

Gwada ta sabi da Mata

Mndara dzidzaha Yesu

Luk 3:23-38

¹ Wya ka tva saba mndara taɗ ma Yesu Kristi zivra Dawuda. Dawuda guli ná, zivra Abraham ya.

² Abraham ta yata Izak, Izak ta yata Yakubu, Yakubu ta yata Yuda nda zwanamani.

³ Yuda ta yata i Peres nda Zara (Tamar na ma taɗ,) Peres ta yata Isrum, Isrum ta yata Aram,

⁴ Aram ta yata Aminadap, Aminadap ta yata Nasuɗ, Nasuɗ ta yata Salmuɗ,

⁵ Salmuɗ ta yata Buwaz (Rahab na mani,) Buwaz ta yata Ubet (Rut na mani,) Ubet ta yata Yesay,

⁶ Yesay ta yata Dawuda.

Ka yata mgham Dawuda ta Salumuɗ (si markwa Uriya na mani,)

⁷ Salumuɗ ta yata Rubuwam, Rubuwam ta yata Abiya, Abiya ta yata Asa,

⁸ Asa ta yata Yusafat, Yusafat ta yata Yuram, Yuram ta yata Uzias,

⁹ Uzias ta yata Yuwatam, Yuwatam ta yata Akaz, Akaz ta yata Izekiyas,

¹⁰ Izekiyas ta yata Manasa, Manasa ta yata Amuɗ, Amuɗ ta yata Yuziyas,

¹¹ Yuziyas ta yata Yukwaniyas nda zwanamani. Ta tsa fitik ya, hlaghata lu ta la Isra'ila ta hadika Babila.

12 Tahula hlaghata lu ta həŋ ta hađika Babila, ka yatá Yukwaniyas ta Salatiyel, Salatiyel ta yatá Zwarubabel,

13 Zwarubabel ta yatá Abiyuda, Abiyuda ta yatá Iliyakim, Iliyakim ta yatá Azura,

14 Azura ta yatá Saduka, Saduka ta yatá Akim, Akim ta yatá Iliyuda,

15 Iliyuda ta yatá Iliyazar, Iliyazar ta yatá Mataŋ, Mataŋ ta yatá Yakubu,

16 Yakubu ta yatá Yusufu ta nzakway ka zə'ala Mari. Tsa Mari ya ta yatá Yesu ta hgə lu ka Kristi*.

17 Zlrafta ta Abraham ka sagha ta Dawuda ná, ghwanpdə fwađ da mida. Zlrafta ta Dawuda ka lagha ta fitika hlaghatá la Isra'ila ta hađika Babila guli ná, ghwanpdə fwađ da mida. Zlrafta ta fitika hlaghatá la Isra'ila ta hađika Babila ka sagha ta Kristi guli ná, ghwanpdə fwađ da mida.

Yakwa Yesu

Luk 2:1-7

18 Wya ka lu yatá Yesu Kristi. Mari mani ma Yesu ná, Yusufu ta dzugway. Ta kul kluvtá həŋ ta vgha, ka zlghanavatá Sulkum nda ghuđa ta huđi ta Mari.

19 Tsa zwaŋa midzani Yusufu ya ná, ɲərma mndu ya. Va a ta pghanaghatá hula ta maku-midzani wa. Ka kumə tsi ta zlanavatá tsa makwa ya ma kdek ma kdek.

20 Tata ndanay ndanay tsatsi ta zlanavata, ka lagha duhwala Mgham Lazglafta da sunani. «Yusufu zivra Dawuda, ma zləŋ ka ta kla Mari ɲa nzakway ka markwa ghuni. Tsa huđi zlghaf tsi ya ná, Sulkum nda ghuđa ta zlghanavata.

* **1:16** Kristi na: Manda mnay Mgham tfanagha Lazglafta ta wi kə'a ya.

21 Zwaṅa zgun dza'a tsi yatá, ṅa tsanaftá gha ta hgani ka Yesu†, kabga tsatsi dza'a mbanaftá mnduhani ma dmakuha taṅ,» ka'a nda tsi.

22 Inda tsaya ná, magu maga ṅa dzanaghatá ghəṅa skwi ya mniginj Mgham Lazglafta nda ma wa anabi kazlay:

23 «Wya dza'a zlg hafzlg ha daghala makwa ta kul sṅantá zgun ta huḍi, ṅa yatani ta zwaṅa zgun, ṅa tsanaftá hgani ka Emanuwel,» manda mnay kazlay: Kawadaga Lazglafta nda amu‡ kə'a ya.

24 Sli'avata Yusufu, ka snatá tsi ta tsa gwada mnana duhwala Mgham Lazglafta ya. Ka klaftá tsi ta Mari ṅa nzakway ka markwa taṅ.

25 Walaṅ a Yusufu ta ksantá tsa makwa ya wa. Tahula dgatani zlra tsi ta ksanta. Ka tsanaftá tsi ta hga tsa zwaṅ ya ka Yesu.

2

Sli'agaf ta gwal ma mndəra luwa da vla glaku ṅa Yesu

1 Ma luwa Batlehem ta hadika Zudiya yatá lu ta Yesu, ma fitika gay Hiridus ta mghamani hada. Tahula yata, ka sli'aftá gwal nda sna ta skwi ta ghəṅa tekwaṅtsa daga ma mndəra luwa ka safi da luwa Ursalima. 2 Ka dawantá həṅ: «Ga tsa zwaṅ yaga lu ka lfid Mghama la Yahuda ya na? Nda ngha ṅni ta tekwaṅtsani ta zlagapta daga ma mndəra luwa kəl ṅni ka safi da tsəlbu ta kəmani.»

† 1:21 Yesu: Manda mnay kazlay: Lazglafta ta mba mndu kə'a ya.

‡ 1:23 Ngha ta Isaya 7:14 nda 8:8, 10.

³ Snaŋta mgham Hiridus ta tsa gwađa ya, tsiɓak ma vghani. Mantsaya inda gwal ma luwa Ursalima guli.

⁴ Ka tskanatá tsi ta inda gwal mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha. Ka dawu tsi da həŋ: «Ga tsa vli dza'a yata lu ta Kristi* ya na?» ka'a nda həŋ.

⁵ Ka həŋ nda tsi mantsa: «Ma luwa Batlehem ta hadika Zudiya dza'a yatá lu, kabga wya ka anabi vindafta:

⁶ «Kagha luwa Batlehem ta hadika Yahuda.

Hta a nzakwa gha mataba luwaha ya ta hadika Yahuda wu, kabga ga ghuni dza'a saba Mgham dza'a ngha mnduha da la Isra'ila,†» ka'a.

⁷ Ka hgaftá mgham Hiridus ta tsa gwal nda sna ta skwi ta ghəŋa tekwatsa ya ma kdek ma kdek, ka dawantá tsi da həŋ: «Yawu zlagapta tsa tekwatsa ya na?» ka'a.

⁸ Ka ghunaftá tsi ta həŋ da Batlehem, ka'a mantsa: «Lawala, ka zbapta kuni dina ta gwađa ta tsa zwan ya. Ka slafsla kuni tida katsi, ka vrakta kuni da mnihata ŋa dza'a vərda i'i guli da tsəlbu ta kəmani,» ka'a.

⁹ Kdakwa taŋ ta snamtá tsa gwađa mgham ya, ka sli'aftá həŋ ka dza'a. Ka nghəglantá həŋ ta tsa tekwatsa si nghan həŋ daga ma mndəra luwa ya kay ta mbada ta kəma taŋ. Bhadaghatani da tsa vli nda tsa zwan ya, ka sladata tsi.

¹⁰ Nghan taŋ ta sladata tsa tekwatsa ya, ka tuta ŋudufa taŋ da rfu katakata.

* **2:4** Kristi na: Tsaya Mgham tfanagha Lazglafta ta wi. † **2:6** Ngha ta Mika 5:1, Yuhwana 7:42.

¹¹ Ka lamə həŋ da həga. Ka slanaghatá həŋ ta tsa zwan̄ ya nda Mari ta nzakway ka mani. Ka tsəlbatá həŋ ta kəma tsa zwan̄ ya, ka vlan̄tá həŋ ta glaku. Ka palanaptá həŋ ta zlibiha tan̄, ka mbəhatá həŋ nda dasu, nda urdi ŋa dray nda dra, nda mandaḅaya urdi.

¹² Tahula tsa ka mnanatá Lazglafta ta həŋ nda ma suni kazlay: Yahayaha həŋ da vradaghata nda da Hiridus kə'a. Ka sli'aftá həŋ ka vraghata da luwa tan̄ nda ta sana tvi.

Kdikin̄tá Yesu da luwa Masar

¹³ Tahula laghwa tan̄, ka lagha sana duhwala Mgham Lazglafta da suna Yusufu. Ka'a nda tsi mantša: «Sli'afslí'a, kla ta na zwan̄ na nda mani ka hwayaghata ka nda həŋ ta hadika Masar, ka nzata ka hada. I'i dza'a mnaghata kada vrakta ka. Ya dza'a zbay Hiridus ta na zwan̄ na ŋa dzata,» ka'a.

¹⁴ Ka sli'aftá Yusufu, ka hlaftá tsi ta i tsa zwan̄ ya nda mani girvidik ka laghwi ta hadika Masar.

¹⁵ Ka nzatá tsi hada ha ka sagha fitika mta ta mgham Hiridus. Mantša kə'a maguta ŋa dzanaghatá ghəŋa gwada mna Mgham Lazglafta nda ma wa anabi, ka'a mantša: «Ma hadika Masar‡ hgagapta yu ta zwan̄a da,» kə'a ya.

Pslatá zwani ma luwa Batlehem

¹⁶ Kə'a ka Hiridus ná, hidaku hidanagha tsa gwal nda snatá skwi ta ghəŋa tekwatsa ya. Ka kuzlanaftá tsi ta ŋuḅuf. Tsaw mnanamna tsa gwal nda sna ta skwi ta ghəŋa tekwatsa ya kay ta fitika zlagapta tsa tekwatsa ya, kəl tsi ka mnay: Lawa pslihatá inda zwana zgwana yaga lu hadahada ha

‡ 2:15 Ngha ta Huseya 11:1.

ka klaftá imi his ma luwa Batlehem, nda ya ma inda vli ta wanafta kə'a.

¹⁷ Ma tsa fitik ya dzatá ghəŋa gwada ya mna anabi Irmiya. Ka'a mantsa:

¹⁸ «Ta snaku hlawi ma Rama.

Ta snaku lili nda ŋada ghəŋ.

Rahila ya ta tawa zwanani,

va a ta lənanatá ŋuduf wu kabga rwurwa həŋŋ,»
ka'a.

Sli'afsta ma luwa Masar ka vru da luwa Nazaret

¹⁹ Manda mtatá mgham Hiridus, ka ləglagha duhwala Mgham Lazglafta da suna Yusufu ma hadika Masar.

²⁰ Ka'a mantsa: «Sli'afslí'a, ka kla ka ta na zwan na nda mani, ka dza'a ka ta hadika Isra'ila kabga nda rwa tsa gwal ta zba dzatá na zwan na ya,» ka'a.

²¹ Ka sli'afstá Yusufu, ka hlaftá tsi ta i tsa zwan ya nda mani, ka laghwi ta hadika la Isra'ila.

²² Ama snanṭani kazlay: Zwanṭa Hiridus ta nzakway ka Arkilayus ta ga mgham ta hadika Zudiya kə'a, ka zləŋaftá tsi ta dza'a da hada. Tahula mnananṭa Mgham Lazglafta nda ma suni, ka mbədaghatá tsi ta vgha ta hadika Galili.

²³ Ka laghu tsi nzata ma sana luwa ta hgu lu ka Nazaret. Nda nza mantsaya ŋa dzanaghatá ghəŋa gwada ya mana la anabiha, ka həŋ mantsa: «Mnda la Nazaret dza'a hga lu,» ka həŋ.

3

«Mbədanafwa nzakwa ghuni» ka Yuhwana

Mak 1:1-8, Luk 3:1-18, Yuh 1:19-28

¹ Ma tsa fitik ya, ka zlagaptá Yuhwana mnda maga batem ma mtak ta hadika Zudiya, ka'a mantsa:

² «Mbədanafwa mbəda ta nzakwa ghuni, kabga ndusa ga mghama Lazglafta ka sagha,» ka'a.

³ Ka anabi Isaya mnuta mantsa:

«Mamu sana mndu ta gugudaku ma mtak. Ka'a mantsa:

“Payanawa tva Mgham Lazglafta, ka lele'anata kuni ndədap,*”» ka'a.

⁴ Gatá lguta swida ŋalibwa ta sudə Yuhwana ta vgha nda hbatá banava huta misti. Hi'i nda zuduma mtak skwa zayni.

⁵ Ka sli'adaghatá gwal ta sli'afta ma luwa Ursalima, nda inda gwal ta hadika Zudiya, nda inda gwal ta hadikha ta wanafta ghwa Zurdeŋ, ka lagha da tsi.

⁶ Ka manigiŋtá həŋ ta dmakuha taŋ, ka maganaftá tsi ta batem ta həŋ ma ghwa Zurdeŋ.

⁷ Nghay Yuhwana ta ndəghadaghata la Farisa nda la Sadukiya ta sli'adaghata da tsi, ŋa maganaftani ta batem ta həŋ ná, ka'a nda həŋ mantsa: «Mndəra la mupuhwa! Waya ta mnaghunatá hwayapta ma tsa basatá ŋudufa Lazglafta dza'a sagha ya na?

⁸ Ka maga kuni tama ta slna dza'a maraŋtá mbədata nzakwa ghuni.

⁹ Ma fa kuni ta ndana ghuni kazlay: Abraham na Da ŋni kə'a. Ka yu ta mnaghunata na: laviŋlava

* 3:3 Ngha ta Isaya 40:3.

Lazglafta ta mbəđanaftá na palaha na ŋa nzakwa taŋ ka zwana Abraham.

¹⁰ Nda ghada fata wa slpađa mista fuha ŋa ratsiŋta nda slrəŋ nda slrəŋ. Inda fu kul zďaku yakwani, dza'a tsințsa lu ka vzamta ma vu.

¹¹ I'i ná, nda imi ta magaghunafta yu ta batem ŋa maraŋtá ta mbəđata nzakwa ghuni. Ama tsa mndu ta sagha nda hula đa ya ná, mal ŋani glaku ka ŋa đa. Slaghu a yu dər ŋa hlaptá 6a6ah ma səlani wa. Tsatsi ná, dza'a magaghunafmaga ta batem nda Sulkum nda ghu6a nda ya nda vu.

¹² Mamu kuwatavihi ma dzvani ta wa blikwi ŋa vihaptá hyani, ŋa dganatá sabatbat nda hənzila hya ŋa pghamtani ta hyani ma guvur. Ama ŋa driŋtani ta sabatbat, nda vu kul had ta mtavata dekdek,» ka'a.

Maganaftá batem ta Yesu

Mak 1:9-11, Luk 3:21-22

¹³ Ka sli'aftá Yesu ta hadika Galili, ka lagha ta wa ghwa Zurdeŋ slanaghatá Yuhwana ŋa maganaftani ta batem.

¹⁴ Ka Yuhwana nda tsi mantsa: «Nawanawa mantsa a tsa wu! I'i ta kuma magidifta kagha ta batem guli ná, da i'i ta sagha kagha guli?» ka'a.

¹⁵ «Maga maga mantsa ya ndanana karku, kabga mantsa ya dza'a magata u ta inda skwi ya kumaŋ Lazglafta,» ka Yesu nda tsi. Gi dzəglamə a Yuhwana ta wi mida wa.

¹⁶ Kďakwa lu ta maganaftá batem ta Yesu, ka sabə tsi ma imi. Ka gi gunatá luwa buwaŋ, ka nghə tsi ta Sulkuma Lazglafta ta saha manda ghərbu' ta ghəŋani.

¹⁷ «Nanana zwanja da ya dƙu yu, ya ta zɗigihata katakata,» ka sana lwi snagata daga ta luwa.

4

Dzəghanta halaway ta Yesu ma mtak

Mak 1:12-13, Luk 4:1-13

¹ Tahula tsa, ka klaghatá Sulkuma Lazglafta ta Yesu da mtak ɗa dzəghay halaway.

² Tahula magatani ta fitik fwaɗ mbsak nda rvidik tani nda fitik tani ta suma*, ka kuzlanafá maya.

³ Ka gavanavatá halaway, ka'a nda tsi mantša: «Ka si Zwanja Lazglafta ka katsi ná, mnanamna ta na palaha na ka mbəɗavafta hən ka skwa zay,» ka'a nda tsi.

⁴ Ka Yesu mantša: «Ka lu vindafta ma gwada Lazglafta na: “nda skwa zay kwenkwen yeya a ta nzata mndu nda hafu wu, ama nda inda gwada ta sabi ma wa Lazglafta,†”» ka'a.

⁵ Ka klaghatá halaway ta Yesu da Ursalima luwa ya nda ghuɓa. Ka kladaftá tsi ta bɗəma həga Lazglafta.

⁶ Ka halaway nda tsi mantša: «Ka si Zwanja Lazglafta ka katsi ná, vzadavza ta vgha ta haɗik. Ka lu vindafta ma gwada Lazglafta na: “dza'a ghunafghuna Lazglafta ta duhwalhani ɗa tsu'afá kagha ma dzva taɗ ɗa kwala səla gha da gruná pala‡,”» ka'a nda tsi.

* **4:2** Suma: Tsaya fitik ya dza'a kurata mndu ta zlanatá za skwa zay nda sa skwa say ka vaghay nda hanay ma fitik ya dza'a kura mndu ta klafta ka magay. † **4:4** Ngha ta Vrafta ta zlahu 8:3. ‡ **4:6** Ngha ta Zabura 91:11-12.

⁷ Ka Yesu guli mantša: «Ka lu vindafta ma gwada Lazglafta guli na: “Ma dzəghə ka ta Mgham LazglaftaŠ gha kə’a,”» ka’a nda tsi.

⁸ Tahula tsa, ka kləglaghatá halaway ta bďəma sana ghwá nda slra, ka maranató za mgham ma ghəŋa hadik nda gadghəlani tani.

⁹ Ka’a nda tsi mantša: «Ka tsəlba tsəlba ka ma ghuva da ka vlihatá glaku, ta vlaghavla yu ta inda taŋ demdem,» ka’a.

¹⁰ Ka Yesu nda tsi mantša: «Halaway! Laghula gha ta vata i’i. “Ŋa Mghama gha Lazglafta dza’a vla ka ta glaku, da tsatsi turtukwani dza’a skwa ka ta htsinj*,”» ka lu vindafta ma deftera Lazglafta, ka’a nda tsi.

¹¹ Mnatani ta tsaya, ka zlanavatá halaway. Ka sli’adaghatá duhwalha Lazglafta, ka vlanťá həŋ ta skwa zay.

*Zrafta Yesu ta mna Lfida Gwada ma luwa Galili
Mak 1:14-15, Luk 4:14-15*

¹² Manda snaŋta Yesu kazlay: Wa’a hbam hba lu ta Yuhwana ma gamak kə’a, ka sli’aftá tsi ka laghwi ta hadika Galili.

¹³ Ka zlanatá tsi ta luwa Nazaret. Ka laghwi da nzata ma luwa Kafarnahum ta nzakway ta wa drəfa Galili, ma kwakwara luwa Zabulun nda Naftali.

¹⁴ Mantša ya magata tsi ŋa dzanaghatá ghəŋa gwada ya mnə anabi Isaya:

¹⁵ «Kaghuni kwakwara Zabulun nda Naftali ta nzakway ta wa drəf tvə sana bla ghwa Zurden,

Š 4:7 Ngha ta Vrafta ta zlahu 8:16 * 4:10 Ngha ta Vrafta ta zlahu 8:13

nda kagha hadika Galili ta nzaku gwal kul had ka la Yahuda mida ya,

¹⁶ dza'a nda ngha gwal ta nzaku ma grusl ta mghama tsuwadak. Lanagha la tsuwadak ta gwal ta nzaku ma luwa zlatanagha sulkuma mtaku ta həŋ†,» ka'a.

¹⁷ Daga ma tsa fitik ya zlrafta Yesu ta mna gwađa, ka'a mantsa: «Mbəďanafwa mbəďa ta nzakwa ghuni! Ndusa ga mghama Lazglafta ka sagha!» ka'a.

Hgafta Yesu ta tanjaŋa duhwalhani

Mak 1:16-20, Luk 5:1-11

¹⁸ Ta wawakwani Yesu ta wa drəfa Galili, ka nghanjta tsi ta zwanamaha his, i Simuŋ ta hgu lu ka Piyer ya nda zwanamani Andre. Ta wđa kadəŋa tan həŋ da drəf ŋa tuma klipi kabga tuma klipi slna tan.

¹⁹ «Mbaďwa mista đa ŋa naghunafta đa ka gwal hlaktá mnduha,» ka Yesu nda həŋ. ²⁰ Ka gi zlanavatá həŋ ta kadəŋha tan ka laghu mistani.

²¹ Mbaďapta tan dau', ka nghanjta tsi ta zwanamaha his guli, i Yakubu nda Yuhwana zwana Zebedi. Kawadaga həŋ nda da tan Zebedi ma kwambalu ta paya kadəŋa tan. Ka hgaftá Yesu ta həŋ.

²² Ka zlanavatá həŋ ta tsa kwambala tan ya nda da tan tani, ka laghwi mista Yesu.

Taghay Yesu ta skwi, nda mbambayni ta mnduha

²³ Ka rə Yesu ta inda hadika Galili, ka tagha skwi ŋa mnduha ma həgaha tagha skwa la Yahuda, ka

† 4:16 Ngha ta Isaya 8:23–9:1

mna Lfida Gwada ta ghəŋa ga mghama Lazglafta, ka mbamba mnduha ma inda danwaha taŋ, nda inda ya ta raghwa həŋ.

²⁴ Ka tuta gwada wdid ta ghəŋa Yesu ta inda hadika Siri. Ka hlədanaghatá lu ta inda gwal danwa, nda gwal ta ŋra danwaha kavghakavgha, nda gwal nda ksa da halaway, nda gwal nda ksa da seteni, nda gwal nda rwa səla taŋ. Ka mbambə Yesu ta həŋ.

²⁵ Ka sli'i dəmga mistani, gwal ta sli'afta ta hadika Galili, nda gwal ta sli'afta ta kwakwara Dekapwalus, nda ya ma luwa Ursalima, nda ya ta hadika Zudiya, nda gwal nda ta sana óla ghwa Zurdeŋ.

5

Vərda zdaku sura 5 ka labə ta 7

Luk 6:20-23

¹ Nghay Yesu ta sli'adaghata dəmga da tsi, ka sli'aftá tsi ka lafi ta kudunur ka nzata. Ka sli'adaghatá duhwalhani tavatani.

² Ka zraftá tsi ta tagha skwi ŋa taŋ, ka'a mantsa:

³ «Rfu da gwal nda sna ta pda taŋ ma Sulkum, kabga ŋa taŋ ga mghama Lazglafta.

⁴ Rfu da gwal ta taw ndanana, kabga dza'a ləbana ləba Lazglafta ta ŋudufa taŋ.

⁵ Rfu da gwal lebtekwa ghəŋa taŋ, kabga dza'a vlarvla Lazglafta ta hadik ya tanaf tsi ta imi ta sləməŋ ta həŋ.

⁶ Rfu da gwal ta dzə maya nda ndala maga skwi ta kumə Lazglafta ta həŋ, kabga dza'a baghaku həŋ.

⁷ Rfu da gwal ta tawa hidahida ta mndu

kabga dza'a taway Lazglafta ta hidahida ta hən.

⁸ Rfu da gwal hezle' a nɔɔɔɔɔɔ taɲ, kabga dza'a nghanɲnɲa hən ta Lazglafta.

⁹ Rfu da gwal ta sləga zɔaku mataba mnduha, kabga zwana ɔa kuni ka Lazglafta dza'azlay nda hən.

¹⁰ Rfu da gwal ta gə lu ta iri ɲa taɲ ta ghəɲa magay taɲ ta skwi tɔɔkwa, kabga ɲa taɲ ga mghama Lazglafta.

¹¹ Rfu da kaghuni, ka ta rarazay lu ta kaghuni, ka ta gay lu ta iri ɲa ghuni, ka ta vazay lu ta rutsak ta kaghuni ta ghəɲa gwada ta i'i.

¹² Rfawarfa ta rfu, ka nzata kuni wadaɲ, kabga mamu nisəla ghuni dagala ta kzla kaghuni ta luwa. Manda va tsaya ganapta lu tiri ta anabiha ta tinlaghutá kaghuni.»

Nzaku ka slughul nda tsuwadaka ghəɲa hadik

Mak 9:50, Luk 14:34-35

¹³ «Kaghuni slughula ghəɲa hadik. Ka sabsa nəmaku ma slughul ná, waka lu dza'a nəmglanafɔta na? Ta had hayhayani wu, ta ghəɲa pghidinɲa ɲa dinlay mnduha yeya.

¹⁴ «Kaghuni tsuwadaka ghəɲa hadik. Had luwa ta bafta lu ta ghwá ta difaghuta wa.

¹⁵ Had lu ta tsamtá vu ma pitirla ka dzuɔamta ma tughuba wa. Ta vli tskala ta fagata lu ɲa tsuwadakayni ta inda gwal ma tsa həga ya.

¹⁶ Manda tsaya dza'a tsuwadakakwa tsuwadaka ghuni ta kəma mnduha, kada nghanɲta hən ta ɲərma slna ta magə kuni, ɲa zləzlvay taɲ ta da ghuni ta luwa.»

Nlanafɔta Yesu ta inda zlahu

17 «Ma fa kuni ta ghəŋ kazlay: Sa da hərdiŋtá zlahá Musa nda tagha skwa la anabi yu kə'a. Sa da hərdiŋta a yu wu, sa da ŋlanaftá yu.

18 Kahwathwata ka yu ta mnaghunata: Ka ta teke'a luwa nda hadik katsi, had'sana skwi dər neɗ, dər ndəhed' dza'a wuɗanaghuta lu mataba zlahá Musa, ha ka laghani ta fitika kɗavakta inda skwi wa.

19 «Tsaya tama, dər wa ta kwalaghutá snatá dər ya kwitikw mataba tsa zlahuha ya, ka tagha magay manda tsa ŋani ya ŋa sanlaha ná, dza'a nzakway tsa mndu ya ka sagəŋ gudzekw ma ga mghama Lazglafta. Ama ka snasna mndu ta tsa zlahu ya, ka tagha magay manda tsa ŋani ya ŋa sanlaha guli ná, ka mndu dagala tsa mndu ya dza'azlay ma ga mghama Lazglafta.

20 Kahwathwata ka yu ta mnaghunata: Ka malaghumala a kaghuni ta snatá zlahu ka gwal tagha zlahu ŋa mnduha nda la Farisa wu katsi ná, had' kuni dza'a walaŋtá lami da ga mghama Lazglafta wa.»

Tagha skwi ta ghəŋa basa ŋuduf

21 «Nda sna kuni ta skwi mnana lu ta dzidziŋa mu ghalya kazlay: Yaha ka walaŋta dzatá mndu* kə'a. Dər wa mndu ta dzatá mndu ná, dza'a klay lu da guma kə'a.

22 Ama ka i'i ta mnaghunata ná, dər wa ta basanavatá ŋuduf ta zwanamani ka mukumani a tsi ka tsi, dza'a klay lu ta tsa mndu ya da guma. Dər wa mndu dza'a mnay nda zwanamani ka mukumani a tsi kazlay: Ghwadak kə'a ná, dza'a klay

* 5:21 Ngha ta Sabi 20:13 nda Vrafta ta Zlahu 5:17.

lu ta tsa mndu ya ta kəma guyatá ghəŋa gwal tsa guma. Dər wa mndu dza'a mnay nda zwanamani ka mukumani a tsi kazlay: Rgha kə'a, nda ra tsa mndu ya ŋa vzaghata da duda vu.

²³ «Tsaya tama, ka kladagha kla ka ta skwi ŋa vlay ta gwir ŋa Lazglafta, ka havaktá ka hada ta gwađa ya ta kul dzraku mataba ghuni nda zwanama gha katsi,

²⁴ zlanzla ta tsa skwa gha ya hada tavata tsa gwir ya, ka vraghuta ka dzrafta nda tsi karaku, kada vrakta ka vlanťá tsa skwa gha ya ta Lazglafta.

²⁵ «Ka mamu skwi mataba ghuni nda mndu katsi, ta kul lagha kuni da vla guma nda tsi ya, ŋavaŋa ka dzrafta kuni ma kdaku tsi kladaghaghata da vla guma, da klaftá mndu ta tsa guma ta kagha ka vlanťá la sludzi, da vzaghatá lu ta kagha da gamak.

²⁶ Kahwathwata ka yu ta mnaghata, haď ka dza'a sabi hada kata kdin a ka ta planatá kdavakta penani wa.»

Tagha skwi ta ghəŋa hliri

²⁷ «Nda sna kuni ta skwi mna lu kazlay: Yaha ka da hliri† kə'a.

²⁸ Ama ka i'i ta mnaghunata ná, mndu ta nghafta nda ira mbəzleh ta markwa sani ma mndu ná, nda ghada klutani ta tsa marakw ya ma ŋudufani.

²⁹ Ka ira gha nda ga zeghwi ta kla kagha da ga dmaku katsi, tsakwaslin tsakwasla ka wuďidinťa ka di'in. Dər pdata ka ta fawaya gha turtuk ka ya da vzamta lu ta kagha tsuhtsuh da duda vu.

† 5:27 Ngha ta Sabi 20:14 nda Vrafta ta Zlahu 5:18.

³⁰ Ala, ka dzva zeghwa gha ta kla kagha da maga dmaku ya, tsinjtsa ka wudidinjta ka di'in, dər pđata ka ta fawaya gha turtuk ka ya da vzamta lu ta kagha tsuhtsuh da duda vu.»

Tagha skwi ta ghəŋa ghzla marakw

Mat 19:9, Mak 10:11-12, Luk 16:18

³¹ «Ka lu mnata guli na: “Ka ghzlinḡhzla mndu ta markwa taŋ katsi, vindanaftani ta đelewera ghzlatani‡.”

³² Ama ka i'i ta mnaghunata na: Ka ghzlinḡhzla mndu ta markwa taŋ, ka ta ghəŋa hliri a tsi wu katsi, famfa ta tsa marakw ya da hliri. Ka klafkla mndu ta marakw ghzlinḡ lu guli, hliri ta hlə tsa mndu ya,» ka'a.

Gwada ta ghəŋa wadu

³³ «Nda sna kuni ta skwi mnana lu ta dzidziha ghalya na: Yaha ka da walaŋta wadu kə'a. Manda va tsa wadana ka ta Mgham§ Lazglafta gha ya ná, manda va tsaya ká ka magata.

³⁴ Ama ka i'i ta mnaghunata na: Yaha kuni walaŋta wadutá vli, dər nda luwa, kabga vla nza-kwa Lazglafta ya.

³⁵ Dər nda hadik, kabga vla fa səlani ya. Dər nda luwa Ursalima, kabga luwa Mgham dagala ya.

³⁶ Yaha ka da wadu nda ghəŋa gha, kabga laviŋ a ka ta mbəđanafta ka ŋuslinḡ dər ka ŋra ta ya dər turtuk ma swida gha wa.

³⁷ Gwada ya ŋa sabi ma wa ghuni ná, ka aŋi tsi, aŋi. Ka mantsa a tsi wu, mantsa a wa. Inda ya

‡ 5:31 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 24:1. § 5:33 Ngha ta Zlahu 19:12, Mbsak 30:3 Vrafta ta Zlahu 23:22-24.

dza'a sganaghata lu ta ghəŋa tsaya ná, sagha da halaway.»

Gwada ta ghəŋa planamtá mndu ta ŋaslu nda ŋaslu

Luk 6:29-30

³⁸ «Nda sna kuni ta mnata lu kazlay: Nda iri dza'a plamta lu ta iri, nda sli'in dza'a plamta lu ta sli'in* kə'a.

³⁹ Ama ka i'i ta mnaghunata ná, ka magamaga mndu ta ghwadaka skwi, yaha kuni da vranamta. Katək ná, ka dzughusdza mndu ma lagəŋa gha nda ga zeghwi, mbədanambəda guli ta lagəŋa gha nda ga zlaḅa.

⁴⁰ Ka kurakura mndu ta wlatá kagha kabga ŋa klugudughustá dawra gha, fanavafa guli ta lguta huḁa gha.

⁴¹ Ka pgha ta i'i tkwe' ka meli turtuk ka mndu nda kagha ya, pghafpgha gha ka meli his.

⁴² Ka dawandawa mndu ta skwi da kagha vlanvla gha. Ka laghala mndu da ḅla nzawa da kagha, ma sđanaf ka.»

Gwada ta ghəŋa dva ghuma

Luk 6:27-28,32-36

⁴³ «Nda sna kuni ta skwi mna lu kazlay: Dvuḁva ta zwanama gha†, ghuma gha katsi husaghata kə'a.

⁴⁴ Ama ka i'i ta mnaghunata: Dvuwadva ta ghuma ghuni, magawa du'a ta ghəŋa gwal ta giri ŋa ghuni.

* **5:38** Ngha ta Sabi 21:23-25 nda Zlahu 24:19-20, nda Vrafta ta Zlahu 19:21. † **5:43** Ngha ta Zlahu 19:18, nda Vrafta ta Zlahu 23:3-6.

⁴⁵ Tsaya dza'a kəl kuni ka nzakway ka vərđa zwana Da ghuni ya ta luwa, kabga tsatsi ta sli'aganaptá fitik ta ghəŋa gwal kul zđaku ghəŋa taŋ, nda ya ta ghəŋa gwal zđa ghəŋa taŋ. Ta nzagazna ta imi ta ghəŋa tđukwa mnduha, nda ya ta ghəŋa ghwadaka mnduha.

⁴⁶ Ka gwal ta đvutá kaghuni yeya ka kuni laghu đvuta katsi, mndəra wati nisəla ta dza'a kuni mutsəgəta na? Dər gwal tska dzumna guli ná, mantsa ya a ta maga həŋ guli ra?

⁴⁷ Ka ŋa zwanjama gha yeya ta ga kaghuni ta zgu katsi ná, ndaw malaghuta kaghuni tama? Mantsa ya a ta maga gwal kul snan̄ta Lazglafta guli ra?

⁴⁸ Nzawanza ka vərđa mndu manda va nzakwa Da ghuni ta luwa ka vərđa mndu‡ ya.»

6

Tva vla skwi ŋa pđuha

¹ «Dasuwa ka kuni ta magə kuni ta skwi tđukwa, yaha kuni da magay ŋa ghubaku ta wa ira mnduha. Ka mantsa tsi ná, mutsafta a kuni ta nisəla ghuni da Da ghuni ta nzakway ta luwa wa.

² «Ta vlə ka ta skwi ŋa pđu ya, ma ghubu ka ta ghəŋa gha ta ghəŋani, manda ya ta magə gwal ta maga madgwirmadgwir ma həga tagha skwa la Yahuda, nda ya ta pazlala, ŋa ghubaku da mnduha ya. Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mutsu mutsa həŋ ta nisəla taŋ.

³ Ama kagha, ta mbəhu ka ta pđu ya, ma snan̄ dzva zlaβa gha ta skwi ta magə dzva zeghwa gha.

‡ 5:48 Ngha ta Zlahu 19:2, Vrafta ta Zlahu 18:13.

⁴ Tsaya dza'a kəl tsa mbəha gha ya ka nzakway ka skwi nda dīfa. Dza'a plaghampla Da gha Lazglafta ta ngha skwi ta magə ka ma dīfa ya.»

Tva maga du'a

Luk 11:2-4

⁵ «Ta ndəbu kuni ta dzvu, ma nza kuni manda ŋa gwal ta maga madgwirmadgwir zdəgana maga du'a ta həŋ ta sladu ta sladu ma həga tagha skwa la Yahuda, nda ya ta wa madədga tvi* ŋa ng-haŋta mnduha ta həŋ ya. Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mutsu mutsa həŋ ta nisəla taŋ.

⁶ Ama kagha, ka ta maga du'a ka, laghula da dzuguva gha, ka hafta ka ta tgha gha ka ndəba ka ta dzvu. Dza'a plaghampla Da gha ta nzakway ta nghay ma dīfa ya.

⁷ «Ta ndəbu kuni ta dzvu ya, ma gda kuni ta vrafta ta gwada turtuk, manda ŋa gwal kul sanťa Lazglafta ta ndanay kazlay: Vrafta ta gwada dza'a kəl Lazglafta ka tsu'arŋafta kə'a ya.

⁸ Ma taghə kuni ta skala taŋ, kabga nda sna Da ghuni ta skwi ta kumə kuni ma kdaku kaghuni ka daway da tsi.»

Da ta luwa

⁹ Wya ka kuni da maga du'a tama:
«Da ŋni ta nzakway ta luwa, ka snavasna hga gha nda ghuba.

¹⁰ Ka saghasa fitika ga mghama gha, ka maga ka ta skwi ta kumə ka ta hadik, manda ya ta magaku ta luwa.

¹¹ Vlaŋnavla ta skwa zay prək zay ŋni gita.

¹² Plaŋnapla ta dmakuha ŋni, manda

* 6:5 Ngha ta Lukwa 18:10-14.

ya ta plinista aṅni ta dmakwa gwal ta magañnata.

¹³ Ma zlaṅna ka tawa skwi dza'a dzəghañnata. Klapkla ta aṅni ma dzva halaway, [kabga ṅa gha ga mgham, nda mbraku, nda glaku, ṅa kḏekedzeṅ. Amin!]

¹⁴ «Ka plinispla kuni ta dmakwa mnduha ta magaghunata katsi, Da ghuni ta nzakway ta luwa ná, dza'a plighunispla ta ṅa ghuni guli.

¹⁵ Ama ka haḏ kaghuni ta plinistá dmakwa mnduha ta magaghunata wu katsi, haḏ Da ghuni dza'a plighunistá dmakuha kaghuni guli wa.»

Tva maga suma

¹⁶ «Ka ta suma kuni, ma pslaf kuni ta kuma manda ya ta magə ghwadaka mnduha. Ta pslafpsla həṅ ta kuma, kabga ṅa nghay mnduha kazlay: Ta suma həṅ kə'a. Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mutsumutsa həṅ ta nisəla taṅ nda tsaya.

¹⁷ Kagha, ka ta suma ka, masamma ta rdī ma ghəṅa gha ka payanata ka, mbaziṅ ka ta kuma gha guli.

¹⁸ Tsaya dza'a kwal mnduha tsatsafta ta suma ka kə'a. Ta ghəṅa Da gha hada ta nzaku ma ḏifa yeya nda ngha. Dza'a plaghamppla tsa Da gha nda ngha ta skwi ta magə ka ma ḏifa ya. Psawapsa ta mutsaftá gadghəl da Lazglafta.»

Skwa gadghəl ta haḏik nda ya da Lazglafta *Luk 12:33-34*

¹⁹ «Ma tskana kuni ta gadghəla ghuni ta haḏik ma vli ya ta zuta zahar, ta ksuta mbəzlar, nda ya ma vli ta zraghata ghaliha guli.

20 Ama tskawa tska ta gadghəla ghuni ta luwa ma vli dza'a kwal zahar zuta, dza'a kwal mbəzlar ksuta, nda ya dza'a kwal ghaliha zraghata.

21 Ma vli hada gadghəla gha ya, hada ɲudufa gha guli.»

Nzaku ma tsuwadək
Luk 11:34-36

22 «Iri ná, manda pitirla vgha gha nzakwani. Ka tsidid ira gha, tsuwadək inda vgha gha.

23 Ama ka nda badza ira gha, ma grum inda vgha gha. Ka si ma grum nzakwa tsa tsuwadək ma kagha ya katsi, kighkigh dza'a tɔikuta tsa grum ya tama!»

Zba'awazba mataba i Lazglafta nda tsemi
Luk 16:13

24 «Had mndu dza'a laviɲta gwafta ksanatá slna ta mghamha his, ta magaymagay ɲa ya, ta magaymagay ɲa ya, ma va tsa fitik turtuk ya wa. Nda husaɲta sani, ta dɔvutá tsi ta sani. Nda ndi'a nzakwani nda sani, ta wudɲntá tsi ta sani. Laviɲ a kuni ta gwaftá maga slna ɲa Lazglafta, ta magaymagay kuni ɲa tsemi wa.»

Zbawazba ta ga mghama Lazglafta karaku
Luk 12:22-31

25 «Tsaya ta kəl yu ka mnaghunata kazlay: Ma thə kuni ta he', a nu dza'a mu zay? Nu dza'a mu say? A nu dza'a mu suɔay ta vgha na kə'a? Malaghumala a hafu ta skwa zay ra? Ari malaghumala a wa a vgha ta lɔgut na?

26 Nghawangha ta dɔyak ta ndaraku ta luwa ɔa. Had həɲ ta sləgu wu, tska a həɲ ta skwi ta vwah wu, had həɲ ta tskanatá skwi ma guvur guli wa. Da

ghuni ta luwa ta zunṭá skwi ta həŋ. Malaghumala a kaghuni piw ka hahəŋ wu ra?

²⁷ «Waya mataba ghuni ma mnayni ta he', dza'a slranaghata dau' ta fitika hafani na?

²⁸ Ala, kabgawu ta kəl kuni ka mna he' ta ghəŋa lgut tama 6a? Nghawangha ta vzlizla ta magaku ma vwah 6a. Had sana slna ta magata həŋ wu, had həŋ ta ga lgut wa.

²⁹ Kulam nda tsa, ka yu ta mnaghunata na: Dər Salumuŋ nda va tsa nzakwani ka gadghəl† ya tani ná, ta fava a ta lgut ta klaftá dīnakwa ya dər turtuk ma tsa vzlizlaha ya wa.

³⁰ Ka si mantsa ya ta sudānavata Lazglafta ta lgut dīna ta kuzuŋ gita, gamahtsimani ŋa vzamta da vu ya ní, kaghuni yeya dza'a kwal tsi sudāvaghunata tama rki? Kay! Nda hta zlghay nda ŋudufa ghuni.

³¹ «Ma walaŋ kuni ta mna he' tama, ma mnə kuni kazlay: A nu dza'a ŋni zay? A nu dza'a ŋni say? A nu dza'a ŋni suday ta vgha na kə'a.

³² Inda tsaha ya ná, gwal kul snanṭá Lazglafta ta psay. Nda sna Da ghuni ta luwa ta skwiha ta raku ka ŋa ghuni.

³³ Zbawazba ta ga mghama Lazglafta nda maga skwi tdukwa ta wa irani kaku, dza'a vlaghunavla lu ta inda tsa skwiha ya ta ghəŋani.

³⁴ «Ma mnə kuni kazlay: He', waka yu da magay gamahtsimani na kə'a. Prək gamahtsimani ka ndananatá ghəŋani, prək dər wati ma vaghu nda dāŋwani.»

† 6:29 Ngha ta 1 Mghamha 10.

7

Ma tsə kuni ta guma ta ghəŋa mndu
Luk 6:37-38,41-42

¹ «Ma tsə kuni ta guma ta ghəŋa mndu, da tsaghunaghatá lu ta guma ta kaghuni guli.

² Dza'a tsaghunagha tsa Lazglafta ta guma, manda va tsa ta tsə kaghuni ta ghəŋa sanlaha ya. Nda tsa daram ta kəl kaghuni ka gray ŋa sanlaha ya, nda va tsaya dza'a gra lu ŋa kaghuni guli.

³ Kabgawu ta kəl kagha ka laghwi da ngha slimbítsa udzu ma ira zwanama gha, kul nghan̄ta kagha ta dughuslani ma ŋa gha iri na?

⁴ Ari, waka kagha dza'a mnay nda zwanama gha “Yaha ka kləgaghata yu ta slimbítsa udzu ta ira gha kə'a,” wya dughuslani ma ŋa gha na?

⁵ Tsa madgwirmadgwira gha ya. Tiŋəl ká ka klin̄tá dughusl ma ira gha karaku, kada nghan̄ta ka ta vli ŋa kligin̄tá slimbítsa udzu ma ira zwanama gha.»

⁶ «Ma vlə kuni ta skwi nda ghuḅa ŋa kriha, da mbəḁavatá tsi valafta ta kaghuni ka patsaghunata. Ma vza kuni ta mizidikwa ghuni ta kəma ghuvazu da din̄lanaptá tsi, ka mbəḁavata da hi'ida kaghuni.»

Mndu ta zbay ta mutsay
Luk 11:9-13

⁷ «Dawawadawa dza'a vlaghunavla lu. Zbawazba dza'a mutsay kuni. Gawaga ta zgu dza'a gunaghunaguna lu ta watgha.

⁸ Dər wati ma mndu ta dawəŋta, ta mutsay. Dər wati ma mndu ta zban̄ta, ta slafsla tida. Ta gunanaguna lu ta watgha ta mndu ta gatá zgu.

⁹ Waya ma kaghuni dza'a klaftá pala ka vlanťa zwanani dawañer tsi ta skwa zay na?

¹⁰ Ari, ka klipi dawañ tsa zwan ya, ka klaftani ta nahadik ka vlanťa na?

¹¹ Ka si kaghuni ta nzakway ka ghwadaka mnduha, nda sna kuni ta klaftá ñerma skwiha ka vlanťa zwana ghuni ya ní, Da ghuni ta luwa yeya dza'a kwal kul snanťa klaftá skwiha dínadína, ka vlanťa gwal ta dawañta da tsi rki?»

Hbatá ghəŋa zlahu

¹² «Inda skwi má ta kumə kaghuni ta magaghu-nata mnduha ya, maganawamaga kaghuni guli ta hahəŋ, kabga tsaya klatá ghəŋa zlahu Musa, nda gwada la anabi*.»

Tviha his

Luk 13:24

¹³ «Lamwa la nda ta watgha slrehwa, kabga watgha bughwa ná, bla a labə tida wa ta kla mndu da vla zadaku. Nda ndəgha gwal ta dza'a nda tida.

¹⁴ Watgha slrehwa ná, nda bla ka lu ta labə tida, ta kla mndu da hafu. Sira a gwal ta mutsa labə tida guli wa.»

Ghwadaka anabiha

Luk 6:43-44

¹⁵ «Dasuwa ka kuni nda anabiha ta tsakalawi ta sli'anta da taba ghuni manda tuwak, ama ma ñudufa tanť ta sidi həŋ manda kramtak mtak.

¹⁶ Ta slna tanť dza'a tsatsafta kuni ta həŋ. Ta dagay lu ta yakwa fwa inabi ta teki ra? Ari, ta dagay a lu ta yakwa ghuraf ta hlu'a na?

* **7:12** Ngha ta la Ruma. 13:8-10.

17 Inda fu zɗa ná, zɗa yakwani. Ala, ka zɗa a fu ná, zɗa a yakwani guli wa.

18 Haɗ fu zɗa ta laviŋta yaftá yakwa fu kul zɗaku wa. Manda tsaya guli ná, haɗ fu kul zɗaku ta yaftá yakwa fu zɗa guli wa.

19 Inda fu kul zɗaku yakwani, ta tsiŋtsa lu ka vzamta ma vu.

20 Tsaya tama, ta yakwa taŋ ta tsatsafta lu ta haŋ.»

Vərɗa duhwalha Yesu

Luk 13:25-27

21 «Inda gwal ta mnay kazlay: Mghama ɗa, Mghama ɗa! kə'a a dza'a lami ɗa ga mghama ɗa wa. Ba mndu ya ta maga skwi ta kumə Da ɗa ta nzakway ta luwa kwenkwen dza'a lami.

22 Nda ndgha gwal dza'a mnay ŋa ɗa baɗu tsa kazlay: Mghama ɗa, Mghama ɗa! Aŋni a si ta kla lwa Lazglafta nda hga gha kay ra? Aŋni a si ta ghazla ghwaɗaka sulkum nda hga gha kay ra? Aŋni a si ta maga ndəghata mazəmzəmha nda hga gha kay guli ra kə'a.

23 Ka yu dza'azlay nda haŋ banluwa na: “Ta walaŋ a yu ta snaŋtá kaghuni wu. Laghwala ta vata i'i, kaghuni gwal maga ghwaɗaka skwiha†.”»

Həgaha his

Luk 6:47-49

24 «Mantsa tama, dər wati ma mndu ta snaŋtá na gwaɗa ta mnə yu na, ka ksa slna nda tsi, dza'a nzakway tsa mndu ya ka gragra nda sana mndu nda hiɗa ta baftá həgani ta kutumba.

† 7:23 Ngha ta Zabura 6:9.

²⁵ Ka sagha imi, ka lagha zala vlunduɗ dista tsa hæga ya. Zlu a wu, kabga thaf ta kutumba lu.

²⁶ Dær wati ma mndu ta snaŋtá na gwada ta mnə yu na, ka kwalaghutá tsi ta ksa slna nda tsi, ka gragra tsa mndu ya guli nda sana mndu ka rgha ta baftá hægani ta wutak.

²⁷ Ka sagha imi, ka lagha zala vlunduɗ dista tsa hæga, ka saf falak guk grunɗa, ka zlutá tsi tesne',» ka'a.

Taghay Yesu ta skwi nda sgit

²⁸ Manda kdiŋta Yesu ta mna tsa gwadaha ya, ka ndərmim mnduha katakata ta tsa tagha skwani ya,

²⁹ kabga nda sgit ma tsa ŋani tagha skwi ya, nza a manda tsa ŋa gwal tagha zlahu ŋa taŋ ya wa.

8

Mbanafta Yesu ta mndu nda rda mndu tida Mak 10:40-45

¹ Manda saha Yesu ta ghwá, ka sli'aftá ndghata dəmga mistani.

² Ka lagha sana mndu nda rda mndu tida zləmbata ma ghuvani, ka'a mantša: «Mghama da, ka ta kumay ka, laviŋlava ka ta mbidiŋta,» ka'a.

³ Ka fadapta Yesu ta dzvani ka ksaŋta, ka'a nda tsi mantša: «Ta kumay yu, mbafmba gha,» ka'a. Gi hadahada ka mbaftá tsa mndu ya.

⁴ Ka Yesu nda tsi mantša: «Yahayaha ka mnanaŋtá mndu! La ka dza'a ka da maranaŋtá vgha gha ta mnda dra skwi ŋa Lazglafta, ka plata ka ta ghəŋ nda skwi manda ya mna zlahu Musa,

kada snan̄ta mnduha nda mba* ka kə'a,» ka'a nda tsi.

Mbanafta Yesu ta kwalva mghama sludza la Ruma

Luk 7:1-10, Yuh 4:43-54

⁵ Ta lamə Yesu da luwa Kafarnahum, ka lagha sana mghama sludza la Ruma ndəba dzvu da tsi.

⁶ Ka'a nda tsi mantsa: «Mghama da, wa'a kwalva da ta hani mintgha gəzəmbła' a ta ghuya dan̄wa katakata,» ka'a.

⁷ «Ta dza'a yu da mbanaf̄ta,» ka Yesu nda tsi.

⁸ «Mghama da! Ra a yu ka lagha gha da ini wa. Ka sabsa gwada te' ma wa gha na, dza'a mbaku kwalva da.

⁹ I'i guli na, mista maliha nziŋta yu, mamu sludz-
iha mista i'i guli. “Ka la!” ka yu nda sani, gi sli'ani. Ka “saghasa!” ka yu nda sani, gi saghani. Ka “maga ta ya!” ka yu nda kwalva da, gi magayni,» ka tsa mghama sludzi ya.

¹⁰ Snanata Yesu ta tsa gwada mghama sludzi ya, ka laghu tsi ndərmimay. Ka'a nda tsa gwal mistani ya mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dər mataba la Isra'ila, ta slaf a yu ta mndərga zlghay nda ŋudufa mndu manda nana wa.

¹¹ Ka yu ta mnaghunata na, nda ndgha gwal zlghay nda ŋuduf mndərga nana dza'a sli'agaghata daga ma mndəra luwa nda ya mista luwa†, ka nzata ka za skwi kawadaga nda i Abraham nda Izak nda Yakubu ma ga mghama Lazglafta.

* **8:4** Ngha ta Zlahu 14:2-23. † **8:11** Mndəra luwa: Tsaya tva safa fitik. Mista luwa: Tsaya tva dəfakwa fitik.

¹² Ama gwal má dza'a nzakway ka zwana za hëga ga mghama Lazglafta ya, dza'a hlahla lu ta hëŋ ka pghidinŋa da grum ma bli, ma vli ŋa taw nda hpaɗa sli'inŋ,» ka'a.

¹³ Ka Yesu nda tsa mghama sludzi ya mantsa: «La dzagha gha! Dza'a magamaga lu manda ya zlg haf ka,» ka'a. Gi ma va tsa fitik ya ka mbaftá tsa kwalvani ya.

Mbanafta Yesu ta midza Piyer

Mak 1:29-34, Luk 4:38-41

¹⁴ Ka sli'aftá Yesu ka lagha da Piyer, ka slanaghatá tsi ta midza Piyer ta hani ta ɓasa ŋudidar.

¹⁵ Ka ksaŋtá tsi ta dzvu, ka mbaftá tsi da tsa ŋudidar ya. Ka sli'aftá tsi ka maganatá skwa zay.

¹⁶ Gahawani, ka hladaghatá lu ta ndghata gwal nda ksa da ghwaɗaka sulkumha. Ka ghazliginŋtá tsi ta tsa ghwaɗaka sulkumha ya nda gwada ma wani. Ka mbambanaftá tsi ta inda gwal kul ɗughwanaku.

¹⁷ Mantsa ya magata tsi ŋa dzanaghatá ghëŋa gwada ya mna anabi Isaya kazlay:

«Tsatsi ka ghëŋani ta hlaghutá

ɗaŋwaha mu,

ka mbambamafta ma kwala mu

kul ɗughwanaku‡ kə'a ya.»

Mamay mnduha ta dza'a mista Yesu

Luk 9:57-62

¹⁸ Nghanata Yesu ta dëmga ta wanafta ná, «mbaɗma ta a ɓlu a,» ka'a.

‡ 8:17 Ngha ta Isaya 53:4.

¹⁹ Ka lagha sana mnda vinda zlahu slanaghata, ka'a nda tsi mantša: «Maləma dā! Ta dza'a mista gha yu dər dza'a diga ka,» ka'a.

²⁰ Ka Yesu nda tsi mantša: «Gərhanḡha ná, mamu ghurumha taḡ. Dyakha ta ndaraku ta luwa guli, mamu həgaha taḡ. Ama Zwanḡa mndu ná, had dər vli ḡa fadatani ta ghəḡani wu,» ka'a.

²¹ Ka sani mataba duhwalhani mantša: «Mghama dā! Zlihazla ka dza'a yu da padamtā da dā karaku,» ka'a.

²² Ka Yesu nda tsi mantša: «Mbadā kagha mista dā! Zlanḡla ta gwal nda rwa ka pada həḡ ta mbliha taḡ,» ka'a.

Ləanata Yesu ta falak ta drəf

Mak 4:35-41, Luk 8:22-25

²³ Ka sli'aftā Yesu ka lami da kwambalu, ka laghu duhwalhani mistani.

²⁴ Tata ndəru həḡ ta drəf, ka sli'avaftā mghama falak, ka kapatsa'uwaku imi, ka sli'i da kwambalu. Ma tsa fitik ya, ta hanutā hanani Yesu.

²⁵ Ka sli'aftā duhwalhani ka lagha sli'anafta. Ka həḡ nda tsi mantša: «Mghama dā, kata ta amu, dza'a rwaku mu!» ka həḡ.

²⁶ Ka Yesu nda həḡ mantša: «Nu ta kəl kuni ka zləḡ. Kay! Nda hta zlgəy nda ḡudufa ghuni,» ka'a. Ka sli'aftā tsi ka davanaghatā falak nda drəf, ka nzatā vli tḡekw.

²⁷ Ka ndərmim tsa mnduha ya katakata. «Wa na mndu na ta snəḡ dər falak nda drəf tani ta gwadani katək na?» ka həḡ.

ḡ 8:27 Ngha ta Zabura 65:8, 89:10, 107:23-32.

*Mbanafra Yesu ta sana mnduha his nda
ghwadaka sulkum ma hən*

Mak 5:1-10, Luk 8:26-39

²⁸ Bhadapta tan ta tsa sana ɓla drəf ta hadika Gadaraniya ya, ka sli'agaptá sana mnduha his ma kulu kasu halaway, ka lagha hən da guyay. Ta zlanay lu ta hən katakata, laviŋ a mndu ta walaŋta labə nda tvə tsa wa.

²⁹ Ka gi dzə hən ta lawlaw. Ka hən mantsa: «Nya mataba mu nda kagha ní Zwanja Lazglafta? Sagha da ghuyanafatá ka ta kul magaku fitikani ra?» ka hən.

³⁰ Tsaw manda a nda hən, mamu sana bra ghuvazu* dagala ta nghə lu.

³¹ Ka ndəbu tsa halawayha ya ta dzvu da Yesu. Ka hən mantsa: «Ka ta ghzla aŋni ka ná, ghuna ta aŋni da a bra ghuvazuha a,» ka hən.

³² Ka'a nda hən mantsa: «Lawala!» ka'a. Ka sli'agaptá hən ka sli'amta da tsa ghuvazuha ya. Ka vazagatá tsa bra ghuvazuha ya ta vgha ta vata vli, ka rkaghata da drəf, ka zadamtá hən mida.

³³ Ka sli'afta tsa gwal si ta ngha hən ya nda hwaya, ka laghwi da luwa da mna inda skwi ta maguta, nda ya ta slanaghatá tsa mnduha kasu halaway ya.

³⁴ Ka sli'agaptá mnduha ma luwa nekwnekw da guya Yesu. Na tsa gi nghanja tan ta Yesu ya, «kdəkkdək, sli'apsli'a ma hadika ŋni,» ka hən nda tsi.

* **8:30** Ngha ta Markus 5:11.

9

*Mbanaf̄ta Yesu ta sana mndu nda rwa səlani**Mak 2:1-12, Luk 5:17-26*

¹ Ka sli'af̄tá Yesu ka lami da kwambalu, ka vrəglaghuta nda ta drəf, ka ʔhadaghatá tsi da luwani*.

² Ka tsukwadaghatá sana mnduha da tsi ta kativin̄ ta sana mndu nda rwa səlani. Nghanata Yesu ta zlḡhay nda ɲudufa taɲ, ka'a nda tsa mndu nda rwa səlani ya mantsa: «Sagəɲ! N̄avaɲa gha, nda pla dmakwa gha!» ka'a.

³ Ka sanlaha ma gwal tagha zlahu ɲa mnduha ma ghəɲa taɲ mantsa: «Na mndu na ná, ta kwarakwara ta ghəɲa Lazglafta†,» ka həɲ.

⁴ Nghadapta Yesu ta skwi ta ndanu həɲ, ka'a mantsa: «Kabgawu ta kəl kuni ka ndana tsa ghwadaka ndanu ya na?

⁵ Mal blakwa mnay kazlay: Nda pla dmakwa gha kə'a re, ari, mal mnay kazlay: Sli'af̄sli'a gha ka mbadaka ta mbadá kə'a na?

⁶ Ala, kada grafta kuni mamu Zwaɲa mndu nda mbrakwa plin̄tá dmakwa mnduha ta na ghəɲa hadik na kə'a,» ka'a nda tsa mndu nda rwa səlani ya mantsa: «Sli'af̄sli'a gha, kla ta kativin̄a gha ka dza'a ka dzagha gha,» ka'a.

⁷ Gi brahwat sli'af̄sli'a tsa mndu ya ka laghwi tsi dzaghani.

⁸ Nghanata dəmḡa ta tsaya, ka ksutá tsi ta həɲ ka zləɲ. Ka zləzlvu həɲ ta Lazglafta ta vlan̄tá mndərga tsa mbraku ya ta mnduha.

* **9:1** Ka Markus 2:1 na: Kafarnahum tsa luwani ya. Ngha ta Mata 4:13. † **9:3** Ngha ta Zlahu 24:16.

Hgafta Yesu ta Mata ŋa dza'a mistani

Mak 2:13-17, Luk 5:27-32

⁹ Manda sli'afta Yesu ka zluŋtá tsa vli ya, ka nghanjá tsi ta sana mndu ta hgə lu ka Mata, ta nzaku ma həga tska dzumna. «Mbada mista da!» ka'a nda tsi. Ka sli'afta Mata ka laghwi mistani.

¹⁰ Tahula tsa, ka nzatá Yesu ka za skwa zay ga Mata. Ka sli'adaghatá ndəghata gwal ta tska dzumna, nda sanlaha ma ghwadaka mnduha nzata ka za skwa zay nda tsi, kawadaga nda duhwalhani.

¹¹ Nghay la Farisa ta tsa zay taŋ ta skwa zay kawadaga ya, ka həŋ nda duhwalhani mantša: «Kabgawu ta kəl Mghama ghuni ka za skwa zay kawadaga nda gwal tska dzumna, nda ya nda ghwadaka mnduha‡ na?» ka həŋ.

¹² SiREW lami da sləməŋa Yesu, ka'a mantša: «Had mnduha dughwana dughwana ta zba duhtur wa, gwal kul dughwanaku yeya ta zbay.

¹³ Lawa tsatsa klatá ghəŋa gwada ya mnə Lazglafta kazlay: Tawa hidahida skwi ta zdfighata pla ghəŋ nda rini§ a wu kə'a ya. Sagha a yu haga gwal tdukwatdukwa wa, gwal dmaku ŋa i'i ta sagha da hagay,» ka'a.

Gwada Yesu ta ghəŋa suma

Mak 2:18-22, Luk 5:33-39

¹⁴ Ka sli'aftá duhwalha Yuhwana mnda maga batem ka lagha dawanta da Yesu, ka həŋ mantša: «Kabgawu ta kwal ŋa gha duhwalha suma, ya wya ta suma anŋi nda la Farisa tazlay na?» ka həŋ.

‡ 9:11 Ngha ta aya 10-11 nda Lukwa 15:1-2.

§ 9:13 Ngha ta

Huseya 6:6.

15 Ka Yesu nda hən̄j mantsa: «Dza'a laviŋlava gwal hagan̄ lu da vla kla makwa ta nzata zuzu'uva, ka ta kawadaga zwan̄a midzi nda hən̄j ra? Dza'a saghasa fitik ŋa kləgadanaghutá hən̄j ta zwan̄a midzi. Ma tsa fitik ya dza'a suma hən̄j ta suma.

16 «Haď mndu ta tsa'atá lfiďa lgut ka tsamtá halata lgut nda tsi wa. Ka mantsa tsi, dza'a sganaghasga tsa lfiďani ya ta mďukwiŋta tsa halatani ya.

17 Haď lu guli ta pghamtá ima inabi ta ka nuni da halata zliba huta wa. Ka mantsa tsi, dza'a tuta tsa zliba huta ya, ŋa mbuzuta ima inabi, lpay lu ma zliba huta guli. Ima inabi ta ka nuni ná, ma zliba huta ta ka lfiďani ta pghamta lu. Tsaya dza'a kəl hən̄j his his ka nzata đina.»

*Vranamta Yesu ta hafu da sana zwan̄a makwa
Mak 5:21-43, Luk 8:40-56*

18 Tata mna tsa gwada ya Yesu ŋa taŋ mantsa, ka lagha sana mali mataba la Yahuda zləmbata ma ghuvani. Ka'a nda tsi mantsa: «Ta nzđava a makwa đa manda saba hafu mida wa, sawi fanaghatá dzva gha ta ghəŋani ka mbafta tsi,» ka'a.

19 Ka sli'aftá Yesu kawadaga nda duhwalhani, ka dza'a mista tsa mali mataba la Yahuda ya.

20 Ka sli'aftá sana marakw ta magay vakwani ghwan̄pďə his ta paghaku, ka lagha tsi ksantá wa lguta Yesu nda ga muhul hul.

21 Tsaw ka tsa marakw ya ma ghəŋani na: «Dər wa lgutani yeya ksən̄ yu tada ná, dza'a mbaku yu,» ka'a.

22 Ka mbəďavatá Yesu, ka nghanavatá tsi. Ka'a nda tsi mantsa: «ŋavan̄a gha makwa đa! Zlghay

nda ɲuɖufa gha ta mbaghafta,» ka'a. Gi hadahada ka mbaftá tsa marakw ya.

²³ Ka ɓhadaghatá Yesu da tsa mali mataba la Yahuda ya, ka slanaghatá tsi ta gwal ta vya sinlak, nda gwal ta vaza vgha.

²⁴ Ka'a nda hən mantsa: «Laghwala, ta mta a na makwa na wu, hani ta hani tsi,» ka'a. Ka ghuɓasu hən.

²⁵ Manda mbiginɗa lu ta mnduha dzibil, ka lami Yesu da həga. Ka ksafatá tsi ta tsa zwanja makwa ya ta dzvu, ka sli'aftá tsa makwa ya.

²⁶ Ka tutá tsa skwi ta magata ya wdiɗ ma luwa.

Mbanafta Yesu ta ghulpata mnduha his

²⁷ Manda sli'afta Yesu ma tsa vli ya ka sli'i, ka sli'aftá sana ghulpa ta mnduha his mistani nda hagaku. «Zwanja Dawuda! Tawa ta hidahida ta anɲi!» ka hən.

²⁸ Ka lamə Yesu da həga, ka lagha hən slanaghata. Ka Yesu nda hən mantsa: «Grafgra kuni kazlay: Dza'a lavinlava yu ta mbaghunafta kə'a ra?» ka'a nda hən. «Anɲi Mghama ɗa,» ka hən nda tsi.

²⁹ Ka kasantá tsi ta iriha taɲ. «Manda va tsa zlgahafta ghuni nda ɲuɖuf ya ná, ka magamaga tsi manda va tsa,» ka'a nda hən.

³⁰ Ka mbaftá tsa iriha taɲ ya. «Yahayaha kuni walanɗa mnanatá mndu!» ka Yesu ka ɲɗanɗa nda hən.

³¹ Na tsa saba tsa gwal nda ghulpa ya, ka laghu hən da ta gwaɗa ta Yesu ma inda tsa haɗik ya.

Mbanafta Yesu ta sana rgha

³² Ta mbəð hul tsa mnduha si nda ghulpa ya, ta kladaghatá lu da Yesu ta sana mndu tsin̄ ghwadaka sulkum ka rgha.

³³ Ka ghzligin̄tá Yesu ta tsa ghwadaka sulkum ya mida. Ka zraftá tsa mndu si ka rgha ya ta gwada tsəlen̄. «Ka yawu ka yawu, ta ngha a lu ta mndərga skwi manda na ma Isra'ila wu,» ka dəmga ka ndərmimay.

³⁴ «Mghama ghwadaka sulkum ta vlan̄tá mbraku ta Yesu ta kəl tsi ka ghazla ghwadaka sulkumha*,» ka la Farisa nda n̄a tan̄.

Tawata Yesu ta hidahida ta dəmga

³⁵ Ka rə Yesu ta vli ma inda luwa dagaladagala nda zwana luwa tani. Ka tataghə tsi ta skwi n̄a mnduha ma həgaha tagha skwa la Yahuda. Ka mnə tsi ta Lfida Gwada ta ga mghama Lazglafta, ka mbamba mnduha ma inda dan̄waha, nda inda ya ta raghwa mndu.

³⁶ Kə'a ka Yesu waftá dəmga ná, ka ksantá tsi ka hidahida, kabga nda hərfa hən̄, ta had mbraku ma hən̄ wu, nda nza hən̄ manda tuwakha kul had mndu n̄a nghan̄†.

³⁷ Ka'a nda duhwalhani mant̄sa: «Dagala skwi n̄a ts kay ta vwah, slaghu a gwal n̄a ts kay wa.

³⁸ Ndəbawa ndəba ta dzvu da mnda vwah ka ghuna tsi ta gwal ksa slna, n̄a ts kanatá skwi ta vwah,» ka'a.

* **9:34** Ngha ta 12:24. † **9:36** Ngha ta Mbsak 27:17, nda 1 Mghamha 22:17.

10

Hga duhwalha Yesu ghwanɔdɔ his

Mak 3:13-19, Luk 6:12-16

¹ Ka hagaftá Yesu ta duhwalhani ghwanɔdɔ his. Ka valaɲtá tsi ta mbrakwa ghazla ghwadaka sulkum, nda mbamba mnduha ma inda danwaha, nda ya ma inda danwaha ta raghwa mndu nda raghwa ta hən.

² Wya hga tsa gwal ghwanɔdɔ his ya: Tanɲani, Simun ta hgə lu ka Piyer, nda Andre ta nzakway ka zwanamani, nda Yakubu zwanja Zebedi, nda Yuhwana ta nzakway ka Zwanamani,

³ nda Filip, nda Bartelemi, nda Tuma, nda Mata mnda tska dzumna, nda Yakubu zwanja Alfe, nda Tade,

⁴ nda Simun mnda la Kananit, nda Zudas Iskaryut ta skwaptá Yesu ya.

Ghunafta Yesu ta duhwalhani ghwanɔdɔ his

Mak 6:7-13, Luk 9:1-6

⁵ Tsa gwal ghwanɔdɔ his ya ghwanagha Yesu da luwa. Ka'a nda hən ma kɔaku tsi ka ghuna hən mantsa: «Yaha kuni dza'a da mndu kul nzakway ka la Yahuda. Yaha kuni lami da luwa la Samari.

⁶ Lawa tvə la Isra'ila, hahən ná, nda nza hən manda tuwak nda zaɔa.

⁷ Lawa ka mna kuni ɲa tan kazlay: Ndusagagha ndusa ga mghama Lazglafta, kə'a.

⁸ Ka mbamba kuni ta gwal kul dughwanaku, ka sli'aganapta kuni ta gwal nda rwa, ka mbambanafta kuni ta gwal nda ksa da rɔa mndu, ka ghazliɲta kuni ta ghwadaka sulkumha. Zlghaf ka mbalay kaghuni ka vla kaghuni guli ka mbalay.

⁹ Yaha kuni klaftá dər dasu, dər tsemi, dər skwi ƚa da manaka tsemi ma zliba ghuni.

¹⁰ Yaha kuni klaftá dər zliba mbuluh. Turtuktuk ka kuni da klaftá lgut. Yaha kuni klaftá baƚah, dər dafa, kabga nda ra ka mutsay mnda slna ta skwa zayni*.

¹¹ «Ka lamla kuni da luwa dagala, dər da zwaƚa luwa a tsi, zbawazba ta mndu ya nda fa vghani ƚa tsu'aftá kaghuni. Ka nzata kuni ga tsa mndu ya ha ka sagha fitika sli'afta ghuni.

¹² Ta lamə kuni da həga ga mndu ya, “ka nza zďakwa Lazglafta nda kaghuni†,” ka kuni dazlay.

¹³ Ka nda fa vgha gwal ma tsa həga ya ƚa tsu'a zďaku katsi, dza'a nzaku tsa zďakwa ghuni ya ta ghəƚa taƚ. Ala, ka fa a vgha taƚ wu katsi, ka vragaghuvra tsa zďakwa ghuni ya da kaghuni.

¹⁴ Ka kwalaghukwala lu ta tsu'aftá kaghuni snaghuna a lu ta gwada ghuni wu katsi, sli'apwa sli'a ma tsa həga ya, ka ma tsa luwa ya a tsi, ka tukwiƚta kuni ta rgitik ta səla ghuni.

¹⁵ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, bađu tsay dza'a tsə Lazglafta ta guma ta ghəƚa mnduha ná, ta dərdər ƚa luwa Suduma nda Gwamura dza'a nzakwa tsi ka ƚa mnduha ma tsa luwa ya.»

Skwi dza'a slanaghatá duhwalha Yesu

Mak 13:9-13, Luk 21:12-17

¹⁶ «Wana yu ta ghuna kaghuni manda tuwakha da taba kramtak mtakha. Ka nzata kuni nda hida manda nahadik, manda ghərbu' kul had gwada ta ghəƚani ya ká kuni da nzata guli.

* **10:10** Ngha ta 1 La Kwareƚt. 9:14, nda 1 Timute. 5:18. † **10:12** Ka nza zďaku nda kaghuni: Tsaya ga zgwa la Yahuda ta lagha həƚ da mndu.

17 Dasuwa ká kuni, dza'a hlay mnduha ta kaghuni da vla guma. Dza'a sləvay həŋ ta kaghuni nda gaslərbaha ma həga tagha skwa taŋ.

18 Dza'a hlay lu ta kaghuni, kabga gwada ta i'i ta kəma ŋumna nda ya ta kəma mghamha. Na nzakwa ghuni ka masləmtsəka da ta kəma taŋ, nda ya ta kəma sanlaha ma mndəra mnduha.

19 Ka hlafhla lu ta kaghuni ka hladaghata ta kəma guma katsi, yaha kuni da ndana skwi ŋa mnay ghuni, nda ya ka kuni dza'a da gwaday. Dza'a vlaghunavla Lazglafta ta gwada ya ŋa gwaday ghuni ma va tsa fitik ya.

20 Tsa gwada dza'a kuni gwaday ya ná, kaghuni a dza'a gwaday wu, Sulkuma Da ghuni dza'a gwaday nda ma kaghuni.

21 «Zwanamani dza'a vlatá zwanamani ŋa dzata. Dani dza'a vlatá zwanani ŋa dzata. Dza'a ndəranava ndəra zwana taŋ ta dadaha taŋ, ŋa vlatá həŋ ŋa pslata.

22 Dza'a husaŋhusa kuni ta inda mnduha ta ghəŋa gwada ta i'i. Ama mndu dza'a kdanakta ná, dza'a mbaku.

23 Ka ta giri lu ŋa ghuni ma sana luwa katsi, ka hwaya kuni da sana luwa. Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ma kđaku kuni ka ranaftá inda luwaha la Isra'ila ná, dza'a vragaghavra Zwanə mndu.

24 «Malaghumala a mndu ta taghə lu ta skwi ŋani, ka mndu ta taghanatá skwi wa. Malaghumala a kwalva ta danahəgani guli wa.

25 Lavinjlava mndu ta taghanata lu ta skwi ta nzakway ka guram nda mndu ta taghanatá skwi. Lavinjlava kwalva ta nzakway ka guram

nda danjahəgani guli. Ka si halaway, ka lu ta hga danjahəga ya ní, kighkigh ká lu dza'a hga gwal ma tsa həga ya tama?»

Faftá ghəŋ ta Yesu

Luk 12:2-7

²⁶ «Yaha kuni da zləŋa həŋ. Haď skwi bukwana lu dza'a kwal kul sabi ta daβi wa. Haď skwi đifana lu dza'a kwal lu tsatsafta guli wa.

²⁷ Skwi mnaghuna yu ma grum ya ná, mnawa mna baŋluwa. Skwi mnaghuna lu ma sləməŋ ma sləməŋ ya guli ná, gugudawa guguda ta wa lilwa.

²⁸ Ma zləŋ kuni ta gwal ta dzatá slu'uvgha ta kwal kul laviŋta dzatá hafu. Lazglafta ta laviŋta zadanatá‡ slu'uvgha nda hafu tani ma həga vu ya ŋa zləŋay katak.

²⁹ Haď lu ta skwaptá tiyti his ta kwaβu ra? Kulam nda tsa ná, haď ya dər turtuk ma həŋ dza'a zadavaghuta kul đvaftá Da ghuni wa.

³⁰ Nduk nda swidi ma ghəŋa ghuni tani ná, mbəďaf mbəďa Lazglafta demdem.

³¹ Yaha kuni da zləŋ, mal kaghuni sgitani ka ndəghata tiytiha.

³² «Tsaya tama, ka ŋa Yesu i'i ka mndu ta kəma inda mndu katsi ná, i'i guli ná, ŋa đa na mndu na wu, ka yu dza'azlay ta kəma Da đa ta nzakway ta luwa.

³³ Ala, ka ŋa Yesu a\$ i'i wu, ka mndu ta kəma mnduha ya guli ná, i'i guli ná, ŋa đa a na mndu na wu, ka yu dza'azlay ta kəma Da đa ta nzakway ta luwa.»

‡ 10:28 Ngha ta Yakubu 4:12. § 10:33 Ngha ta 2 Timute. 2:12.

*Zdaku a klagagha Yesu wa
Luk 12:51-53, 14:26-27*

³⁴ «Yaha kaghuni da ndanay kazlay: Zdaku klagagha i'i da ghəŋa hađik kə'a. Kafay klagagha yu.

³⁵ Saghasa yu da dganatá i zwanj nda dani, ta i makwa nda mani, ta i ghwa'ali nda midzani.

³⁶ Gwal ma həga ga mndu dza'a nzakway ka ghuma mndu ma va tsa həga* ya.»

Vlatá ghəŋ manda ŋa Yesu

³⁷ «Ka malaghumala dvafta mndu ta dani ka mani a tsi ka i'i ná, ta nza a tsa mndu ya ka ŋa dá wa. Ka malaghumala dvafta mndu ta zwanjani ka makwani a tsi ka i'i ná, ta nza a tsa mndu ya ka ŋa dá guli wa.

³⁸ Ka kla a mndu ta udza zləŋayni ka dza'a mista dá wu ná, ta nza a tsa mndu ya ka ŋa dá wa.

³⁹ Ka ta nzula hafa dá yu ka mndu katsi ná, dza'a zadĩnzada tsa mndu ya ta tsa hafani ya. Mndu ta zadĩntá hafani ta gwada ta i'i guli ná, dza'a mutsay tsa mndu ya ta tsa hafani ya guli.»

Mndu ta tsu'aftá duhwalha Yesu ná, Yesu tsu'af tsi

Mak 9:41

⁴⁰ «Ka tsu'aftsu'a mndu ta kaghuni, i'i tsaya tsu'af tsi. Mndu ta tsu'aftá i'i guli, mndu ta ghunagatá i'i tsaya tsu'af tsi guli.

⁴¹ Mndu ta tsu'aftá anabi kabga nzakwani ka anabi ná, dza'a mutsay ta nisəla manda ya ta vlə lu ŋa anabi. Mndu ta tsu'aftá mndu tđukwa, kabga

* **10:36** Ta ghəŋa aya 35-36, ŋha ta Mika 7:6.

nzakwani ka mndu tdukwa ná, dza'a mutsay ta nisəla manda ya ta vlə lu ɲa mndu tdukwa.

⁴² Mndu ta tanaftá dər leghwa imi ləŋləŋa yeya tsi ɲa say ta sani turtuk mataba tsa zwaniha ya, kabga nzakwani ka duhwala da ná, kahwathwata ka yu ta mnaghunata, haɗ nisəla tsa mndu ya dza'a zwaduta wa.»

11

Ghunafta Yuhwana ta mnduha

Luk 7:18-35

¹ Manda kɗakwa Yesu ta tsa tagha skwiha ɲa tsa duhwalhani ghwanɗɗə his ya ná, ka sli'aftá tsi hada ka laghwi da ra luwaha ma tsa haɗik ya ɲa tagha skwiha, nda ya ɲa mna Lfiɗa Gwada.

Dawutá vla Yuhwana mnda maga batem

² Ma tsa fitik ya, ma gamak na Yuhwana mnda maga batem. Ka sɗanɗá tsi ta mna gwada ta Kristi nda slɗaha ta magə tsi. Ka ghunaftá tsi ta sanlaha ma duhwalhani

³ da dawanta da Yesu kazlay: Kagma Kristi dza'a sagha ya re, ari ka kzla ɲni ta sana mndu a na kə'a.

⁴ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Lawa mnanatá Yuhwana ta skwi ya sɗanɗ kuni nda skwi ya nghan kuni.

⁵ Nda nɗa gwal si nda ghulpa ta vli. Ta mbaɗa gwal si nda raghwa səla tanɗ. Nda mbamba gwal si nda rɗa mndu ta həŋ. Nda sna gwal si ka matghəm ta sləmənɗ. Sli'agapsli'a gwal si ta rwuta. Mnanamna lu ta Lfiɗa Gwada ta gwal ka pɗu*.

* **11:5** Ngha ta Isaya 35:5-6, 61:1.

⁶ Rfu da mndu ya kul kwalaghutá zlgħaftá i'i,» ka'a.

Gwada Yesu ta ghəŋa Yuhwana

⁷ Ta sli'i duhwalha Yuhwana ka vru, ka mnə Yesu ŋa dəmgə ta gwada ta Yuhwana, ka'a mantsa: «Nahgani laghu kuni da nghay ma mtak na? Gagadək ta vyə falak rki laghu kuni da nghay na?

⁸ Nahgani laghu kuni da nghay ɓa? Mndu ta sudavata lgut nda bla rki laghu kuni da nghay? Ya wya gwal ta sudavatá lgut nda bla nda bla ta həŋ ná, ma həga ga mghamha həŋ.

⁹ Nu va skwi laghu kuni da nghay tama? Anabi rki laghu kuni da nghay? Mantsa nzakwani, ka yu ta mnaghunata ná, malaghumala tsa mndu ya ta anabi.

¹⁰ Tsatsi tsa mndu mnə deftera Lazglafta ta gwada ta ghəŋani kazlay: Wya yu ta tinlaghutá ghunafta mnda dá ka kagha ŋa payaghatá tvi† kə'a ya.

¹¹ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata na: Mataba inda mndu ya yaga marakw nda ya ná, haɗ mndu ya ta zlagapta ka malaghutá Yuhwana mnda maga batem wa. Tsaw tama ná, mndu ya ta htuta katakata ma ga mghama Lazglafta ná, malaghumala ta tsatsi.

¹² Daga ta fitika Yuhwana mnda maga batem, ha ka sagha ta gitana, ta hwisay lu nda mbraku ta ga mghama Lazglafta. Ta zbay tsa gwal ta hwisay nda mbraku ya ta zlu'atá tsa ga mghama Lazglafta ya guli.

† 11:10 Ngha ta Malatsi 3:1.

¹³ Inda la anabi nda deftera Musa tani, mnumna hən ta gwada ta ghəŋa tsa ga mghama Lazglafta ya, ha ka sagha ta fitika zlagapta Yuhwana.

¹⁴ Kata kumay kuni ta sənəta katsi ná, Yuhwana tsa Iliya dza'a vragaghata ya.

¹⁵ Ka mamu mndu nda sləmənə snay ka sna tsi.

¹⁶ «Nda wa dza'a gra yu ta mnduha ta na zamana na na? Manda tskatá vgha zwani ta luma ta tsgha lwi ŋa graha taŋ

¹⁷ kazlay: Vyanafta ŋni ta sinlak ná, skala a kuni wu, fanafha ŋni ta laha ta ŋada ghəŋ, tawa a kuni wu kə'a ya hən.

¹⁸ Saghaha Yuhwana, za a ta skwi wu, sa a ta skwi wu, "a' nda halaway ma ghəŋani!" ka mnduha nda tsi.

¹⁹ Saghaha Zwanə mndu, ta zay ta skwi, ta say ta skwi, "a' mamblahawa ya, dagala sasakwani, a' gra gwal tska dzumna, nda gwal dmaku ya," ka hən nda tsi. Kulam nda tsa, ta nghaku difla Lazglafta ma slnahani.»

Sana luwaha ta kwalaghutá zlghaftá Yesu

Luk 10:13-15

²⁰ Tahula tsa tama, ka tsukunustá tsi nda gwada ta luwaha ya maga tsi katakata ta mazəmzəmhani mida, kabga kwalaghuta taŋ ta mbədanəftá nza-kwa taŋ. Ka'a mantsa:

²¹ «Danwa ŋa gha luwa Kwariziŋ! Danwa ŋa gha luwa Betsayda! Ka má tsa mazəmzəm magə lu ma luwa gha ya, má maga ma luwa Tir, nda luwa Siduŋ lu katsi ná, má gitagita a ta mbədanəftá hən

ta nzakwa taŋ ka pghavatá buhu nda hutidif ta vgha‡ wa.

²² Tsaya ta kəl yu ka mnaghunata kazlay: Bađu tsay dza'a tsə Lazglafta ta guma ta ghəŋa mnduha ná, ta dərdər ŋa luwa Tir nda luwa Siduŋ dza'a nzakwa tsi ka ŋa ghuni.

²³ «Kagha guli Kafarnahum! Dza'a kapay Lazglafta ta i'i ta luwa ka kagha ta gray ra? Bukwa a gha tsa! Dza'a vradaghavra lu tdəm da vla gwal nda rwa. Ka má tsa mazəmzəm maga lu ma luwa gha ya, má maga ma luwa Suduma lu katsi ná, má ta teke'a luwa Saduma gita naŠ.

²⁴ Tsaya ta kəl yu ka mnaghunata kazlay: Bađu tsay dza'a tsə Lazglafta ta guma ta ghəŋa mnduha ná, ta dərdər ŋa luwa Suduma dza'a nzakwa tsi ka ŋa gha kə'a.»

Snanamta Yesu ta Dani ta gwal ka zwanani

Luk 10:21-22

²⁵ Ma va tsa fitik ya, ka Yesu mantša: «Ta rfay yu ta kagha Da, Mghama luwa nda hadik tani, kabga difana difa ka ta na skwiha na da gwal nda difil ma ghəŋa taŋ, nda gwal nda sna ta skwi*, ka maranata ka ta zwani.

²⁶ Manda va tsa nzakwani Da, ta rfay yu ta kagha, ma zdakwa gha nzakwa tsi mantša.

²⁷ «Da da ta vliha ta inda skwi. Had sana mndu nda sna ta Zwaŋ wa, ba Da yeya nda sna. Had sana

‡ **11:21** Kwariziŋ, Betsayda, Tir, Siduŋ; Ngha ta Isaya 23:1-18, nda Izekiyel 26, nda Yuwel 4:4-8, Amus 1:9-10. § **11:23** Ngha ta Isaya 14:13-15, Suduma Ngha ta Zlrafta 19:24-28. * **11:25** Ngha ta 1 La Kwareŋt 1:17-29.

mndu nda sna ta Da guli wa, ba Zwan̄ yeya nda sna, nda mndu ta kumə Zwan̄ ta maranata,» ka'a.

Sagha da Yesu ŋa mutsa mbi'a vgha

²⁸ «Saghawasa da i'i inda kaghuni gwal nda hərfa da ndəgaku ka mbi'aghunapta yu ta vgha.

²⁹ Zba a yu ta nzaghunaghata wa. Klawakla ta ndəgaku ya ta klə yu, ka tagha kuni ta skwi da i'i, mantsa ya dza'a kəl kuni ka mutsaftá mbi'a vgha.

³⁰ Manda va tsaya nzakwani, skwi ya dza'a faghunaghata yu ná, ndəgaghunata a wa. Kafkafani nzakwani,» ka'a.

12

Zwan̄a mndu Mgham ta ghəŋa sabat

Mak 2:23-28, Luk 6:1-5

¹ Ma va tsa fitik ya, bađu fitika sabat, ka labə i Yesu nda duhwalhani nda ma vwaha hya. Ka kuzlanaftá maya ta duhwalhani. Ka bala'atá hən̄ ta ghəŋa alkama* ŋa dghaɗay.

² Nghay la Farisa ta tsa skwi ta magə hən̄ ya ná, ka hən̄ nda Yesu mantsa: «Ngha ta duhwalha gha ba! Wa'a hən̄ ta maga skwi kul raku ka magay bađu sabat†,» ka hən̄ nda tsi.

³ Ka Yesu nda hən̄ mantsa: «Ta dzan̄af a kaghuni ta skwi ya maga Dawuda kuzlanafər maya, nda gwal kawadaga nda tsatsi tani ra?

⁴ Ka lamə hən̄ da həga Lazglafta ka zuta hən̄ ta skwa zay fana lu ta Lazglafta. Haɗ sana mndu ta za tsa skwa zay ya, dər Dawuda, dər tsa gwal

* **12:1** Ngha ta Vrafta ta Zlahu 23:26. † **12:2** Ngha ta Sabi 34:21.

kawadaga nda tsi ya mazlay wu, ba gwal dra skwi ña Lazglafta‡ yeya ta zay.

⁵ Ari ta dzañaf a kuni ma deftera zlahu kazlay: Bađu sabat ná, ta zluñzla gwal dra skwi ña Lazglafta ta zlahu sabat ta magə həñ ta slna ma həga Lazglafta, ksaf a ta həñ ka dmaku§ wu kə'a na?

⁶ Tsaw ka yu ta mnaghunata ná, mamu sana skwi hadna ta malaghutá həga Lazglafta.

⁷ Ka má nda sna kuni ta klatá ghəña skwi mnə lu kazlay: Tawa hidahida skwi ta zdfighata pla ghəñ nda rini* a wu kə'a ya ná, má had kuni dza'a mnay kazlay: Magamaga həñ ta dmaku, kə'a nda tsa gwal kul had dmakwa tañ ya wa.

⁸ Zwaña mndu ná, tsatsi mgham ta ghəña fitika sabat,» ka'a.

Mbanafta Yesu ta mndu nda mta dzvani

Mak 3:1-6, Luk 6:6-11

⁹ Ka sli'aftá Yesu ka zlañtá tsa vli ya, ka laghwi da həga tagha skwa la Yahuda.

¹⁰ Hada, mamu sana mndu nda mta dzvani. Ka mnduha dawañta da Yesu mantse: «Vlavla zlahu mu ta tvi ña mbanaftá mndu bađu sabat re, ari ki na?» ka həñ nda tsi ña mutsaftá rutsak tida.

¹¹ Ka'a nda həñ mantse: «Waya mataba ghuni, ka dədaghatá kdakwa tuwakani turtuktuk da gudzu-vruñ bađu sabat, dza'a kwal kul kligiñtá tsa tuwakani ya na?

‡ 12:4 Ngha ta 1 Samuyel 21:2-7, nda Zlahu 24:9. § 12:5 Ngha ta Mbsak 28:9-10. * 12:7 Huseya 6:6, nda Mata 9:13.

12 Malaghumala a mndu ka tuwak ra? Tsaya tama ná, pyaf a lu ta mndu ka maga zdaku bađu sabat wa,» ka'a.

13 Ka'a nda tsa mndu nda mta dzvani ya mantsa: «Tdap dzva gha,» ka'a. Ka tdaptá tsi, gi yəmad vrvafvra tsa dzvani ya manda va tsa sanani ya.

14 Ka gi gazlagaptá la Farisa, ka laghwi dzrəku ŋa zba tvi ŋa zadɪŋtá Yesu.

Yesu ná, kwalva ya zbap Lazglafta ya

15 Tsatsafta Yesu ta tsa ndana tan ya, ka sli'aftá tsi ma tsa vli ya, ka laghwi. Ka sli'aftá dəmga guli ka laghwi mistani, ka mba mbə tsi ta inda gwal ma dɔŋwa.

16 Ka zlahanaghatá tsi ta həŋ ka ŋdɔŋda kazlay: Yahayaha kuni da mnihata kə'a.

17 Kəl tsi ka mnay mantsa ya ná, nda nza ŋa dzanaghatá ghəŋa gwada ya mna anabi Isaya kazlay:

18 Wya kwalva da ya zbap yu, ya dvu yu, ya ta zdɪgihata katakata, dza'a fanaghafa yu ta Sulkuma da, dza'a mnanamna ta inda mndəra mndu kazlay: Tudukwa guma da kə'a.

19 Zbətə a ta zlərdəwi wa. Dzətə a ta lawlaw wa. Had mndu dza'a snəŋta ta gugudaku ta pazlala wa.

20 Had dza'a kdəglinjtá ɓlanaptá sulam nda ghada ŋatani wa. Had dza'a kdɪŋta mtəglinjtá pitirla ta mtaku mtaku guli wa. Mantsa ya dza'a maga tsi ha ka vlanjtani ta za ghwa ta skwi tɔukwa.

21 Ŋa fafta mndəra mnduha ta ghəŋa tan ta hgani†

† 12:21 Ngha ta Isaya 42:1-4.

kə'a ya.

Ghziṅta Yesu ta ghwadaka sulkumha

Mak 3:22-30, Luk 11:14-23

²² Ka kladaghatá lu da Yesu ta sana mndu ksu ghwadaka sulkum ta ghulpinṅa, ka tsinṅa ka rgha guli. Ka mbanafṅa tsi. Ka gwadə tsa mndu ya ta gwada tsəleṅ, ka nghanṅa tsi ta vli tsidid guli.

²³ «Zlah zwanṅa Dawuda a na mndu na wu re?» ka mnduha ka ndərmimay.

²⁴ Na snanṅa la Farisa ta tsa skwi ya, ka həṅ mantsa: «Nda mbrakwa halaway‡ ta nzakway ka mghama ghwadaka sulkumha ya ta ghazla tsi ta ghwadaka sulkumha,» ka həṅ.

²⁵ Tsaw nda sna Yesu ta skwi ta ndanu həṅ. Ka'a nda həṅ mantsa: «Ka ta lmuvuslma va tsa ga mgham turtuk ya ta lmu katsi ná, sladglata a tsa ga mgham ya wa. Ka ta lmuvistalmu gwal ma luwa turtuk, ka gwal ma həga turtuk a tsi guli ta lmu ná, had ya dza'a sladglata ma həṅ guli wa.

²⁶ Ka si ta ghzlay halaway ta halaway katsi ná, dgavapdga tsa halaway ya nda tsa tama. Waka ga mghamani dza'a sladglata tama na?

²⁷ Ka si nda mbrakwa Halaway ta ghzla yu ta ghwadaka sulkum ya ní, nda mbrakwa wa ta ghazla zwana ghuni guli? Tsaya tama, vərdə hahəṅ dza'a tsaghunatá gumani.

²⁸ Ala, ka si nda Sulkuma Lazglafta ta ghzla yu ta ghwadaka sulkumha katsi, ḡhavaghunaḡha ga mghama Lazglafta nda tsa tama.

²⁹ «Ari, waka mndu dza'a laviṅṅa lami da həga ga mndu nda mbra ka hluguduṅṅa huzlani ta kul

‡ 12:24 Ngha ta 10:25.

habaftá tsi ta tsa mndu nda mbra ya na? Tahula tsaya dza'a kəl tsi ka hluguduŋtá huzlani.

³⁰ «Mndu kul haď mista ďa ná, ghuma ďa tsa mndu ya. Mndu kul haď ta katihata nda tskanata guli ná, kwizidiŋtá ŋa tsa mndu ya ta kwizay.

³¹ Tsaya ta kəl yu ka mnaghunata kazlay: Inda dmaku ta gə mndu, nda rutsak ya ta pghə tsi ta Lazglafta ná, dza'a plinispla lu ta həŋ. Ama mndu ta vzaftá rutsak ta Sulkum nda ghuġa ná, haď lu dza'a plinistá dmakwani wa.

³² Ka vzafvza mndu ta rutsak ta Zwaŋa mndu katsi, dza'a plinispla lu ta dmakwani. Ama mndu ta vzaftá rutsak ta Sulkum nda ghuġa ná, haď lu dza'a walaŋtá plinistá dmakwani, dər ta na zamana na, dər ta zamana dza'a sagha wa.»

Fu nda yakwani

Luk 6:43-45

³³ «Ka si zďa ya fu ya, ka lu ná, zďa yakwani. Ka si zďa a ya fu ya wu, ka lu ná, zďa a yakwani guli wa, kabga ta yakwani ta tsatsafta lu ta fu.

³⁴ Mndəra la mupuha na! Waka kuni si má dza'a mnagaptá skwi ďina, kaghuni la ghwadak na! Ka nu ndəghatá skwi ma ŋuďufa mndu ta mnigiŋta wubisima mndu.

³⁵ Nərma mndu ná, ma tsa ŋərma skwiha ma ŋuďufani ya ta kligista tsi ta skwi ďina. Ghwadaka mndu guli ná, ma tsa ghwadaka skwiha ma ŋuďufani ya ta kligista tsi ta ghwadaka skwi.

³⁶ Ka yu ta mnaghunata ná, nda wa taŋ dza'a mnəgiŋta mnduha baďu guma ta inda ŋaslu ya brəfəgiŋ həŋ.

³⁷ Nda gwada ma wa gha dza'a tsaghaghata lu ta guma. Ka na kwala dmakwa gha kul had tsi, ka na nzakwa dmakwa gha mamu a tsi.»

Zlghawa Yesu na gwal ta dawamazam

Mak 8:11-12, Luk 11:29-32

³⁸ Ka sanlaha ma gwal tagha zlahu na mnduha, nda sanlaha ma la Farisa guli, nda Yesu mantsa: «Mghama da, ta kumay ni ta magata gha ta mazamzam na grafta ni kazlay: Sa daga da Lazglafta ka ka'a,» ka ha. »

³⁹ Ka Yesu nda ha mantsa: «Ghwadak mnduha ta na fitik na. Had ha ta zleha Lazglafta wa. Ta dawamazam ha. Had sana mazamzam dza'a maganata lu ta ha, ka tsa na anabi Yunusa ya a tsi wa.

⁴⁰ Manda va ya maga anabi Yunusa ta vaghu hkən nda rvidik hkən ma huda mghama klipi§ ya, manda va tsaya guli dza'a magata Zwanja mndu ta vaghu hkən nda rvidik hkən ma hadik.

⁴¹ Ghalya guli, gwal ma luwa Niniva na, snasna ha ta gwada anabi Yunusa*, ka mbadanafta ha ta nzakwa ta. Wana mamu mndu ta malaghutá anabi Yunusa hadna. Baɗu tsay dza'a tsə Lazglafta ta guma ta gha mnduha, “na ghuni dmaku,” ka gwal ma luwa Niniva dza'a sli'afta mnay na mnduha ta na fitik na.

⁴² Ghalya, ka sli'afta sana marakw ta ga mgham ma vli di'ni nda ga sud†, ka lagha da sna difla Salumu. Wana mamu mndu hadna ta malaghutá Salumu nda difil. Baɗu tsay dza'a tsə Lazglafta ta

§ 12:40 Ngha ta Yunusa 2:1. * 12:41 Yunusa 1-4. † 12:42 Ngha ta 1 Mghamha 10:1-10.

guma ta ghəŋa mnduha, “ŋa ghuni dmaku,” ka tsa marakw ya dza’a mnanatá mnduha ta na fitik na.»

Vradamta ghwadaka sulkum da mndu

Luk 11:24-26

⁴³ «Ka sabsa ghwadaka sulkum ma mndu katsi, ŋa dza’ani da ra vli tuhwayaŋ tuhwayaŋa ka zba vli ŋa mbi’a vghani. Ka triɗ mutsaf a tsi ta tsa vli ŋa mbi’a vghani ya wu katsi,

⁴⁴ “ka vra yu da tsa həga ɗa sabə yu mida ya gra,” ka’a dza’azlay, ŋa sli’aftani ka vradaghata. Ka ta vradaghatá tsi nda tsukwa vli mida, nda paya ɗina katsi,

⁴⁵ yawa da! kə’a dza’azlay ŋa vraghutani, ŋa hlanaktani ta sanlaha ma ghwadaka sulkumha ndəfán ta malaghutá tsatsi nda sidi. Ŋa lama taŋ ɗa tsa həga ya ka nzamta mida. Mantsa tama, dza’a nzakway ɓadzatá nzakwa tsa mndu ya ka malaghutá nzakwani taŋtaŋ. Manda va tsaya dza’a nzakwa tsi nda na mnduha ta na ghwadaka fitik na,» ka’a.

Vərdaka mnduha Yesu

Mak 3:31-35, Luk 8:19-21

⁴⁶ Tata gwada tsa gwada ya Yesu nda ɗəmgá ná, ka ɓhadaghatá i mani nda zwanamani, ka nzaghutá həŋ ma bli, ka zbə həŋ ta gwadganata.

⁴⁷ Ka sana mndu nda tsi mantsa: «Wa’a i ma gha nda zwanama gha ma bli ta zba gwadgaghata,» ka’a nda tsi.

⁴⁸ Ka Yesu nda tsa mndu ta mnayŋani ya mantsa: «I wa i ma ɗa nda zwanama ɗa na?» ka’a nda tsi.

⁴⁹ Ka fadapta tsi ta dzvu tvə duhwalhani, ka’a mantsa: «Wana i ma ɗa nda zwanama ɗa.

⁵⁰ Dər wati ma mndu ta maga skwi ya kuman Da da ta nzakway ta luwa ná, tsa mndu ya ta nzakway ka zwanjama da, nda mukuma da, nda ma da,» ka'a.

13

Gwada ta wutsa hulfa

Mak 4:1-9, Luk 8:4-8

¹ Bađu va tsa fitik ya, ka sabi Yesu ma həga* ka laghwi nzata ta wa drəf.

² Ka tskadaghatá dəmga nərɓisl ta vgha ta vatani. Ka sli'aftá tsi ka laghwi nzagapta ma kwambalu ta nzatá inda mnduha ta wa ghwa.

³ Ka mnə tsi ta ndəghata skwiha ŋa tan ka mahdi-hdi, ka'a mantsa: «Mbađa sana mndu ka sli'afta ka laghwi da wutsa hulfani.

⁴ Tata wutsay wutsay, ka rkatá sanlaha ma hulfa ta tvi, ka sli'aktá dyaƙha ka daƙuta.

⁵ Ka rkatá sanlaha ta kluluh ma vli kul slaghutá hadik, ka gi dyaftá tsi misimmisim kabga sira a hadik ta ghəŋani wa.

⁶ Na safa fitik dzafta tida ka zlghutá tsi həw ka ghwaluta, kabga slaghu a slrəŋ mistani wa.

⁷ Ka rkamtá sanlaha ma teki, ka glanaghatá teki ka raghwanata.

⁸ Ka rkatá sanlaha ta gənək, ka dyaftá tsahaya ka glaftá tsi ka pghaftá ghəŋ ka zwan dze'dze', bərləzla ghəŋa sanlaha, selela ghəŋa sanlaha, midida ghəŋa sanlaha.»

⁹ Ka sganaghatá Yesu, ka'a mantsa: «Mndu nda sləmənə snay ka sna tsi,» ka'a.

* **13:1** Ngha ta Markus 3:1.

*Kabgawu ta kəl Yesu ka gra gwada nda gra na?
Mak 4:10-12, Luk 8:9-10*

¹⁰ Ka gavanavatá duhwalhani, ka həŋ mantsa: «Kabgawu ta kəl ka ka mna gwada ŋa taŋ ka mahdihdi katək na?» ka həŋ.

¹¹ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Kaghuni ná, vlaghunavla lu ta snaŋtá vərda difatá ga mghama Lazglafta, ama vlan a lu ta hahəŋ wa.

¹² Na mndu mamu skwi da tsi ta sganaghata lu, ŋa sgutani da tsi. Ama mndu ya kul had skwi da tsi ná, dza'a kləgadanaghu kla lu ta va tsa ki'a da tsi ya.

¹³ Tsaya ta kəl yu ka mnay ka mahdihdi ŋa taŋ, kabga dər nghanha həŋ, nghanha a həŋ wa. Dər snaŋha həŋ nda sləmənja taŋ katək, sna a həŋ wu, graf a həŋ guli wa[†].

¹⁴ «Ta ghənja taŋ dədəfta tsa gwada Lazglafta ta mnay nda ma wa anabi Isaya[‡] kazlay:

“Dər dza'a nda sna kuni nda sləmənja ghuni, grafta a kuni wa.

Dər dza'a nda nghanha kuni nda ira ghuni, nghanja a kuni wu kə'a ya.

¹⁵ Təŋu təŋa ghənja na mnduha na.

Dərzlaf dərzla həŋ ta sləmənja taŋ,

hafha həŋ ta ira taŋ,

kabga va a həŋ ta nghanja wa,

yaha həŋ da snaŋta nda sləmənja taŋ,

yaha həŋ da grafta ma ŋudufa taŋ,

yaha həŋ da mbədanafatá nzakwa taŋ,

da mbanafatá yu ta həŋ[§].”

[†] 13:13 Nghanha ta Markus 4:12.

[‡] 13:14 Nghanha ta Isaya 6:9-10.

[§] 13:15 Nghanha ta Isaya 6:9-10.

16 «Kaghuni ná, nda tfawi ta ghəŋa kaghuni, kabga nda ngha ira ghuni ta vli, nda sna sləmənǝ ghuni ta sləmənǝ.

17 Kahwathwata ka yu ta mnaghunata: Nda ndəgha la anabi nda gwal tdukwatdukwa nzakwa taŋ si ta dvanǝta nghanǝtá na skwi nghanǝ kaghuni na, lay ngha a hənǝ wa. Si ta kumay hənǝ ta snanǝtá na skwi snanǝ kaghuni ná, sew sna* a hənǝ wa,» kə'a ya.

Klatá ghəŋa tsa gwada ta wutsa hulfa ya
Mak 4:13-20, Luk 8:11-15

18 «Snawasna tama ta klatá ghəŋa gwada ta ghəŋa tsa mndu ta wutsa hulfa ya.

19 Tsa tvi rkaf hulfa tida ya ná, gwal ta snanǝtá gwada ta ga mghama Lazglafta kul grafta hənǝ ya, hənǝ. Ka sagha halaway zlu'ugudunustá hənǝ ta tsa skwi wutsam lu ma nɔdufa taŋ ya.

20 Tsa kluluh rkaf hulfa tida ya ná, tsaya mndu ta snanǝtá gwada ta ga mghama Lazglafta, gi ka tsu'aftá tsi nda rfu.

21 Tsaw tama, had slrənǝ mistani wu, nzɔdava a wa. Ka gi grunǝra ghuya danwa, ka giri a tsi kabga tsa gwada ya, gi zləmbutani.

22 Tsa vli ma teki rkam hulfa mida ya guli ná, tsaya gwal ta snanǝtá gwada Lazglafta, ka laghu hənǝ da ndana skwiha ma ghəŋa hadik, nda skwa gadghəl, ka raghwanatá tsa skwiha ya ta tsa gwada ya ma hənǝ, ka ninǝtá hənǝ ka ksubanǝ.

23 Tsa gənək rkaf hulfa tida ya guli ná, tsaya gwal ta snanǝtá gwada Lazglafta ka snatá hənǝ, ka ma-

* 13:17 Ngha ta 1 Piyer 1:10, 12.

gaftá hən: Ghərmbəts ghərmbəts sanlaha, salala sanlaha, midīda sanlaha.»

Ghwadaka kuzun

²⁴ Ka'a nda hən nda sana mahdihdi mantša: «Ka guram ga mghama Lazglafta nda sana mndu ta sləgamtá vərda hulfa hya ma vwahani.

²⁵ Girvidik, sli'aghuslia lamndu da vlə hani, ka lagha ghumani da sləginistá rira distani ka laghwani.

²⁶ Manda dyafta tsa hulfa ya ka pghaftá ghən, ka zlagaptá rira guli.

²⁷ Ka lagha kwalvaha tsa danəhəga ya mnay nani, ka hən mantša: “Mghama da! vərda hulfa a sləgam kagha ma vwaha gha kay ra? Lamə ndiga rira dida na?” ka hən.

²⁸ Ka'a nda hən mantša: “Ghuma da ta magatá tsa,” ka'a. Ka tsa kwalvaha ya nda tsi mantša: “Ta dıvay ka ka dza'a nni rətın̄ta rki na?” ka hən. Ka'a nda hən mantša:

²⁹ “Zlanwazla, ma lə kuni da rətay, yaha kuni da gabın̄ta nda vərda hya.

³⁰ Zlanwa hən ka glakwa hən ka skwa turtuk ha ka sagha fitika ts kay ta vwah. Tskapwa tska karaku ta rira, ka habafta kuni n̄a drın̄ta nda vu. Vərda hya ya, ka tskidimta kuni da guvura da, ka yu dza'azlay nda gwal tska skwi ta vwah,”» ka'a.

Hya kramasa

Mak 4:30-32, Luk 13:18-19

³¹ Ka'a nda hən nda sana mahdihdi kay guli mantša: «Ga Mghama Lazglafta ná, ka guram nda hya kramasa klaf mndu ka sləgamta ma vwahani.

³² Ndərzikwa tsatsi mataba inda hulfa, ama ka dyaƒ dya tsi ka glafta, mal tsatsi mataba hulfa niƒaliha. Ta nuna gdiz ka fu, ƚa sli'adaghata dyaƒka da baba hęga taƚ ta zligamahani.»

Is

Luk 13:20-21

³³ Ka'a nda hęƚ nda sana mahdihdi guli mantsa: «Ka guram ga mghama Lazglafta nda is ta klafta marakw ka laƒanamta ma kuratá darama hupu hkən ƚa ƚlaftá tsa hupu ya demdem,» ka'a.

Mahdihda Yesu ƚa mniginjá skwi nda difa

Mak 4:33-34

³⁴ Ka mahdihdi mnanata Yesu ta inda tsa skwiha ya ta dęmga. Haƒ sana skwi mnananƚ tsi ta hęƚ kul haƒ ka mahdihdi wa,

³⁵ kada nzakwa dzatá ghęƚa gwada anabi ta mnay kazlay:

«Ka mahdihdi dza'a gwada yu ta gwada nda hęƚ. Dza'a mniginjma yu ta skwiha nda difa daga ka ya wu zlaftá ghęƚa hadik† ka'a ya».

Klatá ghęƚa gwada ta ghwadaka kuzun

³⁶ Mbaƒa Yesu ka zliƚá dęmga, ka sli'aftá tsi ka laghu da hęga. Ka gavanavatá duhwalhani, ka hęƚ nda tsi mantsa: «Pslanƚap psla ta klatá ghęƚa tsa mahdihdi ta ghęƚa rira ya,» ka hęƚ.

³⁷ Ka'a nda hęƚ mantsa: «Tsa mndu ta slęgamtá vęrda hulfa hya ya ná, Zwanƚa mndu ya.

³⁸ Vwah ya guli ná, ghęƚa hadik tsa. Vęrda hulfa hya ya guli ná, gwal ta nzakway ka ƚa ga mghama Lazglafta ya. Rira ya guli ná, gwal ta nzakway ka ƚa halaway ya.

† 13:35 Ngha ta Zabura 78:2.

³⁹ Tsa ghuma ta sləgamta ya guli ná, halaway ya. Tsa tska skwi ta vwah ya, tsaya kďakwa ghəŋa hadik. Tsa gwal tska skwi ta vwah ya guli, tsaya duhwalha Lazglafta.

⁴⁰ Manda va tsa tsaptá rira ŋa driŋta nda vu ya, manda va tsaya dza'a nzakwa tsi bađu kďavakta ghəŋa hadik guli.

⁴¹ Dza'a ghunaga ghuna Zwaŋa mndu ta duhwalhani ŋa talaptá inda gwal ta pghamtá mndu da ga dmaku, nda gwal ta maga ghwadaka skwi, ŋa hliŋtá həŋ di'inj nda ga mghamani,

⁴² ka pghamtá həŋ da duda vu. Ŋa wahay taŋ ta wahu, ka hpaďa sli'inj‡ taŋ hada.

⁴³ Ama gwal ta nzakway tďukwa ta wa ira Lazglafta ya, manda fitik dza'a wuďakwa hahəŋ ma ga mghama DaŦ taŋ. Ka mamu mndu nda sləməŋa snay, ka sna tsi.»

Gadghəl ma đifa

⁴⁴ «Ka guram ga Mgham Lazglafta nda gadghəl ta đifa ma sana vwah. Ka lagha sana mndu dukwafta tida. Ka đifglanata tsa mndu ya guli. Ka laghu tsi nda rfu da dzawiŋtá inda skwani ka skwata tsa vwah ya.»

Mizidikw nda bla dzvani

⁴⁵ «Ka guram ga mghama Lazglafta nda sana mnda tsakala ta psa mizidikwha nda bla dzvani.

⁴⁶ Ka mutsafta tsi ta tsa mizidikw ya turtuk nda bla dzvani ya. Ka laghu tsi dzawiŋtá inda skwani ka skwata tsa mizidikw ya.»

Kadəŋ

‡ 13:42 Ngha ta Mata 8:12 § 13:43 Ngha ta Daniyel 12:3.

47 «Ka guram ga mghama Lazglafta nda kadəŋ ta wudadata lu da drəf ɲa tumagaftani ta inda mndərga klipiha kavghakavgha.

48 Ndəghafta tsa kadəŋ ya, ɲa tdagafta ta wa sgam. Tahula tsa, ɲa nzata ka dagaptá ya dínadína, ka pghamta ma tughuba, ɲa pghin̄ta ghwadakhani.

49 Mantsa ya dza'a nzakwa tsi ma kdakwa ghəŋa hadik. Dza'a sli'aga sli'a duhwalha Lazglafta ɲa galapta taŋ ta ghwadaka mnduha mataba tdukwani,

50 ɲa pghaghata taŋ ta həŋ da dudu vu, ɲa wahay taŋ ta wahu ka hpada sli'in̄a* taŋ hada.»

Lfida gadghəl nda halatani

51 Ka Yesu nda duhwalhani mantsa: «Lamla inda tsa skwiha ya da sləməŋa ghuni rki na?» ka'a nda həŋ. «Aŋi!» ka həŋ zlgħanafta wani.

52 Ka'a nda həŋ guli mantsa: «Tsaya tama ná, ka nuna mnda tagha zlahu ka duhwala ga mghama Lazglafta ná, ka guram nda danahəga ta mutsa skwa gadghəlani ma skwiha ka lfid ka lfid, nda ya ma skwiha nda kda fitikani, dza'a gra lu,» ka'a.

Kwalaghuta la Nazaret ta zlgħaftá Yesu

Mak 6:1-6, Luk 4:16-20

53 Tahula kdin̄ta Yesu ta mana tsa mahdihdiha ya, ka sli'afta tsi hada ka laghwi.

54 Ka ɓhadaghata tsi da luwa Nazaret† ta nzakway ka luwa ta glakwani. Ka taghə tsi ta skwiha ɲa mnduha ma həga tagha skwa taŋ. Ka ndərmim həŋ, ka həŋ mantsa: «Wa ta vlan̄tá mndərga na ma

* 13:50 Ngha ta Mata 8:12. † 13:54 Nazaret: Luwa ta glakwa Yesu. Ngha ta 2:23, nda Lukwa 4:16.

difil? Wa ta vlanṭá mbrakwa maga mndərga na ma mazəmzəm?

⁵⁵ Zwaṇa tsa mndu ta fidi ya a tsi kay ra? Mari a mani‡ kay guli ra? I Yakubu, nda Yusufu, nda Simuṇ, nda Yuda a zwanamani kay ra?

⁵⁶ Mataba amu a ta nzakwa kwaghamani kay guli ra? Tsaw wa ta vlanṭá na difil na, nda na mbraku na tama 6a?» ka həṇ.

⁵⁷ Tsahaya skwi ta pyafta həṇ ka zlghafta Yesu. Ka Yesu nda həṇ tama mantsa: «Ma luwani, nda ya ma həga§ ga taṇ yeya ta hərtətata lu ta anabi. Ama ma hamata vli ná, ta vlanṭa lu ta glaku,» ka'a.

⁵⁸ Ki'a yeya mazəmzəm magan Yesu ma luwa Nazaret, kabga zlghaf a mnduha nda ṇuduf wa.

14

Mtakwa Yuhwana mnda maga batem

Mak 6:14-29, Luk 9:7-9

¹ Ma tsa fitik ya, ka snanaghatá gwada ta Yesu ta Hiridus ta nzakway ka ṇumna ta hadika Galili. Ka'a nda kwalvahani mantsa:

² «Yuhwana mnda maga batem ya ta sli'agapta ma mtaku, tsaya kəl tsi ka mutsaftá mbrakwa maga mazəmzəm,» ka'a.

³ Tsaw si mnamna Hiridus kazlay: Ksidifwa ksa ta Yuhwana kə'a. Ka ksafṭá lu, ka habafta, ka vzamta ma gamak ta ghəṇa gwada ta Hiridiya markwa zwaṇamani Filip*,

⁴ kabga ka Yuhwana nda Hiridus na: «Ra'a ka klafta gha ka markwa† ghuni wu,» ka'a.

‡ 13:55 Ngha ta Yuhwana 6:42. § 13:57 Ngha ta Lukwa 4:24, nda Yuhwana 4:44. * 14:3 Ngha ta Markus 6:17. † 14:4 Ngha ta Zlahu 18:16, nda 20:21.

⁵ Si ka zbə Hiridus ta tva dzata, ama ka zləŋaftá tsi ta dəmga, kabga ka anabi klafta mnduha ta Yuhwana.

⁶ Ka sagha fitik ya ta grafta nda fitik ya kəl lu ka yatá Hiridus. Ka lagha makwa tsa Hiridiya ya kay da skalu ta kəma gwal hagadagha lu da vla skala havaktá tsa fitika yakwani ya. Ka zdanaftá tsi ta ŋuduf ta Hiridus.

⁷ Ka'a mantsa: «Dər nahgani dawan ka da i'i ná, ta vlaghavla yu,» ka'a wadanatá tsa makwa ya.

⁸ Ka mnanaftá mani ta hidaku. Ka tsa makwa ya mantsa: «Tsidiftsa ta kwambleh nda va nana ta ghəŋa Yuhwana mnda maga batem,» ka'a.

⁹ Su'anak ka mgham nzata. Ama kabga ghadaghada ta wadanata, hada tsa gwal hagadagha lu ya kay guli, ka'a mantsa: «Lawala da tsagaghata ka vlan̄ta kuni,» ka'a.

¹⁰ Ka ghunaftá tsi ta mnduha da tsagaghatá ghəŋa Yuhwana ma gamak.

¹¹ Ka klaktá lu ta ghəŋa Yuhwana ta kwambleh, ka vlan̄tá tsa zwan̄a makwa ya, ka klan̄tá tsi ta mani.

¹² Ka lagha duhwalha Yuhwana da klaghatá mblani ka laghwi da padamta. Ka sli'aftá həŋ ka laghwi mnanatá Yesu.

*Zuŋta Yesu ta skwa zay ta mnduha dambu' hutaf
Mak 6:30-44, Luk 9:10-17, Yuh 6:1-14*

¹³ Manda snan̄ta Yesu ta tsa gwadá ya, ka sli'aftá tsi hada nda kwambalu, ŋa laghwi nzakta kətsau' ta wa mazawa. Ka snin̄tá dəmga, ka sli'aftá həŋ nda səla ka laghwi da zbin̄ta.

14 Ta sabi Yesu ma kwambalu, kə'a kə'a ná, tizlik mnduha. Ka ksaŋtá həŋ ta Yesu ka hidəhidə, ka mbambanaftá tsi ta gwal kul dughwanaku guli.

15 Gahawu, ka gavadaghata duhwalhani tavata Yesu. Ka həŋ nda tsi mantsa: «Ta wa mazawa na vli na, laghula fitik guli, vrinvra ta na mnduha na ka dza'a həŋ da luwaha da zba skwi ŋa zay taŋ,» ka həŋ.

16 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Zbaŋ a hahəŋ ta sli'i wa, vlanwawla kaghuni ta skwa zay ta həŋ, ka za həŋ,» ka'a.

17 «Buradi hutaf nda tsulhwa klipi his yeya da amu,» ka həŋ nda tsi.

18 «Hligidighawa hla,» ka'a.

19 «Nzawanza nda nza ta kuzuŋ,» ka'a nda mnduha. Ka nzatá mnduha rpa'. Ka hlaftá tsi ta tsa buradiha hutaf nda tsulhwa klipi his ya, ka nghadaftá tsi nda ta luwa, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta, ka balanaptá tsi ta tsa buradi ya, ka valaŋtá duhwalhani ŋa dɔgay ŋa dɔmga.

20 Ka zə inda mnduha. Ka babaghutá həŋ. Ka tsakaftá lu ta padakwani‡ ma vəl zay taŋ ka ghwanak ghwanəpdə his.

21 Tsa gwal si ta zay ya ná, ta magay həŋ ta dəmbu' hutaf, mbəda a lu ta mi'aha nda zwani wa.

Mbaday Yesu ta mbada ta drəf

Mak 6:45-52, Yuh 6:15-21

22 Gi tahula tsa, ka mblaftá Yesu ta duhwalhani ka lami da kwambalu ŋa dza'a ta sana ɔlu, ta nzaghutá tsatsi ŋa vrinťá tsa dɔmga ya.

‡ 14:20 Ngha ta 2 Mghamha 4:42-44.

²³ Manda vrinṭani ta həŋ, ka sli'afta tsi ka laghwi nzata ta ghwá ŋa maga du'a. Ta kuzutá rvidik tukzum ná, ta hada turtukwani.

²⁴ Ta tsa luwa ya ná, ma takataka drəf na kwambalu ta takadá wuda nda gamtsa'uwakwa imi, ta vray vray falak guli.

²⁵ Ta tsughbura sərđək tama, ka sli'aftá Yesu ka mbađa ta drəf ka dza'a tvə duhwalhani.

²⁶ Nghay duhwalhani ta mbađani ta drəf ná, ka ksafťá zləŋ ta həŋ. «Aya halalay!» ka həŋ ka wahu nda zləŋ nda zləŋ.

²⁷ Gi ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ma wahu kuni! I'i ya, ma zləŋ kuni ta zləŋ!» ka'a.

²⁸ Ka Piyer nda tsi mantsa: «Mghama đá, ka si kagha tsi ná, mnamna ka laba yu ta ghəŋa na imi na da kagha,» ka'a.

²⁹ «Saghasa!» ka'a nda tsi. Ka sabə Piyer ma kwambalu, ka mbađa ta imi ka dza'a nda da Yesu.

³⁰ Ama nghayni ná, dagala falak, ka ksafťá zləŋ. Gi səlikw zlraftani ta dəđaku da huđa imi tsa. «Mghama đá, kata ta i'i!» ka'a wahata.

³¹ Ka gi fadaptá Yesu ta dzvu ka ŋanata. «Nda hta zlgħay nda ŋudufa għa, kabgawu kəl ka ka dga ghəŋ na?» ka'a nda tsi.

³² Ka sli'aftá həŋ ka lami da kwambalu, ka lóata tsa falak ya.

³³ «Kagha ná, vərđa Zwaŋa Lazglafta ka,» ka tsa gwal ma kwambalu ya sli'adaghata da tsəlbu ma ghuva Yesu.

*Mbambanafta Yesu ta gwal kul đughwanaku ta hadika Genazaret
Mak 6:53-56*

³⁴ Tahula tsughwadapta tanj ta drəf, ka bhadaghata həŋ ta hadika Genazaret§.

³⁵ Tsəmafta gwal ma tsa vli ya ta Yesu, ka tsaghaghatá həŋ ta lwi da inda luwaha ta wanaftá həŋ. Ka hləganaghatá lu ta inda gwal kul dughwanaku.

³⁶ Ka ndəbə həŋ ta dzvu da tsi: «Zlanənzla ta tvi ta həŋ ka ksaŋta həŋ ta wa lguta gha kwenkweŋ,» ka həŋ nda tsi. Inda tsa gwal ta kasaŋta ya, ka mbambaftá həŋ.

15

Gwada ta nzakwa la Yahuda ta dzidza tanj

Mak 7:1-13

¹ Tahula tsa, ka sli'aftá la Farisa nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha daga ma luwa Ursalima, ka lagha da Yesu. Ka həŋ mantsa:

² «Kabgawu ta kəl duhwalha gha ka kwal kul sna taghatá nzaku daga ta dzidzí, kul had həŋ ta mbaziŋtá dzvu kada za skwa zay* wu na?» ka həŋ nda tsi.

³ Ka'a nda həŋ mantsa: «A ki kaghuni kaghuni, kabgawu ta kwal kaghuni sna zlahu Lazglafta, ka laghwi da sna ŋa ghuni ŋa ghuni na?»

⁴ Ya wya ka Lazglafta mnata na: «Vla ta glaku ŋa i da gha nda ma gha,» ka'a. Ka'a mnata guli na: «“Mndu ta razanaftá dani ka mani a tsi ná, dzatá† tsa mndu ya,» ka'a.

§ 14:34 Ngha ta Markus 6:53. * 15:2 Ngha ta Lukwa 11:38.

† 15:4 Ngha ta Sabi 20:12, Vrafta ta zlahu 5:16, Sabi 21:17, Zlahu 20:9.

⁵ Ama ká kaghuni ta taghay ɲa mnduha na: Laviɲlava ka ta mnay ɲa da gha ka ma gha a tsi kazlay: Si ta kumay yu ta vlaghatá skwi ɲa kataghata mndani ná, tsaw dza'a vɲaɲtá Lazglafta yu kə'a. Nza a tkwe' ka vɲaɲta gha ta glaku ta da gha nda tsa tama wa.

⁶ Mantsa ya zaɗanata kuni ta gwaɗa Lazglafta ka mbəɗapta nda ɲa ghuni.

⁷ Tsa maɗgwirmaɗgwira ghuni ya! Nda tvani tsa klatá lwa Lazglafta klak Isaya ta ghəɲa ghuni ta mnay kazlay:

⁸ Ta wi ta wi ta vla tsəna mnduha na ta glaku ɲa ɗa, ama ma ɲuɗufa taɲ ná, di'ɲ həɲ nda i'i.

⁹ Ka bətbət ta tsəlba həɲ ta tsəlbu ɲa ɗa, gwaɗa Lazglafta ya ka həɲ ta tagha zɪaha mnduha ɲa mnduha‡ kə'a ya.

Skwi ya ta ɲriɲtá mndu

Mak 7:14-23

¹⁰ Ka hgadaghatá Yesu ta ɗəmgə da tsi, ka'a nda həɲ mantsa: «Fawafa ta sləməɲ ka sna kuni.

¹¹ Skwi ta lami nda la nda ma wubisim a ta ɲriɲtá mndu wu, ama skwi ta sabi nda sa ma wa mndu ta ɲriɲtá mndu,» ka'a.

¹² Na snaɲta duhwalhani ta tsa gwaɗa ya ka gavadaghatá həɲ. Ka həɲ nda tsi mantsa: «Nda sna kagha kazlay: Kuzɲaɲ kuzla tsa gwaɗa gha ya ta la Farisa kə'a re?» ka həɲ.

¹³ Ka'a mantsa: «Inda fu ya kul ɲəbata Da ɗa ná, dza'a tɗiɲtɗa lu.

¹⁴ Zɲaɲwazla ta həɲ, la ghulpata mndu ta pgha ghulpata mnduha həɲ. Ka lagha ghulpata mndu

‡ 15:9 Ngha ta Isaya 29:13.

ka pgha ghulpata mndu ná, dza'a rkagharka hən his his da ghurum,» ka'a.

¹⁵ «Tsiɫaŋnap tsiɫa ta tsa mahdihdi ya,» ka Piyer nda tsi.

¹⁶ Ka Yesu mantsa: «Haɗ mahizl ma ghəŋa kaghuni guli katək ra?

¹⁷ Ta sna a kaghuni kazlay: Inda skwi ta lami nda la nda ma wubisim ta dza'a da huɗi, ŋa dza'a thidiŋta ma dra kə'a ra?

¹⁸ Ama skwi ta sabi nda sa nda ma wubisim ná, ma ŋuɗuf ta saba tsi. Tsaya skwi ta ŋriŋtá mndu.

¹⁹ Tazlay ná, ma ŋuɗufa mndu ta sli'agapta ghwadaka ndanuha manda: Psla mndu, hliri, sli'insli'in, ghali, tsanavata gwada ta mndu, vza rutsak ta mndu.

²⁰ Tsahaya skwi ta ŋriŋtá mndu. Haɗ za skwa zay kul mbazaku dzvu ta ŋriŋtá mndu wu,» ka'a.

Zlghay nda ŋuɗufa sana marakw

Mak 7:24-30

²¹ Tahula tsa ka sli'afta Yesu ma tsa vli ya ka laghwi ta haɗika Tir nda ya nda ta haɗika Siduŋ.

²² Ka lagha sana marakw, makwa ta Kan'ana ta nzakway ta tsa haɗik ya da wahu da tsi. «Zwaŋa Dawuda, tawatá hidahida ta i'i Mghama da. Halaway ta ksuta makwa da, ta ghuya danwa ŋani katakata,» ka'a.

²³ Ka kwalaghuta tsi ta zlghanaftawi dər te'. «Vriŋ na marakw ta wahu mista mu na ba!» ka duhwalhani gavadaghata mnay ŋani ka ŋdanɗa.

²⁴ Ka'a mantsa: «Ghunaga ŋa la Isra'ila § nda zaɗa manda tuwak lu ta i'i, ŋa sanlaha a wu,» ka'a.

§ 15:24 Ngha ta 10:5-6.

25 Ama ka lagha tsa marakw ya tsəlbata ma ghuvani: «Mghama da, kata ta i'i,» ka'a.

26 Ka Yesu mantsa: «Ra a ka klaftá skwa zay zwani ka vzanatá zwana kriha wu,» ka'a.

27 «Mantsa ya nzakwani Mghama da, tsaw ta dagay zwana kriha ta wiwisa skwa zay ta rkagata ma vəl zay danahəga taŋ,» ka'a.

28 Gi ka Yesu nda tsi mantsa: «Dagala zlg hay nda ŋudufa gha makwa da, ka magamaga tsa skwi ya, manda ya kumaŋ ka,» ka'a. Gi ta tsa luwa ya, ka mbaftá tsa makwani ya.

Mbambanafta Yesu ta ndəghata gwal danwa

29 Tahula tsa, ka sli'afra Yesu ma tsa vli ya ka laghwi nda ta wa drəfa Galili. Ka laf tsi da nzata ta sana kuɗuŋur.

30 Ka sli'adaghata ndəghata dəmga slanaghata. Ka hlanaghata həŋ nda gwal ta dzəgidí, nda gwal nda ghulpa, nda gwal nda rwa səla taŋ, nda gwal ka rgha, nda ndəghata sanlaha ma danwaha, ka pghata ta kəmani. Ka mbambanaftá tsi ta həŋ.

31 Ka ndərmim tsa dəmga ya ta gwal si ka rgha ta gwada, ta mbambatá gwal si ka buɗuɗuŋ fawaya taŋ, ta gwal nda rwa səla taŋ ta mbada, ta gwal si nda ghulpa ta ngha vli. Ka həŋ mantsa: «Ŋa Lazglafta la Isra'ila na glaku,» ka həŋ.

Zuŋta Yesu ta skwa zay ta mnduha dambu' fwaɗ Mak 8:1-10

32 Tahula tsa guli, ka hganťá Yesu ta duhwahani. Ka'a nda həŋ mantsa: «Ta kshata ka hidahida na dəmga na, kabga mahkəna fitika taŋ na kawadaga nda i'i, haɗ skwi dan həŋ wa. Va a

yu ta vriņtá həŋ nda maya nda maya guli wu, da htuta mbrakwa taŋ ta tvi ta vru dzagha,» ka'a.

³³ Ka duhwalhani nda tsi mantša: «Ga dza'a mutša mu ta skwa zay hadna ma na mtak na ŋa zuņtá ndəghata dəmgā mandana na?» ka həŋ.

³⁴ «Kidaghi buradi da kaghuni na?» ka Yesu nda həŋ. «Ndəfáŋ həŋ, mamu zwana klipi ki'a guli,» ka həŋ nda tsi.

³⁵ Ka'a nda tša ndəghata dəmgā ya mantša: «Nzawanza nda nza ta hadik,» ka'a.

³⁶ Ka hlaftá tsi ta tša buradi ndəfáŋ nda tša klip-
iha ya, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta ta ghəŋani. Ka
balaŋaptá tsi ka vlaŋtá duhwalhani. Ka dagaŋaftá
hahəŋ guli ta tša ndəghata dəmgā ya.

³⁷ Ka zə inda taŋ, ka baghawtá həŋ. Ka tskaftá lu
ta pďakwani ka ghwanak ndəfáŋ.

³⁸ Dəmbu' fwaď na tša mnduha ta za tša skwi ya,
mbəďaf a lu ta mi'aha nda zwani wa.

³⁹ Tahula vriņtani ta tša dəmgā ya dzagha taŋ,
ka lamə tsi da kwambalu ka laghwi ta hadika
Magadaŋ*.

16

*Yesu kawadaga nda la Farisa nda ya nda la
Sadukiya*

Mak 8:11-13, Luk 12:54-56

¹ Ka sli'adaghatá la Farisa nda la Sadukiya
slanaghatá Yesu. «Maraŋnamara ta ŋizla ya ta saha
daga ta luwa,» ka həŋ đawaŋta da tsi ŋa dzəghay.

* **15:39** Sna a lu ta tša luwa ya wa. Magdala ya ka sanlaha ta gray.

² Ka Yesu nda hən̄j mantsa: «Nghay ghuni ta dvata vli laghar vli ta fitik hawu ya na: “Ka mandaha dza’a nzakwa vli mahtsim,” ka kuni ta mnay.

³ Nghay ghuni ta ηra ta vli ma mndəra luwa gasərdək ya guli na: “Dza’a ghubugwa vli gita,” ka kuni ta mnay. Nda sna kuni ta dganatá skwiha ya ta magaku ta luwa, ama sna a kuni ta dganatá ηizla skwiha ya ta magaku nda fitikani wa.

⁴ Ghwadək mnduha ta na fitik na, zləηa a hən̄j ta Lazglafta wa. Mazəmzəm yeya ta dawu hən̄j. Had̄ sana mazəmzəm dza’a maganata lu ta hən̄j ka ηa anabi Yunusa* a tsi wu,» ka’a nda hən̄j. Ka sli’aftá tsi ka zlan̄ta hən̄j ka laghwani.

Trapta duhwalha Yesu ta havapta ka skwi ta magə Yesu

Mak 8:14-21

⁵ Ta tsughwadapta duhwalha Yesu ta drəf ná, zanap za hən̄j ta klaftá skwa zay.

⁶ «Dasuwa ka kuni! Nghawa ghəηa ghuni da isa la Farisa nda la Sadukiya,» ka Yesu nda hən̄j.

⁷ «Tsəna kwala mu kul klaftá skwa zay na ya kəl tsi ka mnay mantsa,» ka duhwalhani ta ndanay ma ghəηa tan̄j.

⁸ Ka Yesu nda hən̄j snəηər tsi ta tsa ndana tan̄j ya mantsa: «Slaghwa a zlghay nda ηuduf da kaghuni wa. Kabgawu ta kəl kuni ka ndanay kazlay: Had̄u skwa zay da amu wu kə’a na?

⁹ Ta sna a kuni ra? Had̄ kuni ta havakta ka buradi zunus lu ta mnduha dəmbu’ hutaf kay ra? Kidaghi ta tughuba tsakafta† kuni ta padakwani na?

* 16:4 Ngha ta 12:15-21. † 16:9 Ngha ta 14:15-21.

10 Haɗ kuni ta havaktá ka buradi ndəfáŋ zunus lu ta mnduha dəmbu' fwaɗ kay guli ra? Kidaghi ta tughuba tsakafta‡ kuni ta padakwani guli na?

11 Ma mnaghunata ɗa kazlay: Dasuwa ka kuni nda isa la Farisa nda Sadukiya kə'a ná, waka kaghuni kwal kul sɗaŋta kazlay: Ta ghəŋa buradi a ta gwaɗa yu wu kə'a na?» ka'a.

12 Ka tsatsaftá duhwalhani kazlay: Ta ghəŋa is ta magə lu ma buradi a mna Yesu ta magay taŋ ta ɗasuwa wu, ama ta ghəŋa tagha skwa la Farisa nda la Sadukiya dza'a maga həŋ ta ɗasuwa.

Yesu ná, Kristi ya

Mak 8:27-30, Luk 9:18-21

13 Bhadaghata Yesu ta haɗika Sezare Filip, ka ɗawaŋtá tsi da duhwalhani: «Wa ya ka mnduha ta mnay ta Zwaŋa mndu na?» ka'a nda həŋ.

14 «Yuhwana mnda maga batem ya, ka sanlaha ta mnay. Iliya ya, ka sanlaha. Irmiya ya, ka sanlaha. Sana anabi ya, ka sanlaha,» ka həŋ nda tsi.

15 «A ki kaghuni! Wa ya ka kaghuni ta mnay?» ka'a nda həŋ.

16 «Kagha ná, Kristi ka, Zwaŋa Lazglafta ya ta vla hafu ka,» ka Piyer nda tsi.

17 Ka Yesu nda tsi tama mantsa: «Simuŋ zwaŋa Zunas, nda tfawi ta ghəŋa kagha, kabga mnda səla a ta mnaghatá tsa gwaɗa ya wu, Da ɗa ta nzakway ta luwa ya.

18 Ka i'i ta mnaghatá kagha na: Piyer§ ka. Ta tsa pala ya dza'a bafta yu ta Igliza* ɗa. Haɗ sana skwi

‡ 16:10 Ngha ta 15:32-38. § 16:18 Piyer: Tsaya ta hgə lu ka Pala.

* 16:18 Igliz: Tsaya Igliz. Ngha ta la Afisus 2:20.

dza'a lavinṭá mbrakwa mtaku ta maganavata wa.

¹⁹ Dza'a vlaghavla yu ta kramtak tgha ga mghama Lazglafta. Inda skwi dza'a ka da hbafta ta ghəṇa hadik ná, nda hba ta luwa guli. Inda skwi dza'a ka da plinṭa ta ghəṇa hadik guli ná, dza'a plinṭla lu ta luwa† guli.

²⁰ Yaha kuni da walaṇta mnananṭá dər wati ma mndu kazlay: Kristi yu kə'a,» ka Yesu zlahanaghatá duhwalhani ta ghəṇani.

Mnanṭa Yesu ta gwada ta dza'ani mtaku nda sli'agaptani

Mak 8:31–9:1, Luk 9:22-27

²¹ Daga ma tsa fitik ya zrafta Yesu ta tsalinistá duhwalhani kazlay: «Dza'a dza'a yu da luwa Ur-salima, dza'a ghuydipghuya la galata mndu, nda la mali ta ghəṇa gwal dra skwi ṇa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ṇa mnduha ta danwa katakata. Ṇa dzata taṇ ta i'i. Baḍu mahkən ya, ṇa sli'agapta ḍa ma mtaku nda hafu,» ka'a.

²² Lagha Piyer ka ksaghutá Yesu nda ghəṇani ta slərpa vli, ka dvanaghata: «Ka klinṭla Lazglafta ta tsaya Mghama ḍa. Ma walaṇ tsaya ta slaghaghata,» ka'a.

²³ «Laghula gha tavata i'i, halaway na. Tuthun ta fə ka ṇa ḍa. Manda ṇa Lazglafta a ta ndana ka ta ndanu wu, manda ṇa mnda səla ta ndana ka,» ka Yesu mbəḍavata nda Piyer.

Gwada ta ghəṇa nzula hafu

²⁴ Ka Yesu nda duhwalhani tama manṭsa: «Ka ta kumay mndu ta dza'a mista ḍa ná, vziṇṭani ta

† 16:19 Ngha ta 18:18, nda Yuhwana 20:23.

ghəŋani ka klayni ta udza zləŋayni, ka dza'ani mista da.

²⁵ Mndu ta kuma nzulanatá hafani ná, dza'a zadĩnzada tsa mndu ya ta hafani. Ama mndu dza'a zadĩntá hafani ta ghəŋa gwada ta i'i ná, dza'a mbanafmba ta hafani guli.

²⁶ Tsa lagha mndu ka mutsaftá na ghəŋa hadik na demdem ka ŋani, ka nda zada hafani ní, nu dza'a ghzlanata tsi na? Ari mamu a skwi dza'a laviŋta mndu ta varatá hafani nda tsi na?

²⁷ Wya dza'a sasa Zwaŋa mndu kawadaga nda duhwalhani ma glakwa Dani, ŋa dganafani ta nisəla inda mndu taŋta magatá slnani‡ ma mndu.

²⁸ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata ná, had sanlaha mataba na gwal hadna na dza'a rwuta kul nghanťá həŋ ta sagha Zwaŋa mndu ma ga mghamani wa.»

17

Nghanťa i Piyer, nda Yakubu, nda Yuhwana ta Yesu ma glakwa Lazglafu

Mak 9:2-13, Luk 9:28-36

¹ Tahula fitik mku', ka hlaftá Yesu ta i Piyer nda Yakubu nda zwanamani Yuhwana nda ghəŋa taŋ, ka laghu həŋ ta sana ghwá nda slra.

² Ka mbədavaftá Yesu ta wa ira taŋ, ka wudaku kumani manda fitik. Ka navaftá lgutani tilil ka ŋusliŋ manda slker.

³ Ka gi zlagaptá i Musa nda Iliya ta wa ira taŋ ka ghwa yiva nda tsi.

‡ 16:27 Ngha ta Zabura 62:13, Ruma 2:6.

⁴ Gi ka Piyer nda Yesu mantsa: «Mghama dá! Dina ka nzata mu hadna. Kata kumay ka, dza'a magafmaga yu ta dumbiha hkən hadna: Pal ɲa gha, pal ɲa Musa, pal ɲa Iliya,» ka'a.

⁵ Tata tsa gwadā ya Piyer, gi ka saha kusay ka ɲusliɲ tilil bukwamtá hən. Gi ka sɲantá lu ta sana lwi ta gwadagapta ma tsa kusay ya: «Nana na Zwaɲa dá ya dɔvu yu katakata Tsatsi zbap yu, ta rfu yu ta ghəɲani. Snawasna ta gwadani,» ka'a.

⁶ Na gi sɲantá tsa duhwalha ya ta tsa lwi ya, gi ka zləmbatá hən zluzlumbruh ta hadik. Ka ksutá zləɲ ta hən katakata.

⁷ Ka gavadaghatá Yesu tavata hən, ka ksantá hən. Ka'a mantsa: «sli'afwa sli'a, ma zləɲ kuni ta zləɲ!» ka'a nda hən.

⁸ Kə'a ka hən nghagafɲa ná, Yesu turtukwani yeya nghaɲ hən hada.

⁹ Ta vragatá hən ta tsa ghwá ya tama, ka zlahanaghatá Yesu ta hən: «Yahayaha kuni mnanantá dər wati ma mndu ta skwi ya nghaɲ kuni, ha ka sagha fitika sli'agapta Zwaɲa mndu nda hafu ma mtaku,» ka'a.

¹⁰ Ka duhwalhani dawantá da tsi mantsa: «Kabgawu kəl gwal tagha zlahu ɲa mnduha ka mnay kazlay: Tiɲəl Iliya dza'a sagha karaku* kə'a katək na?» ka hən.

¹¹ «Manda va tsaya nzakwani, tiɲəl Iliya dza'a sagha ɲa payanatá inda skwi karaku.

¹² Ama ka yu ta mnaghunata ná, ghadaghada Iliya ta sagha. Tsaw tama tsatsaf a mnduha wu, ka ghuyanaptá hən ta danwa manda ya kumaɲ hən.

* **17:10** Ngha ta Malatsi 3:23.

Manda va tsaya dza'a ghuyanapta həŋ ta daŋwa ta Zwaŋa mndu guli,» ka'a nda həŋ.

¹³ Mantsa ya tama, ka graftá tsa duhwalha ya kazlay: Ta gwadə ta ghəŋa Yuhwana mnda maga batem ta tsa gwada ya kə'a.

Mbanafta Yesu ta sana zwaŋ ksu seteni

Mak 9:14-29, Luk 9:37-43

¹⁴ Ndusadaghata taŋ tavata dəmga, ka gi ndadaghatá sana mndu tsəlɔata ma ghuya Yesu,

¹⁵ ka'a mantsa: «Mghama dá! Tawatá hidahida ta zwaŋa dá ksu seteni†, ta ghuya daŋwa ŋani katakata. Da vu kə'a ta dədamta bađu ma sani, da imi bađu ma sani.

¹⁶ Si ka kləganaghatá yu ta duhwalha ná, ka traptá həŋ ta mbanaftha,» ka'a.

¹⁷ Ka Yesu mantsa: «Kaghuni mnduha ta na fitik na, hađ zlgħay nda ŋuđuŋ da kaghuni wa. Ta maga ghwadaka skwi kuni. Ha ŋa yawu dza'a gđavata yu tavata kaghuni na? Klagidighawa tsa zwaŋ ya da hadna,» ka'a.

¹⁸ Ka kladanaghatá lu. Ka davanaghatá Yesu ta tsa seteni ya katakata. Ka saghu tsi ma tsa zwaŋ ya, gi ka mbaftá tsa zwaŋ ya hadahada.

¹⁹ Ma nzata duhwalhani kawadaga nda Yesu ndaghəŋa taŋ, ka gavadaghatá həŋ da dawanta da tsi: «Kabgawu kəl aŋni ka traptá ghzligiŋtá tsa seteni ya katak na?» ka həŋ.

²⁰ «Hta ta zlgħay nda ŋuđuŋa ghuni ta magay,» ka Yesu nda həŋ. «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata ná, ka mamu zlgħay nda ŋuđuŋ ki'a da kaghuni manda hya kramasa‡ katsi ná, laviŋlava kuni ta

† 17:15 Ngha ta 4:24. ‡ 17:20 Ngha ta 13:32.

mnanatá ya ghwá ya kazlay: Sli'afslí'a hadna ka dza'a ka da hada a kə'a na, dza'a sli'afslí'a. Had sana skwi dza'a trəgadaghunaghuta wa.

²¹ [Ama mndərga tsa ghwadaka sulkum ya ná, ba nda maga du'a kawadaga nda suma ta gh-zligintá lu,]» ka'a nda həŋ.

Mnəglan̄ta Yesu ta dza'ani mtaku nda sli'agaptani

Mak 9:30-32, Luk 9:42-45

²² Ma sana fitik ka tskavatá duhwalha Yesu ma Galili. Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Dza'a vlavla lu ta Zwan̄a mndu ma dzva mnduha.

²³ Na dzata tan̄, bađu mahkəna fitik ŋa sli'agaptani nda hafu ma mtaku,» ka'a. Ka nzata duhwalhani sasu'anak katakata ta ghəŋani.

Plata i Yesu nda Piyer ta dzəmna

²⁴ Manda ɓhadaghata tan̄ da luwa Kafarnahum, ka gwal tska dzumna həga Lazglafta nda Piyer mantsa: «Ta plər pla a wa'a Mghama ghuni ta dzumna həga § Lazglafta katək na?» ka həŋ nda tsi.

²⁵ «Ta play,» ka'a.

Ka sli'aftá tsi ka lami da həga. Gi ka Yesu nda Piyer mantsa: «Simun̄, kinawu ndana kagha ta ghəŋa tsa gwada tan̄ ya na? I wa ran̄ pla dzumna nda dzumna luma ŋa mghamha ta na ghəŋa hadik na na? Zwana hadik re, ari la matbay a na?» ka'a nda tsi.

²⁶ «La matbay ya,» ka Piyer. Ka Yesu mantsa: «Nza a tkwe' ta zwana hadik ka play tan̄ nda tsa tama wa.

§ 17:24 Ngha ta Sabi 30:11-16.

²⁷ Dər má mantsa tsi ná, yaha mu da nzakway ka skwa tuthun ɲa taɲ. La da drəf, ka vzadata ka ta ɲalum. Tsa taɲtaɲa klipi dza'a ka da ksafɥa ya, ka gunaɲta ka ta wani, dza'a slanaghasla ka ta tseda dzumna mndu his. Ka klafta ka, ka vɥaɲta ka ta həɲ ɲa platá ɲa u,» ka'a nda tsi.

18

Fatá ghəɲ manda zwaɲ kwitikw

Mak 9:33-37, Luk 9:46-48

¹ Ma tsa fitik ya, ka gavanavatá duhwalhani ta Yesu, ka həɲ mantsa: «Wa ta nzakway ka mali ma ga mghama Lazglafta na?» ka həɲ.

² Ka hgaktá Yesu ta sana zwaɲ kwitikw ka sladanata ta kəma taɲ.

³ Ka'a mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ka mbədanaf a kuni ta nzakwa ghuni, ka nuta ghuni manda zwani kwitikw kwitikw wu katsi ná, haɗ kuni dza'a lami da ga mghama Lazglafta wa.

⁴ Tsaya tama ná, mndu ta hanaganatá ghəɲani manda na zwaɲ kwitikw na ná, tsaya mndu ka mali ma ga mghama Lazglafta.

⁵ Dər wati ma mndu ta tsu'aftá zwaɲ manda na zwaɲ wana tsi na ta ghəɲa gwaɗa ta i'i ná, vərɗa i'i tsu'af tsi.»

Dasuwa ka lu da zləmbiɲtá lu ta mndu

Mak 9:42-48, Luk 17:1-2

⁶ «Ala, ka zləmbiɲzləmba mndu ta sani turtuk ma tsa zwaniha ta zlghaftá i'i ya katsi, ta dər ya má hbidim lu ta dughura buna ma ɲurzlun ka vzaghata da drəf.

⁷ Ðaŋwa ɲa ghəŋa haðik ta nzakway ta zlazlam-biŋtá mndu! Aŋ mndani, nda nza tkwe' ka nza-kwa skwiha ta zlambiŋtá mndu. Ama ðaŋwa ɲa mndu ya ta sagha tsa zləmbaku ya nda da tsatsi.

⁸ «Ka nda nza dzva gha, ka səla gha a tsi ka skwi ta famtá kagha da ga dmaku katsi ná, tsiŋtsa gha ka wuðiŋta ka di'ŋ. Ta dər lama ka da hafu ɲa kðekedzeŋ nda səla gha sluŋ turtuk, ka dzva gha sluŋ turtuk a tsi, ka ya da klafta lu ta kagha nda səlahə gha yipa' ka dzvuha gha yəmaɗ a tsi, ka vzamtá kagha da həga vu ɲa kðekedzeŋ.

⁹ Ka ira gha ta famtá kagha da ga dmaku katsi ná, tsakwasliŋ tsakwasla gha ka wuðidiŋta ka di'ŋ. Ta dər lama ka da həga hafu ɲa kðekedzeŋ nda ira gha guzliŋ turtuk, ka ya da klafta lu ta kagha nda iriha gha his his ka vzaghamta da həga vu.»

Tuwak nda zaða
Luk 15:3-7

¹⁰ «Dasuwa ka kuni da hərtətətá kuni ta ya dər turtuk mataba tsəna zwaniha na. Ka yu ta mnaghunata ná, duhwalha Lazglafta ta gɗata ta ngha kuma Da ɗa ta nzakway ta luwa ta ngha həŋ.

[¹¹ Sa da mbanəftá gwal ya si nda zaða na Zwaŋa mndu*.]

¹² «Kinawu ka kaghuni ta ndanay na? Ka dərmaək ka tuwaka mndu, tsa zaɗavaghuta ya turtuk katsi ná, haɗ ta zlaŋtá tsaha təmbay mbsak təmbay mida ya ta ghwá, ka laghu da psa tsa turtuk ta zwaɗuta ya ra?

* **18:11** Ngha ta Lukwa 19:10.

¹³ Ka yu ta mnaghunata ná, ka slafsla tsi tida ná, dza'a rfay ta rfu katakata ta ghəjani ka malaghuta ta ghəja tsaha təmbay mbsak təmbay mida kul zwaduta ya.

¹⁴ Manda va tsaya guli ná, va a Da ghuni ta nzakway ta luwa ta zadavaghuta ya dər turtuk ma tsa zwaniha ya wa.»

Tva nzaku nda zwanama ta gaghatá dmaku

¹⁵ «Ka gaghaga zwanama gha ta dmaku ná, la slanaghata ka dzranja kaghuni histaghuni. Ka snaghasna tsi katsi, katafkata ka ta zwanama gha.

¹⁶ Ala, ka kwalaghukwala tsi ta snaghata katsi, klafkla ta mndu turtuk ka his a tsi kawadaga nda kagha, ka vradaghata ka da slanaghata, “ja da graftá tsa gwada ya ma wa mnduha his ka hkən† a tsi.”

¹⁷ Ka kwalaghukwala tsi ta snanatá tsaha ya guli katsi, mnanamna ta Igliz. Ka kwalaghukwala tsi ta snatá ja Igliz katsi guli, ngha ta tsa mndu ya manda mndu kul snanjá Lazglafta, ka mnda tska dzumna a tsi.

¹⁸ «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, inda skwi ya dza'a kwalaghuta kuni ta hadik ná, dza'a kwalaghukwala lu guli ta luwa. Inda skwi ya dza'a hbanata kuni ta hadik ná, dza'a hbafhba lu guli ta luwa‡.

Guya ghəj ka maga du'a

¹⁹ «Ka yu ta mnaghunata guli na: Ka dzrafdzra mnduha his mataba ghuni ta wi, ja dawa dər wati

† **18:16** Ngha ta Vrafta ta Zlahu 19:15. ‡ **18:18** Ngha ta 16:19, nda Yuhwana 20:23.

ma skwi tsi katsi, dza'a tsu'anaf tsu'a Da da ta luwa ta həŋ.

²⁰ Ma vli ya guyava mnduha his ka hkən a tsi ma hga da ná, mataba taŋ yu,» ka'a.

Gwada ta kwal kul pla dmakwa mndu

²¹ Ka sli'aftá Piyer ka gavadaghata dawanta da Yesu, ka'a mantsa: «Mghama da! Ka ta giha ga zwanama da ta dmaku ní, kidaghi səla dza'a planata yu ta dmakwani na? Ndəfáŋ səla rki dza'a planata yu na?» ka'a nda tsi.

²² Ka Yesu nda tsi mantsa: «Ndəfáŋ səla yeya a ta mnaghata yu wu, ndəfáŋ mbsak, ndəfáŋ mbsak, ndəfáŋ səla.

²³ Tsaya dza'a kəl lu ka gra ga mghama Lazglafta nda sana mgham ta kuma mbədaftá skwa gadghəlani ma dzva gwal ta ksanatá slna ya.

²⁴ Ma nzatani ka mbəday, ka klanaktá lu ta sani ya nda dməŋa mlenwi mlenwiha tsemi da tsi.

²⁵ Had skwa tsa mndu ya ŋa plata wa. Ka tsa mgham ya mantsa: Skwapwaskwa ta tsa mndu ya, nda markwa taŋ tani, nda zwanani tani, nda inda skwi ta nzakway ka ŋani tani, ŋa pla tsa dməŋ ya, ka'a.

²⁶ Ka zləmbatá tsa kwalva ya ta hadik ka tsəlbatá ta kəmani, ka'a mantsa: "Wya dzvu, ksa ta ŋuduf, dza'a plagha pla yu demdem," ka'a.

²⁷ Ksanŋa tsa kwalvani ya ka hidahida katakata ta tsa danahəgani ya, ka zlanantá tsi ta tsa dməŋ ya ka zliŋta.

²⁸ «Saba tsa kwalva ya manda zliŋtá, ka guy-atá tsi nda sana grani ya si ta ksə həŋ ta slna kawadaga, nda dməŋani da tsi ka suley dərmək. Ka

valaftá tsi tida, ka ksanaftá ηurzlun. “Plihapla ta skwa da gita gita!” ka’a nda tsi.

²⁹ Ka zləmbatá tsa grani ya ta hadík, ka ndəba dzvu da tsi. Ka’a mantsa: “Wya dzvu, ksa ta ηuduf dza’a plagha pla yu,” ka’a nda tsi.

³⁰ “Ya’! Dva a yu wu, plihata gitagita,” ka’a. Ka laghu tsi hamtá tsa grani ya ma gamak ka kzla planatani ta tsa dməηani ya.

³¹ Nghay sanlaha ma tsa kwalvaha ya ta tsa skwi maga tsi ya ná, ka kuzlanaftá tsi ta həη ta ηuduf katakata. Ka laghu həη rusanaftá danəhəga taη ta inda skwi ta maguta.

³² Ka hğadaghata tsa danəhəgani ya, ka’a nda tsi mantsa: “Ghwadaka kwalva ka, zlaghanzla yu ta inda dməηa da ta kagha kabga ndəbata gha ta dzvu da i’i ná,

³³ had kagha guli má dza’a tawa hidahida ta gra gha, manda ya tawa yu ta hidahida ta kagha ya ra?” ka’a.

³⁴ Huf safi ta ηudufa danəhəgani, ka laghu tsi hamta ma gamak, ka kzla planatani ta inda dməηani da tsi.

³⁵ «Dər wa tsi ma kaghuni kul had ta planatá dmakwa zwanamani ma hyahya ηudufani§ wu katsi ná, manda va tsaya dza’a maga Da da ya ta luwa nda kaghuni,» ka’a.

19

*Tagha skwi ta ghəηa ghzla marakw
Mak 10:1-12*

§ 18:35 Ngha ta 6:15.

¹ Manda kđiŋta Yesu ta tsa gwada ya, ka sli'aftá tsi ta hadika Galili ka laghwi ta hadika Zudiya ta 6la ghwa Zurdenj.

² Ka sli'afta dɛmga rutut mistani. Ka mbambə tsi ta mnduha.

³ Ka gavadaghatá la Farisa da tsi, kabga ta kumay həŋ ta tsanamtá matsavada. Ka həŋ nda tsi mantsa: «Lavinjlava mndu ta ghzliŋtá markwa taŋ, ka magamaga tsi ta dər wati ma skwi tsi ra?» ka həŋ.

⁴ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ta dzaŋa a kuni ta skwi ya nda vinda ma defteri nda ghu6a ra? “Ma zlrafta inda skwi ná, zlagiginj zлага Lazglafta ta i zgun nda marakw*.”

⁵ Ka Lazglafta mantsa: “Tsaya dza'a kəl zgun ka zlaŋtá i dani nda mani, ka laghwi da ndi'aftá vgha nda markwa taŋ, ɲa nzakway tsa hahəŋ his ya ka mndu turtuk†.” Mantsa ya tama,

⁶ nzəgla a həŋ ka mnduha his wa, ama ka mndu turtuk nzakwa taŋ. Yaha mndu tama da dganatá skwi ya ndi'anaf Lazglafta,» ka'a.

⁷ Ka la Farisa nda tsi mantsa: «Kabgawu tama kəl Musa ka mnay kazlay: Ka ta ghzlay mndu ta markwa taŋ katsi ná, vindanaftani ta delewera ghzliŋtani‡ kə'a 6a?» ka həŋ nda tsi.

⁸ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Təŋa ta ghəŋa ghuni kəl Musa ka vlaghunatá tva ghzliŋtá marakw. Ma zlraftani ná, mantsa ya a nzakwani wa.

⁹ Ama ka i'i ta mnaghunata ná, yaha mndu walaŋtá ghzliŋtá markwa taŋ, ka taghəŋa hliri§ a

* **19:4** Ngha ta Zlrafta 1:27 nda 5:2. † **19:5** Zlrafta 2:24. ‡ **19:7** Ngha ta Vrafta ta Zlahu 24:1. Nda Mata 5:31. § **19:9** Ngha ta 5:32.

tsi. Nzakwani ná, ka ghzliṅghzla mndu ta markwa taṅ, ka klaftani ta sani katsi ná, ta hliri tsa mndu ya nda tsa.»

¹⁰ Ka duhwalhani nda Yesu mantsa: «Ka si mantsa ya ta magakwa skwi mataba i marakw nda zə'al katsi ná, dər kwal kul klay,» ka həṅ.

¹¹ Ka Yesu nda həṅ mantsa: «Inda mndu a dza'a laviṅtá ṅaftá tsa gwada ya wa, ba gwal ya vlaṅ Lazglafta ta mbrakwa ṅafta kasi'i,

¹² kabga mamu gwal ya yaga lu ka kuṅitik, mamu gwal ya pslaf mnduha nda psła, mamu gwal ta kwalaghutá klay, kabga gwada ta ga mghama Lazglafta guli. Mndu ya dza'a laviṅtá ṅaftá tsa gwada ya, ka ṅa tsi,» ka'a.

Fanaghata Yesu ta dzvu ta ghəṅa zwani

Mak 10:13-16, Luk 18:16-17

¹³ Tahula tsa, ka hładaghatá mnduha ta zwani kwitikw kwitikw da Yesu, ṅa fanaghatani ta dzvu ta həṅ ka maga du'a ta ghəṅa taṅ. Ama ka pyə duhwalha Yesu ta mnduha.

¹⁴ Ka Yesu nda tsa duhwalha ya mantsa: «Zlaṅwazla ta zwani ka sagha həṅ da i'i, ma pyə kuni ta həṅ, kabga ṅa gwal ta gara vgha nda hahəṅ* na ga mghama Lazglafta,» ka'a.

¹⁵ Ka fafanaghatá Yesu ta dzvu ta ghəṅa tsa zwaniha ya. Tahula tsa, ka sli'əftá tsi ma tsa vli ya, ka laghwi.

Sana duhwal ka gadghəl

Mak 10:17-31, Luk 18:18-30

* **19:14** Ngha ta 18:3-5.

16 Va gi ka lagha sana mndu da Yesu, ka'a mantsa: «Malɔma ɗa, nahgani skwi dza'a yu magata ɗina, ɗa nzakwa ɗa nda hafu ɗa kɗekedzen kawadaga nda Lazglafta na?» ka'a.

17 Ka Yesu nda tsi mantsa: «Kabgawu kɛl ka ka ɗawihata ta ghɛɗa ɗɛrma skwi na? Turtuktuk ɗɛrma ta nzakway ka Lazglafta. Ka ta kumay ka ta nzakwa gha nda hafu ɗa kɗekedzen kawadaga nda Lazglafta katsi nɔ, snata gha ta zlahuhani,» ka'a.

18 «Wati zlahuha ya na?» Ka tsa mndu ya. Ka Yesu mantsa: «Yaha ka da dzatɔ mndu, yaha ka da hliri, yaha ka da ghali, yaha ka da tsanavatɔ gwada ta mndu,

19 vla ta glaku ɗa i da gha nda ma gha, ɗvuɗva ta mnda sɛla manda va ghɛɗa gha†,» ka'a.

20 Ka tsa duhwal ya nda tsi mantsa: «Snasna yu ta inda tsaha ya demdem, nu ta pɗakwani ɗa magɛgɛlta ɗa na?» ka'a.

21 Ka Yesu nda tsi mantsa: «Ka ta kumay ka ta nzakwa gha hem‡ katsi nɔ, la ka dzawinta ka ta inda skwa gha, ka daganafɛta ka ta tsedani ta gwal ka pɗu. Dza'a mutsay ka ta gadghɛl ta luwa, tahula tsa ka sagha ka, ka dza'a ka mista ɗa,» ka'a.

22 Na snanta tsa duhwal ya ta tsa gwada ya, ka ɓasaftɔ tsi ta ɗuɗuf ka sli'afɛta ka laghwi, kabga gadghɛl ya.

23 Ka Yesu nda duhwalhani mantsa: «Kahwath-wata ka yu ta mnaghunata, nda bla katakata ka lama mndu ta fafta ghɛɗani ta gadghɛl da ga mgama Lazglafta.

† 19:19 Ngha ta Sabi 20:12-16, Vrafta ta zlahu 5:16-20, Zlahu 19:18.

‡ 19:21 Ngha ta 5:48.

24 Ka yu ta vrəglintá mnaghunata na: Ta dər laba ɲalibwa nda ta ghuruma lipir, ka lama mndu ta faftá ghəɲani ta gadghəl da ga mghama Lazglafta,» ka'a.

25 Na snaɲta duhwalhani ta tsa gwada ya, ka ndərau' həɲ katakata, ka həɲ mantsa: «Ka si mantsa tsi, wa dza'a lavinta mutsaftá mbaku tama?» ka həɲ.

26 Ka nghanavatá Yesu ta həɲ, ka'a mantsa: «Skwi nda bla da mnduha ya ná, bla a da Lazglafta wa,» ka'a.

27 Gi tsau' ka piyer tsu'aghutá gwada, ka'a nda Yesu mantsa: «A'a! Ya wana aɲni, zlanavazla aɲni ta inda skwi, ka dza'a mista gha ya ní, kinawu kə'a dza'a magaku nda aɲni tama?» ka'a.

28 Ka Yesu nda həɲ mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ma mbəɗavafta§ inda skwi dza'azlay ná, dza'a nzafta ta dughurukwa glakwani na Zwanə mndu. Kaghuni gwal ta dza'a mista da ya guli, dza'a nzanzafta ta dughurukha ghwanɲɲə his kaghuni, ɲa tsa guma ta ghəɲa mndəra la Isra'ila ghwanɲɲə his guli.

29 Dər wati ma mndu ta zlanavatá həgani, ka zwanamani a tsi, ka kwaghmani a tsi, ka dani a tsi, ka mani a tsi, ka zwanani a tsi, ka vwahani a tsi, ta ghəɲa gwada ta i'i ná, dza'a mutsay həɲ ta dərmaƙatani, ka malaghuta a tsi, ɲa mutsay taɲ ta hafu ɲa kɗekedzeɲ guli ta ghəɲani.

30 Ama nda ndəgha gwal ta nzakway taɲtaɲ, dza'a nzakway nda hul. Nda ndəgha gwal ta nzakway nda hul guli, dza'a nzakway taɲtaɲ,» ka'a.

§ 19:28 Ngha ta Daniyel 7:14.

20

Gwada ta ghəŋa kwalvaha ma vwaha inabi

¹ «Wya skwi ŋa gray nda ga mghama Lazglafta. Ka tsavagaptá sana zə'ala həga ma həgani, wrək sərɔək, da zba gwal ŋa ksanatá slna ma vwaha inabani.

² Ka dzraftá tsi nda tsa gwal ksa slna ya ta planatá həŋ ka tseda vagha mndu* turtuk, ta vagha taŋ. Ka ghunaghatá tsi ta həŋ da vwaha inabi.

³ Ka sli'iglaftá tsi wər ta nzemndi təmbay gavzla-zlaŋ, ka nghəglanťá tsi ta gwal ksa slna ta nzaku bətbət.

⁴ Ka'a nda həŋ mantsa: “Lawa kaghuni guli da ksa slna ma vwaha inaba ɔa, dza'a plaghuna pla yu ta tseda ghuni manda ya ta raku,” ka'a nda həŋ.

⁵ Ka sli'aftá tsa gwal ksa slna ya ka laghwı da tsa vwaha inabi ya. Ka sli'iglaftá tsi guli wər fitik ma ghəŋ vli, mantsa guli ta fitik hawu, ka magata manda va tsaya guli.

⁶ Ka sli'iglaftá tsi guli beeghwa fitik, ka slanaghatá tsi guli ta sanlaha ma gwal ksa slna ta nzaku. Ka'a nda həŋ mantsa: “Nya kəl kuni ka vaghay ta nzaku kul laghwı maga slna na?” ka'a nda həŋ.

⁷ Ka həŋ nda tsi mantsa: “Had mndu ta klaftá aŋni ŋa maga slna wa,” ka həŋ. Ka'a nda həŋ mantsa: “Lawa kaghuni guli da maga slna ma vwaha ɔa,” ka'a.

⁸ «Gahawu tama, “hagakhaga ta tsa gwal ta ksa slna ya, ka planata ka ta nisəla taŋ ka zrafta ka

* **20:2** Ngha ta Mata 5:26.

nda tsa gwal ka kwanahani ya, ɲa kɔɔɲta gha nda gwal taɲtaɲ,” ka tsa dani ma vwaha inabi ya nda kwalvani.

⁹ Ka lagha tsa gwal ta zɔraftá ksa slna beeghwa fitik ya. Ka vlaɲtá lu ta tseda vagha mndu turtuk turtuk ta hɛɲ.

¹⁰ Ka lagha gwal ta zɔraftá ksa slna taɲtaɲ. “Mali dza’a aɲni zɔghay” ka hahɛɲ si ta gray. Ama ka vlaɲtá lu ta tseda vagha mndu turtuk turtuk ta hɛɲ.

¹¹ Ta zɔghɛ hɛɲ ya, ta dza’a nda ɲuɲuraku hɛɲ ta ghɛɲa tsa daɲahɛga ya.

¹² Ka hɛɲ mantsa: “Beeghwa fitik ta sagha nanaha na, awa[†] turtuktuk kweɲkweɲ maga hɛɲ ta ksa slna ná, waka kagha planatá hɛɲ guram nda ɲa aɲni na? Aɲni, hɛrfu hɛrfa ɲni ta ksa slna tles fitik, ka vaghay ta maga slna ta fitik,” ka hɛɲ.

¹³ Ka’a nda hɛɲ mantsa: “Gra dá, nɛɲɔap a yu ta kagha wa. Ta tseda vagha mndu turtuk a dzrafta u nda kagha kay ra?”

¹⁴ Zɔgha ta nisɛla gha, ka sli’a ka. Manda va ya kumaɲ yu vlaɲta yu ta tsa mndu ta sagha nda hul ya, manda va ɲa gha.

¹⁵ Laviɲlava yu ta maga skwi manda ya kumaɲ yu nda tseda dá, mantsa a kasi’i wa? Ari zɔɔgagha a wa a na skwi dɔna maga yu na ta wa ira gha na?” ka’a.

¹⁶ Tsaya tama ná, dza’a nzakway gwal nda hul, ka gwal taɲtaɲ. ɲa nzakwa gwal taɲtaɲ, ka gwal nda hul,» ka Yesu sganaghata.

Mahkɛna mnaɲta Yesu ta gwada ta mtakwani

[†] **20:12** Awa: Tsaya fitik maga mndu ta maga slna.

*nda sli'agaptani**Mak 10:32-34, Luk 18:31-34*

¹⁷ Ka sli'aftá Yesu ka ηlu ka dza'a da luwa Ursalima. Ta mbađa həŋ ta tvi, ka ksaghutá tsi ta tsa gwal ghwanpɔdə his ya, ka'a nda həŋ mantsa:

¹⁸ «Ndanana, wana mu ta ηlu ka dza'a da luwa Ursalima. Dza'a ksafksa lu ta Zwanja mndu, ka vlanťa la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ηa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ηa mnduha, ηa tsanaghata tan ta guma dzata.

¹⁹ Dza'a vlanťa həŋ ta gwal kul hadka la Yahuda, ηa gagay tsaha ya, ηa sləvay tan nda krupi, ηa zlanťa tan ta udza zlanťay. Bađu mahkəna fitik, ηa sli'agaptani nda hafu ma mtaku,» ka'a.

*Dawutá vla mani ma i Yakubu nda Yuhwana**Mak 10:35-45*

²⁰ Tahula tsa, ka lagha mani ma zwana Zebedi nda zwanani. Ka tsəlbata tsi ta kəmani ηa dawa skwi da tsi.

²¹ «Nu ta kumə ka na?» ka Yesu nda tsi. «Wana na zwana da his na, sagha fitika ga mghama gha ya ná, ka mnata ka, ηa nzata na zwana da na, nda ga zeghwa gha ya, nda ga zlađa gha ya, ka yu,» ka'a nda tsi.

²² «Sna a kuni ta skwi ta dawu kuni wa. Dza'a laviŋlava kuni ta sa leghwa tsa ghuya danwa dza'a yu ghuyay ya ra?» ka Yesu. «Dza'a say ηni!» ka həŋ nda tsi.

²³ Ka Yesu‡ nda həŋ mantsa: «Mantsa nzakwani, dza'a say kuni ta tsa leghwa ghuya danwa da ya, ama ta ghəŋa gwađa ta nzaku nda ga zeghwi nda ya nda ga zlađa ná, i'i a dza'a mna tsaya wa. Da

‡ 20:23 Ngha ta Slna gwal ghunay 12:2.

ɗa dza'a vlanɗá tsa vli ya ta gwal ya payanaf tsi ta hən,» ka'a.

²⁴ Snaɗta tsa pɗakwa duhwalha ghwanɗ ya ta tsa gwada ya, ka ɓasanavatá hən ta ŋuɗuf ta tsa zwanamaha his ya.

²⁵ Ka hagadaghatá Yesu ta hən, ka'a nda hən mantsa: «Nda sna kuni ná, ta gay mghamha ta ghəŋa mnduha ta má mgham mghama taŋ ta ghəŋa taŋ. Gwal dagaladagala guli, ta maray hahəŋ ta mbrakwa taŋ ta ghəŋa taŋ.

²⁶ Ama mantsa ya a nzakwani mataba kaghuni wa. Katək ná, ka ta kumay sani ta nzakway ka mali mataba ghuni ná, nzatani ka kwalva ghuni.

²⁷ Ala, ka dər wa ta kuma nzakway ka mnda kla kəma mataba ghuni ya, nzatani ka vu'a ghuni.

²⁸ Manda va tsaya ná, sa a Zwanɗa mndu ŋa maganata lu ta slna wa. Ama sasa ŋa maganatá slna ta mnduha, ŋa vlatani ta hafani ŋa mbanafá ndəghata mnduha§,» ka'a.

Mbambanafɗa Yesu ta ghulpata mnduha his

Mak 10:46-52

²⁹ Ta sabə i Yesu nda duhwalhani ma luwa Yeriku, ka sli'aftá dəmgá rutut mistani.

³⁰ Ta nzaku ghulpata mnduha his ta wa tvi. Ka snaɗtá hən ta labla Yesu nda ta tsa kə'a, ka dzatá hən ta lawlaw. «Mgham, Zwanɗa Dawuda! Tawa ta hidahida ta aŋni,» ka hən.

³¹ «Hafwa wa ghuni!» Ka tsa dəmgá ya, ka dava hən. Ama ka sganaghatá tsa ghulpata mnduha ya ta dza lawlaw. «Mgham, Zwanɗa Dawuda! Tawa ta hidahida ta aŋni,» ka hən.

§ 20:28 Ngha ta 26:28, nda 1 Timute. 2:6.

³² Ka sladavatá Yesu, ka hɣadaghatá tsi ta hən. «Nahgani ta kumə kuni ta magaghunata ɗa na?» ka'a nda hən.

³³ «Mghama ɗa, gwananɗagwana ta iriha ɗni!» ka hən nda tsi.

³⁴ Ka ksanɗá hən ta Yesu ka hidahida. Ka kasanɗá tsi ta iriha tan. Ka gi nghanɗá hən ta vli nzidid. Ka laghu hən mista Yesu.

21

Lama Yesu da luwa Ursalima

Mak 11:1-11, Luk 19:28-40, Yuh 12:12-19

¹ Ta ghwan a i Yesu nda duhwalhani ka ɓhadaghata da luwa Ursalima wu, ndusa hən nda luwa Beslaze tavata ghwá Zaytuɗ*, ka ghunaftá Yesu ta gwal his mataba duhwalhani.

² Ka'a nda hən mantsa: «Lawala da a luwa ta kəma ghuni a. Ka ɓhadaghaɓha kuni, dza'a gi slanaghasla kuni hada ta hbatá mana kdih nda zwanani. Ka pligidaghata kuni ta hən.

³ Ka mamu mndu ta gwadgaghunata ta ghənani katsi ná, “Mgham ta kumay,” ka kuni da zlganaftá wani. Dza'a gi zlaghunanzla hən.»

⁴ Kəl tsaya ka nzakway mantsa ná, nda nza kabga ɗa dzanaghatá ghəɗa gwada ya mna anabi Zakari kazlay:

⁵ «Mnanawamna ta gwal ma luwa Siyuna, wa'a mghama gha ta sagha da kagha, leɓtekw nzakwani katakata, ta sagha ta kdih, ta vuvu'ukwa kdih,

* **21:1** Ngha ta Markus 11:1.

ta nzakway ka zwanja kđih†,» ka'a.

⁶ Ka sli'aftá tsa duhwalha ya ka laghwi magata manda ya mnanaf Yesu ta həŋ.

⁷ Ka hlaktá həŋ ta tsa mana kđih ya nda zwanjani, ka pghaftá həŋ ta lgutha taŋ ta həŋ, ka lafi Yesu nzafta tida.

⁸ Ka zlazlatə ndəghata mnduha ta lgutha taŋ ta tvi. Sluhwa ŋa sanlaha ta patsay ka pghay ta tvi‡ guli.

⁹ Ka hlə gwal ta kəma Yesu nda gwal nda hulani tani ta wi, ka həŋ mantsa: «Ŋa Zwanja Dawuda glaku, ka tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta mndu ta sagha ma hga Mgham Lazglafta! Ŋa Lazglafta ta luwa§ glaku!» ka həŋ.

¹⁰ Manda 6hadamta Yesu da luwa Ursalima, ka kbutá mnduha. «Wa na mndu na tama?» ka həŋ.

¹¹ Ka tsa dəmga mistani ya mantsa: «Anabi Yesu ta sabi ma luwa Nazaret ta hadika Galili ya,» ka həŋ.

Lama Yesu da həga Lazglafta

Mak 11:15-19, Luk 19:45-48, Yuh 2:13-22

¹² Ka lami Yesu da həga Lazglafta. Ka ghzligiŋtá tsi ta inda gwal ta tsakala nda gwal ta skway tani ma tsa həga Lazglafta ya. Ka zlambidiŋtá tsi ta tabəla gwal mbədu, nda vla nzakwa gwal ta dzawaptá ghərbu'.

¹³ Ka'a nda həŋ mantsa: «Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Həga dá ná, həga maga du'a ya kə'a, ka niŋtá kaghuni ka galigha la gənda*.»

† **21:5** Ngha ta Zakari 9:9. ‡ **21:8** Ngha ta 2 Mghamha 9:13.

§ **21:9** Ngha ta Zabura 118:25-26, Zabura 118:25. * **21:13** Ngha ta Isaya 56:7 nda Irmija 7:11.

14 Ka gavadaghatá gwal nda ghulpa nda gwal nda raghwa səla taŋ tavatani ma tsa həga Lazglafta ya. Ka mbambanaftá tsi ta həŋ.

15 Nghay la mali ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha ta tsa mandərmima skwi ta magə Yesu, nda tsa hlawa zwani ma həga Lazglafta kazlay: «ŋa Zwanja Dawuda glaku!» kə'a ya ná, ka kuzlanaftá tsi ta həŋ ta ŋuduf.

16 Ka həŋ nda Yesu mantsa: «Nda sna ka ta na skwi ta mnə həŋ na ra?» ka həŋ. «Aŋi! Nda sna yu,» ka Yesu nda həŋ. «Ta walaŋ a kuni ta dzaŋaftá tsa gwadaha ya ma deftera Lazglafta ra? Ka'a na: "Kagha ta payaftá zləzlva kagha nda ma wa zwani nda ya nda ma wa zwana vzi'uwa, manda ya kumaŋ ka†,» ka'a.

17 Ka sli'aftá Yesu ka zlaŋtá həŋ ka saghwi ma tsa luwa ya, ka laghwi da luwa Betani ka hani tsi hada.

Ksi'afra Yesu ta sana ghuraf

Mak 11:12-14,20-24

18 Gasərdək ta vru Yesu ka dza'a da tsa luwa dagala ya, ka kuzlanaftá maya.

19 Ka nghanťá tsi ta fwa sana ghuraf ta wa tvi. Ka lagha tsi distani. Kə'a kə'a ná, sluhwa yeya dze'dze' tida. «Had ka dza'a walglaŋta yəglafta wu,» ka'a nda tsi. Gi hadahada dzuŋ ghwalatá tsa fu ya tsa.

20 Kə'a ká tsa duhwalhani ya nghanata ghwalatá tsa fu ya ná, ka ndərmimi həŋ nda ndərmima. Ka həŋ mantsa: «Waka na ghuraf na gi ghwaluta hadahada kay ka na?» ka həŋ.

† 21:16 Ngha ta Zabura 8:3.

²¹ Ka Yesu nda hən mantša: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ka zlgħafzlgħa kuni ta Lazglafta nda ɲuduf dgaɲ a kuni ta ghəɲ dəkdek wu ka tsi ná, skwi magana lu ta na ghuraf na yeya a dza'a kuni magay wa: “Ama, sli'afslí'a hada ka vzamta ka ta vgha da drəf,” ka kuni dza'azlay nda ya ghwá ya ná, dza'a magaku manda va tsaya.

²² Inda skwi dza'a dawanta kuni nda zlgħay nda ɲuduf nda ma maga du'a ná, dza'a mutsay kuni,» ka'a.

*Wa ta vlanťa mbrakwa maga skwiha manda na?
Mak 11:27-33, Luk 20:1-8*

²³ Ka lamə Yesu da həga Lazglafta ka taghə tsi ta skwi ɲa mnduha. Ka gavadaghata la mali ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta, nda la galata mndu da dawanta da tsi. «Mutsu ga kagha ta na mbraku ta kəl kagha ka maga na skwiha na na? Wa ta vlagħata na mbraku na?» ka hən.

²⁴ Ka Yesu nda hən mantša: «Mamu skwi tur-tuktuk dza'a dawanta yu da kaghuni guli. Ka zlgħidifzlgħa kuni ta wani katsi, dza'a mnagħu-namna yu ta vli ta mutsu yu ta na mbraku ta kəl yu ka maga na skwiha na.

²⁵ Wa ta ghunafta Yuhwana ɲa maga batem‡ na? Lazglafta re, ari mnduha a na?» ka'a nda hən. Ka lagħu hən da dzray mataba hahəɲ hahəɲ.

Ka hən mantša: «“Ka Lazglafta ta ghunafta Yuhwana ka mu,” nu kwal kuni kul zlgħafta 6a? ka'a dza'azlay nda amu.

‡ 21:25 Ngha ta 3:6.

²⁶ Ala, ka “mnduha ta ghunafta” ka mu guli, ta zləŋay mu ta mnduha guli, kabga klafkla həŋ demdem kazlay: Anabi Yuhwana kə’a.»

²⁷ Ka həŋ nda Yesu tama mantsa: «Sna a aŋni ka wa ta ghunafta wu,» ka həŋ. Ka Yesu nda həŋ guli mantsa: «I’i guli ná, haɗ yu ta mnaghunata ka wa ta vlihata na mbraku ta kəl yu ka maga na skwiha na wu,» ka’a.

Gwada ta ghəŋa zwanaha his

²⁸ Ka Yesu nda həŋ guli mantsa: «Kinawu ka kaghuni ta ndanay na? Mamu sana mndu his zwanani. Ka’a nda sani taŋtaŋ mantsa: “La ka dza’a ka da maga slna ma vwaha inaba u sagəŋ,” ka’a nda tsi.

²⁹ “La a yu wu,” ka’a. Tahula tsa, ka ndanglaptá tsi ka sli’afta ka laghwi da vwah.

³⁰ Ka mnanatá dani ta tsa sana zwan ya manda va tsaya guli. “Ara, ta dza’a yu da,” ka’a. Tahula tsa, ka kwalaghuta tsi.

³¹ Wati mataba tsa zwanaha his ya, ta magata skwi ya kumə da taŋ ná?» ka Yesu nda həŋ. «Tsa taŋtaŋ ya ya,» ka həŋ. Ka Yesu nda heŋ tama mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata ná, dza’a tinlaghutinja gwal tska dzumna nda mi’a hliri ta lami da ga mghama Lazglafta ka kaghuni.

³² Wya saghasa Yuhwana mnda maga batem da kaghuni, ka maraghunatá tsi ta tvi tɗukwa, ka kwalaghutá kuni ta zlgħafta. Ama ka zlgħaftá gwal ta tska dzumna nda mi’a hliri. Kulam nda va tsa nghan̄ta ghuni ya tani, mbəɗanaf a kuni ta nzakwa ghuni ka zlgħafta wa,» ka Yesu nda həŋ.

Mahdihdi ta ghəŋa gwal ta hva vwaha inabi
Mak 12:1-12, Luk 20:9-19

³³ «Ka mnaghunamna yu ta sana mahdihdi ɓa: Mamu sana mndu ta ŋaɓaftá fwa inabiha ma vwa-hani. Ka ŋamtá tsi ma muhul. Ka laptá tsi ta ghurum ŋa ditsa yakwani. Ka baghatá tsi ta vli ŋa nzagata ka nghay§. Tahula tsa, ka fanamtá tsi ma dzvu ka haya ta gwal hva. Ka sli'aftha tsi ka laghwi dista luwa.

³⁴ Magatá fitika daga yakwani, ka ghunafta tsi ta kwalvahani da tsa gwal hva ma tsa vwah ya, ŋa mutsanafta taŋ ta ŋani ma dagata yakwa tsa inabi ya.

³⁵ Ama, ka valaftá tsa gwal hva tsa vwaha inabi ya ta tsa kwalvaha ya. Ka dgaptá həŋ nda dga ta sani ka dzata həŋ nda dza ta sani. Ka zlərtsatá həŋ nda zlərtsa ta sani.

³⁶ Ka ghunglaftá tsi ta sanlaha ma kwalvahani ka malaghuta mbsaka tsaha taŋtaŋ ya. Ka maganatá tsa gwal hva tsa vwah ya ta hahəŋ guli manava ŋa tsahaya.

³⁷ Kdávaktani, ka ghunədanaptá tsi ta həŋ ta vərda ŋani ma zwaŋ nda mnay kazlay: Dza'a vlaŋvla həŋ ta glaku ta zwaŋa da kə'a.

³⁸ Na nghay tsa gwal hva fwa inabi ya ta lagha tsa zwaŋ ya, ka həŋ mataba taŋ mantsa: “Wana tsa mndu dza'a za həga ya kay. Sawa, ka dzata mu! Ŋa zay mu ta həgani,” ka həŋ.

³⁹ Ka valaftá həŋ tida. Ka tshidinŋa di'inŋ nda tsa vwah ya, ka dzata.

⁴⁰ «Badu da saghər tsa dani ma inabi ya ní, kinawu kə'a dza'a magay nda tsa gwal hva tsa

§ 21:33 Ngha ta Isaya 5:1-2.

vwaha inabi ya na?» ka Yesu nda hən̄j.

⁴¹ «Dza'a pslapsla ta tsa ghwadakha ya, ksan̄ta a hən̄j ka hidahida wa. Na klaftani ta tsa vwaha inabani ya ka fanamta ma dzvu ka haya ta sanlaha ma gwal hva. Na vlay tsahaya n̄ani nda fitikani ta n̄ani mataba dagata yakwa tsa fwa inabi ya,» ka hən̄j.

⁴² Ka Yesu nda hən̄j guli mantsa: «Ta walaŋ a kuni ta dzaŋafta skwi vindaf lu ma defteri ra? «Tsa pala wudidiŋ gwal ba həga ya, tsaya ta nuta ka vərda palaka tughwa həga. Tsaya ná, Lazglafta ta d̄vaftá nzakwani mantsa. Nda nza ka mazəmzəm ta wa ira amu*.”

⁴³ «Tsaya kəl yu ka mnay n̄a ghuni kazlay: Dza'a klaghukla lu ta ga mghama Lazglafta da kaghuni n̄a vlan̄tá mndəra mnduha dza'a snanata gwadani d̄ina kə'a ya.

⁴⁴ [Tsa mndu dza'a zləmbafta ta tsa pala ya, dza'a hurbə hurba. Ala, ka tsa pala ya ta zləmbanaghatá mndu katsi, dza'a hu'anap hu'a† n̄ərdək ta tsa mndu ya.]»

⁴⁵ Na snanata la mali ta ghəŋa gwal dra skwi n̄a Lazglafta, nda la Farisa ta tsa mahdihda Yesu ya, ka graftá hən̄j kazlay: Ta ghəŋa taŋ ta gwada tsi ta tsa gwada ya, kə'a.

⁴⁶ Ka zbə hən̄j ta ksaf̄tá Yesu. Ama ka zləŋaftá hən̄j ta dəmga, kabga klafkla dəmga ta Yesu ka anabi.

22

Mahdihdi ta ghəŋa kla makwa Luk 14:15-24

* **21:42** Ngha ta Zabura 118:22-23. † **21:44** Ngha ta Lukwa 20:18.

1 Ka Yesu mnəglanatá hən nda mahdihdi mantsa:

2 «Ka guram ga mghama Lazglafta nda sana mgham ta payaftá skwa zay ma klay zwanani ta makwa.

3 Ka ghwanaftá tsi ta kwalvahani ɲa hagaktá gwal hagan tsi ɲa za tsa skwa zay ya, ama ka kwalaghuta tsahaya ta sagha.

4 Ka ghunglafta tsi ta sanlaha ma kwalvaha ɲa dza'a "mnanatá tsa gwal hagan tsi ya nda mnay kazlay: Ndanana ná, ndusa skway zay kə'a. Pslap-sla yu ta slaha da, nda rina fisika da nda uwasla nda uwasla, nda paya inda skwi, saghawasa da za skwa zay ma vla kla makwa," ka'a nda hən.

5 Ndanan a tsa gwal hagan lu ya wa. Ta laghu ya da vwahani, ta laghu ya da tsakalani,

6 ta valafta sanlaha ta tsa kwalvaha ya ka ganaptá iri ta hən, ka pslatá hən.

7 Ka kuzlanaftá tsi ta ɲuduf ta mgham, ka ghunadaptá tsi ta sludzihani zadanatá ta tsa gwal ta pslatá tsa mnduha ya ka drintá luwa tan.

8 Tahula tsa, ka'a nda kwalvahani mantsa: "Wana nda paya skwa zaya kla makwa. Tsa gwal si hagan lu ya, ran ta hən a zay wa.

9 Lawala ta madədga tviha, ka hagakta kuni ta inda mndu dza'a guyunɲa kuni da na vla za skwa zay na," ka'a nda hən.

10 Ka sli'afta tsa kwalvahani ya ka laghwi ta tvi. Ka tsakaktá hən ta inda mndu ya guyun hən. Nda ghwadaka mnduha tani, nda ɲərma mnduha tani, ka ndəghanaftá həga ma tsa vla kla makwa ya.

11 «Ka lamə mgham da nghanaghatá tsa gwal hagak lu ya. Ka nghanɲá tsi ta sana mndu kul had

Iguta kla makwa tida.

¹² Ka'a nda tsi mantša: "Ari gra! Waka kagha sami da na hęga na kul had' lguta kla makwa ta kagha na?" ka'a nda tsi. Sew, sna a tsa mndu ya ta skwi ęa mnay wa.

¹³ Ka mgham nda kwalvahani mantša: "Habafwa haba ta dzvuhani nda sęlahani, ka klafta kuni ka wuđidįta dzibil da grum, ka tawa tsi ta taw, ka hpađa sli'įęani* hada," ka'a.

¹⁴ Tsaya tama n, dagala hagatani, ama ki'a yeya đagatani,» ka Yesu sganaghata.

Nda ra ka pla dzumna ęa mgham Sezar ra?

Mak 12:13-17, Luk 20:20-26

¹⁵ Mbađaka la Farisa ka tskavata ka dzrafta ka hęę dza'a ksaft Yesu nda gwada dza'a sabi ma wani.

¹⁶ Ka ghunaft hęę ta sanlaha ma duhwalha taę kawadaga nda mnduha Hiridus slanaghat Yesu. Bhadaghata taę, ka hęę nda Yesu mantša: «Mghama đa, nda sna ęni kazlay: Ta mnay kagha ta kahwathwata ka. Skwi ta kum Lazglafta ta magay mu ta tagh kagha kahwathwata ęa mnduha. Had' kagha ta zlęa ira mndu wu, kabga gala a kagha nda gala ta mndu wa.

¹⁷ Mnaęnamna ta ęa gha ma ndanu. Nda ra re, ari ra a wa'a ka pla dzumna ęa mgham Sezar na?» ka hęę.

¹⁸ Tsaw nda sna Yesu ta tsa ghwađaka ndana taę ya. Ka'a nda hęę mantša: «Tsa mađgwirmadgwira ghuni ya. Kabgawu ta k kuni ka dzęgha i'i na?

* **22:13** Nęha ta Mata 8:12.

19 Marihawa tsa kwaḅu ta kəl lu ka pla dzumna ya,» ka'a. Ka klanaktá lu ta tsa kwaḅu† ya.

20 Ka'a nda həŋ mantsa: «ŋa wa na fwatu nda hgu ta na kwaḅu na ná,» ka'a.

21 «ŋa mgham Sezar ya,» ka həŋ. «Ka mantsa tsi ya ní, vlašwavlá ta mgham Sezar ta ya ta nzakway ka ŋa mgham Sezar. Vlašwavlá guli ta Lazglafta ta ya nzakway ka ŋa Lazglafta,» ka'a.

22 Snaŋta taŋ ta tsa gwada ya, ka ndərmim həŋ nda ndərmima. Ka zlanavatá həŋ ta Yesu ka laghwa taŋ.

Gwada ta sli'agapta ma mtaku nda hafu

Mak 12:18-27, Luk 20:27-40

23 Baḅu va tsaya, ka laghala Sadukiya, tsa gwal ta mnay kazlay: Haḅ lu dza'a sli'agapta ma mtaku wu kə'a ya slanaghata Yesu.

24 Ka həŋ nda Yesu mantsa: «Mghama ḁa, ka Musa na: "Ka mtumta mndu ta kul yatá tsi ta zwaŋ katsi, klay zwaŋamani ta tsa wadgani ya ka markwa taŋ ŋa yanatani ta zivir ta tsa zwaŋamani ta mtuta‡ ya," ka'a.

25 Tsaw mamu sana mndu da aŋni ndəfáŋ zwanani. Ka klaftá mali ta marakw, ka mtuta tsi ta yana a lu ta zwaŋ wa. Ka wunanaghatá sagəŋani ta tsa marakw ya.

26 Ka mtutá tsa mahisa zwaŋ ya guli, ya a ta zwaŋ wa. Ka klafta ma hkən, ha ka klafta mandəfáŋ, haḅ ya ta yatá zwaŋ ma həŋ nda tsi wa.

27 Tahula rwuta taŋ demdem, ka mtuta tsa marakw ya guli.

† 22:19 Ngha ta Mata 20:2. ‡ 22:24 Ngha ta Zlrafta 38:8, nda Vrafta ta Zlahu 25:5-6.

²⁸ Bađu sli'agapta dza'a sli'agapta gwal nda rwa ma mtaku nda hafu ní, wati dza'a nzakway ka zə'ala tsa marakw ya mataba tsa zwaniha ndəfán ya, ya wya klukla həŋ demdem ka marakw na?» ka həŋ.

²⁹ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ta nanay kuni ta ghəŋa ghuni, kabga sna a kuni ta skwi nda vinda ma defteri nda ghuḅa wa. Sna a kuni guli ta mbrakwa Lazglafta wa.

³⁰ Bađu sli'agapta dza'a sli'agapta lu ma mtaku ná, had lu dza'a kləgəltá vgha ŋa nzakway ka marakw nda zə'al wa. Dza'a nzakway lu ta nzaku tavata Lazglafta manda duhwalha Lazglafta.

³¹ Gwada ta ghəŋa sli'agapta ma mtaku ná, ta dzaŋaf a kuni ma defteri ta tsa gwada Lazglafta ta manay kazlay:

³² I'i Lazglafta Abraham, i'i Lazglafta Izak, i'i Lazglafta YakubuŠ kə'a ya ra? Lazglafta ná, Lazglafta gwal nda rwa a wu, Lazglafta gwal nda hafu ya,» ka'a.

³³ Snaŋta mnduha ta tsa tagha skwani ya, ka ndərmim həŋ nda ndərmima katakata.

Wati mali mataba zlahuha na?

Mak 12:28-34, Luk 10:25-28

³⁴ Na snaŋta la Farisa kazlay: Hanafha Yesu ta wi ta la Sadukiya kə'a, ka tskavatá həŋ.

³⁵ Lagha sani mataba taŋ ta nzakway ka mndu ta tagha zlahu ŋa mnduha, ka kuma tsanamtá matsavada ta Yesu. Ka'a nda tsi mantsa:

³⁶ «Mghama dá! Wati mali mataba zlahuha na?» ka'a nda tsi.

Š 22:32 Ngha ta Sabi 3:6, 15-16.

37 Ka Yesu nda tsi mantša: «“Dvudva ta Mgham Lazglafta gha nda hyahya ɲudufa gha, nda inda hafa gha, nda inda ndana* gha.”

38 Tsahaya mali mida, tsahaya tanɲaɲa zlahu guli.

39 Mamu mahisani manda tsaya guli: “Dvudva ta slɔvda gha manda va ghəɲa gha†” ka’a.

40 Inda zlahu Musa, nda inda skwi ta taghə la anabi ná, ta tsa zlahuha‡ his ya sladafta həɲ,» ka’a.

Daway ta ghəɲa i Kristi nda Dawuda

Mak 12:35-37, Luk 20:41-44

41 Mbadaka la Farisa ka ts kavata hada tavata Yesu. Ka Yesu nda həɲ mantša:

42 «Kinawu ka kaghuni ta ndanay ta ghəɲa Kristi na? Zwaɲa wa ya na?» ka’a. «Zivra Dawuda ya,» ka həɲ nda tsi.

43 Ka Yesu nda həɲ guli mantša: «Waka Dawuda mnay nda ma mbrakwa Sulkum nda ghuɓa ka-zlay: Mgham kə’a ɓa? Ya wya ka Dawuda na:

44 “Ka Mgham nda Mghama da na:

Sawi nzata nda ga zeghwa da,
ha ka nanafta da ta ghumaha gha ka skwa ta dinlay
səla gha§”, ka’a.

45 «Ka si “Mghama da”, ka Dawuda ta hɣay ya ní, waka Kristi dza’a nzakway ka zivrani tama?» ka’a.

46 Trid, traptra dər wa ta zlghanaftá wi. Daga badu tsa, had mndu ta walɣaɲta dawutá vli da tsi wa.

* 22:37 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 6:5. † 22:39 Ngha ta Zlahu 19:18.

‡ 22:40 Ngha ta 7:12. § 22:44 Ngha ta Zabura 110:1.

23

Nzakwa la mali ta ghəŋa dina la Yahuda *Mak 12:38-39, Luk 11:43,46, 20:45-46*

¹ Tahula tsa, ka Yesu nda dəmga nda ya nda duhwalhani tani mantša:

² «Dzarjanaghatá gwal tagha zlahu, nda la Farisa na tsislanaptá zlahu Musa ta mnduha.

³ Tsaya tama ná, nda ra ka snanata ghuni ta həŋ, ka magay ghuni ta inda skwi ta mnaghunata həŋ. Nziya nza tsi ná, yaha kuni da magay manda ya ta magə hahəŋ, kabga had hahəŋ ta magay manda va ya ta mnata həŋ wa.

⁴ Ta hbafhba həŋ ta huzla ndəgaku ka fanaghatá mnduha, ama va a hahəŋ ta ksəŋta dər nda wa ndəfiŋa dzva taŋ wa.

⁵ Inda slna ta magə həŋ ná, ta magay həŋ ŋa nghay wa ira mnduha. Mantša ya ná, bərzləzla ka hahəŋ ta mbaghaftá ŋa taŋ ayaha ta funta ta wa bizbizla kuma, nda ya ta dzvu. Zutut ka həŋ ta zlaŋtá dzva lguta* taŋ.

⁶ Vli nda paya ta kəma ŋa taŋ ta zbay ŋa nzakwa taŋ ma fitika za skwa zay ta badawa. Vli nda paya ta kəma guli ta zbə həŋ ŋa nzakwa taŋ ma həga tagha skwa la Yahuda.

⁷ Ta kumay həŋ ta ganaghata mnduha ta zgu ta həŋ ma vla tsakata vgha mnduha, ka hga həŋ ka “maləm.”

⁸ Ama kaghuni ya, ma đvaf kuni ta hga kaghuni ka maləm. Turtuktuk Maləma ghuni. Kaghuni ná, la zwanama kuni.

* 23:5 Ngha ta Mbsak 15:38-41.

⁹ Ma hgə kuni ta mnda səla ta ghəŋa haḍik ka “Da” kabga turtuktuk Da ghuni ta nzakway ta luwa.

¹⁰ Ma ḍvaf kuni ta hga kaghuni ka “mali,” kabga turtuktuk Mala ghuni ta nzakway ka Kristi.

¹¹ Ka kwalva ghuni ká mali mataba ghuni nzakway.

¹² Inda mndu ta kapanaftá ghəŋani ná, dza’a dzaganadza lu. Inda mndu ta hanaganatá ghəŋani guli ná, dza’a kapanafkapa lu,» ka’a.

Daŋwa ŋa gwal tagha zlahu nda la Farisa
Mak 12:40, Luk 11:39-52, 20:45-47

¹³ «Daŋwa ŋa ghuni gwal tagha zlahu ŋa mnduha, nda la Farisa. Tsa maḍgwirmaḍgwira ghuni ya. Mbaḍa ka kuni ka hanaftá tgha ga mghama Lazglafta ta mnduha. Lamə a vərḍa kaghuni wu, zlanəŋ a kuni ta tvi ta gwal ta kuma lami guli wa.

¹⁴ «Daŋwa ŋa ghuni gwal tagha zlahu ŋa mnduha nda la Farisa. Tsa maḍgwirmaḍgwira ghuni ya. Kaghuni ta hluguduntá skwa mi’a wadgu. Ka va slriŋtá maga du’a ŋa nghay wa ira mnduha. Tsaya tama dza’a kəl lu ka tsaghunaghatá guma ka malaghutá mbraku†.

¹⁵ «Daŋwa ŋa ghuni gwal tagha zlahu ŋa mnduha, nda la Farisa. Tsa maḍgwirmaḍgwira ghuni ya. Ta wawaku kuni ka ra vli ta drəf nda ya ta haḍik ŋa mutsaftá dər mndu turtuk ŋa da dina ghuni. Ka mutsafmutsa kuni, ŋa niŋta ghuni ka mnda nzakway ma duda vu ka malaghutá ŋa ghuni mantsa ya mantsa ya his.

† 23:14 Ngha ta Markus 12:40.

¹⁶ «Daŋwa ŋa ghuni gwal nda ghulpa ta kla gwal nda ghulpa. Ka kuni ta mnay tazlay na: “Ka waɗawaɗa mndu ta waɗu nda hɛga Lazglafta ná, bla a tsaya wa. Ama ka waɗawaɗa mndu ta waɗu nda dasu ma hɛga Lazglafta katsi ná, nda nza tkwe’ ka magatani ta skwi waɗa tsi ŋa magay ya, ka kuni.”

¹⁷ La rghaha, gwal nda ghulpa! Wati mali mida? Mal dasu re, ari mal hɛga Lazglafta ta nanaftá dasu ka skwi nda ghuɓa ya a ka na?

¹⁸ Ka kuni guli ná, “ka waɗawaɗa mndu ta waɗu nda gwir ná, bla a tsaya wa. Ama ka waɗawaɗa mndu ta waɗu nda skwi ya vlanɗ tsi ta Lazglafta ta gwir ná, nda nza tkwe’ ka magatani ta tsa skwi waɗa tsi ŋa magay ya,” ka kuni.

¹⁹ Ghulpata mnduha! Wati mali mida. Skwi ya kəl lu ka mbəhata nda tsi re, ari gwir ta nanaftá skwa mbəhu ka skwi nda ghuɓa ya a ná?

²⁰ Wya tsi, mndu ta waɗa ta waɗu nda gwir ná, waɗawaɗa ta waɗu nda skwi tida tani.

²¹ Mndu ta waɗa ta waɗu nda hɛga Lazglafta ná, waɗawaɗa ta waɗu nda Lazglafta ta nzaku mida ya tani.

²² Mndu ta waɗa ta waɗu nda luwa ná, waɗawaɗa ta waɗu nda dughurukwa nzakwa Lazglafta, nda Lazglafta ta nzaku‡ tida ya tani.

²³ «Daŋwa ŋa ghuni gwal tagha zlahu ŋa mnduha, nda la Farisa. Tsa maɗgwirmaɗgwira ghuni ya! Ta ŋavaŋa kuni ka vla zaka nidali§, ka zluŋtá mali ma skwi ma zlahu ta nzakway ka nzaku tɗukwa, nda maga zɗaku, nda nzaku ka ŋərma.

‡ 23:22 Ngha ta Isaya 66:1, nda Mata 5:34. § 23:23 Ngha ta Zlahu 27:30, nda Vrafta ta Zlahu 14:22.

Tsahaya skwi ma ɲa magay nda kwal kul zanaptá sanlaha ma skwiha.

²⁴ Gwal ta kla gwal nda ghulpa kuni! Ta dízapdiza kuni ta imi ɲa klinɲta miyaun̄ mida, ka laghwa ghuni da ndutá ɲalibwa.

²⁵ «Daɲwa ɲa ghuni gwal tagha zlahu ɲa mnduha, nda la Farisa. Tsa madgwirmadgwira ghuni ya! Hula leghwa ta sa imi nda hliba ɲa ghuni ta laghwi da mbazin̄ta, ama ma huɖani, nda ndəgha nda skwa ghala ghuni nda ya nda skwiha zla' uwa kuni.

²⁶ La Farisa ghulpata mnduha! Tin̄əl ma ka kuni ghuɖin̄tá huɖa leghwa nda hliba, kada nzakwa hulani nda ghuɖa.

²⁷ «Daɲwa ɲa ghuni gwal tagha zlahu ɲa mnduha, nda la Farisa. Tsa madgwirmadgwira ghuni ya! Manda kulu ɓap lu ka ɲusliɲ nzakwa ghuni. Ká ka nda dínakwani nda ta hulani, ama nda ma huɖani ná, tskata ghudzifa gwal nda rwa, nda ya nda rwata ɲəɖak yeya mida.

²⁸ Manda va tsaya kaghuni guli. Ta nghadaghatá mnduha ta kaghuni ná, manda skwi tɖukwa nzakwa ghuni. Ama ta ghəɲa madgwirmadgwir, nda kwal kul sna gwada da Lazglafta yeya ma kaghuni.

²⁹ «Daɲwa ɲa ghuni gwal tagha zlahu ɲa mnduha, nda la Farisa. Tsa madgwirmadgwira ghuni ya! Ta baba kulu kuni ɲa la anabi, ta pgha rka kuni ta kula gwal ta snanatá gwada Lazglafta.

³⁰ Ka kuni ta mnay ná, “ka má si mamu aɲni ta fitika dzidziha ɲni ná, ma gwafta a aɲni ta wi nda həɲ ka pslatá la anabi wu, ka kuni.”

³¹ Ma tsa mnay ta mnə kuni mantisa ya ná, maraɲmara kuni kazlay: Zivra tsa gwal ta

zadfanatá la anabi ya kuni kə'a.

³² Dina tsa, lawa ta kəma ta kəma nda maga tsa ghwadaka sina zlaf dzidziha ghuni ya!

³³ Nahadikha! Mndəra la mupuha! Had wa ghuni ŋa ndapta ma tsa guma nda vu ya wa.

³⁴ Tsaya tama ná, dza'a ghunaghunafghuna yu ta la anabi, nda gwal nda difil da həŋ, nda gwal tagha zlahu. Dza'a pslata nda psila kuni ta sanlaha, dza'a zleŋafta nda zleŋa kuni ta sanlaha, dza'a sləvapta nda sləva kuni ta sanlaha ma həga tagha skwa ghuni, dza'a zbiŋzba kuni ta həŋ ma inda luwaha, ka giri ŋa taŋ.

³⁵ Tsaya tama, ta ghəŋa ghuni dza'a vrafta usa gwal tdukwa psila kuni. Zrafta ta Abel mndu tdukwa, ha ka sagha ta dzata dza kuni ta Zakari zwaŋa Baraki, ya dza lu ma takataka vli nda ghuḅa ma həga Lazglafta nda gwir* ya.

³⁶ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a vrafta ta ghəŋa gwal ta na fitik na inda tsaya,» ka'a.

Gwada Yesu ta ghəŋa Ursalima

Luk 13:34-35

³⁷ «Aya Ursalima! Aya Ursalima! Kagha ta pslatá la anabi, kagha ta pslata nda pala ta gwal ghu-nadaghagha Lazglafta. Nda kda fitika zbaŋta da ta tskanatá zwana gha manda mana ghatalakw ta tskanatá ndudukhani ma zlabakhani ya, ama ka kwalaghuta kuni.

³⁸ Ndana tama, zlaghunanzla lu ta həga ghuni ka kufik†.

* **23:35** Ngha ta Zrafta 4:8, nda 2 Krunik 24:20-22. † **23:38** Ngha ta Irmiya 22:5.

³⁹ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, had kuni dza'a nghəglantá i'i wa, ha ɲa mnay ghuni dazlay kazlay: Tfawi ta ghəɲa mndu ta sagha ma hga Mgham‡ Lazglafta kə'a,» ka'a.

24

Gwada ta ghəɲa tasiɲtá həga Lazglafta

Mak 13:1-2, Luk 21:5-6

¹ Mbada Yesu ka sabi ma həga Lazglafta, ka sli'i. Ka lagha duhwalhani tavatani ɲa maranata batá həga Lazglafta.

² Ka Yesu nda həɲ mantsa: «Nda ngha kuni ta inda ya nzakwani ya ki'e? Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a tasiɲtasa lu ta indani demdem. Had nzugwatá pala sani ta sani, dza'a pɲata wa,» ka'a.

Ma kɲaku kɲakwa ghəɲa hadik ka sagha

Mak 13:3-13, Luk 21:7-19

³ Ka sli'aftá Yesu ka laghwi nzata ta ghwá Zay-tuɲ. Ka lagha duhwalhani slanaghata. Ka nzata həɲ nda ghəɲa taɲ kawadaga nda tsi. Ka dawantá həɲ da tsi: «Mnaɲnamna ka yawu dza'a magakwa tsa skwi ya. Kinawu ka ɲni dza'a snantá fitik dza'a kəl ka ka sagha, nda fitika kɲakwa ghəɲa hadik na?» ka həɲ.

⁴ Ka Yesu nda həɲ mantsa: «Dasuwa ka kuni, yaha lu da nanaghunafta.

⁵ Wya nda ndəgha mnduha dza'a klafta hga ɲa ka sagha: "T'i Kristi," ka həɲ dza'azlay ɲa nanaghata taɲ ta ndəghata mnduha.

‡ 23:39 Ngha ta Zabura 118:26.

⁶ Dza'a nda sna kuni ta gwada ta vulu ma vliha ndusa ndusa nda ya ma vliha di'in di'in. Dasuwa ka kuni, yaha nudufa ghuni tdu, kabga nda nza tkwe' ka magakwa inda tsa skwiha ya. Ama tsaya a kdakwa ghaja hadik wa.

⁷ Dza'a vulay sana luwa ta vulu nda sana luwa. Dza'a vulay sana mgham ta vulu nda sana mgham. Dza'a slasla maya ma sana vliha. Dza'a gigdavafgigda hadik.

⁸ Inda tsa skwiha dza'a magaku ya na, dza'a nzakway manda zrakwa basa yaku.

Skwi dza'a slanaghatá duhwalha Yesu

Mak 13:14-23, Luk 21:20-24

⁹ «Dza'a vlavla lu ta kaghuni ma dzvu na mnduha, na gaghunaptá iri. Dza'a pslapsla lu ta kaghuni guli. Dza'a husanhusa kuni ta inda mndara mnduha ta ghaja hadik kabga gwada ta i'i.

¹⁰ Ta ghaja tsaya tama, nda ndagha gwal dza'a zlanavatá zlghay nda nudufa tan. Dza'a skwap-skwa sani ta sani, ta husantá sani ta sani.

¹¹ Nda ndagha ghwadaka anabiha dza'a sagha na nanaghata tan ta ndaghata mnduha guli.

¹² Ta dza'a sgaku nda sga maga ghwadaka skwi, dza'a vyaku nda vya dvu ma nudufa ndaghata sanlaha ma gwal zlghay nda nuduf.

¹³ Ama mndu ta su'afra ha ka lagha ta kdavaktani, dza'a mbaku.

¹⁴ Dza'a mnay lu na mnduha ta ghaja hadik demdem ta tsa Lfida Gwada ta ghaja ga mghama Lazglafta ya, na snanta gwal kul snantá Lazglafta. Tahula tsaya tama, na sagha fitika gwada ta kdakwa ghaja hadik.

*Dza'a ghuyay mnduha ta danwa**Mak 13:14-23, Luk 21:20-24*

¹⁵ «Tsaya tama, ka nda ngha kuni ta sana “ghwadaka manzakdaway ta vla mbida” manda ya mnə anabi Daniyel*, fa lu ma vli nda ghuḅa ya, dina ka snan̄ta mndu ta dzan̄ay.

¹⁶ «Ma tsa fitik ya, ka hwaya gwal ta hadika Zudiya ta hwaya ta ghwa.

¹⁷ Ka ta ghəṅa həga nda dədəma mndu, yaha ləglami nda ma həga da hla huzla mida, ka hwaya tsi ta hwaya.

¹⁸ Ka ma vwah mndu, yaha da vrəgelta dzagha da hla lguthani.

¹⁹ Danwa tan̄ ṅa mi'aha nda huḍi nda ya nda mi'aha nda zwan̄ ta ghuva tan̄ ma tsa fitik ya.

²⁰ Ka ndəḅa kuni ta dzvu yaha tsa fitika hwaya ghuni ya da nzakway ma fitika mazlam, nda ya baḍu sabat,

²¹ kabga dagala ghuya danwa dza'a slaku ma tsa fitik ya. Ta walan̄ a mndərga ghuya danwa manda tsaya ta slata ka yawu fata ghəṅa hadik wa. Had̄ mndəra tsaya dza'a sləglata† guli wa.

²² Ka má had̄ ka Lazglaf̄ta ta htanaktá tsa fitik ya wu, ma had̄ mndu dza'a ndapta wa. Ama kabga gwal ya zabap tsi, ka htanaktá tsi ta tsa fitik ya.

²³ «Ka ka mndu nda kaghuni mantsa: “A! Wana Kristi hadna.” “A! Wa a hada a,” ka'a ná, yaha kuni da tsu'af̄ta.

²⁴ Ya dza'a sli'agaghasli'a ghwadaka krista nda ghwadaka anabiha, ṅa magay tan̄ ta skwa mandərmimiha nda mazəməzəmh̄a katakata ṅa

* **24:15** Ngha ta Daniyel 9:27 nda 11:31 nda 12:11. † **24:21** Ngha ta Daniyel 12:1.

nana mndu, ka ta magaku tsi, nda gwal dagap Lazglafta tani.

²⁵ Wya mnaghunamna yu ta tseke'luwa.

²⁶ «Ka ka lu nda kaghuni mantsa: “A’! Wa a Kristi ta wa mtak kə’a,” yaha kuni da dza’a. “A’! Wana difaghuta hadna kə’a,” yaha kuni da zlglafta.

²⁷ Sagha dza’a sagha Zwanja mndu ná, dza’a sagha manda wudakwa luwa nda ma mndəra luwa, ka ranaftá vli kutsuk ma mndəra luwa ya, dza’a nzakwa tsi.

²⁸ Ma vli dər ga mbla skwi ya ná, hada dza’a tska gugzlum ta vgha.

Dza’a vragavra Zwanja mndu

Mak 13:24-27, Luk 21:25-28

²⁹ «Gi tahula fitika tsa ghuya danwa ya, gi tđik dza’a nzata fitik, had tili dza’a tsuwadəkəltá vli wu, dza’a rkaga rka tekwatsa ta luwa, dza’a gigdavafgigda[‡] skwiha nda mbra nda mbra ta luwa.

³⁰ Ma tsaya tama dza’a ngha lu ta saha zwanja mndu ta luwa ŋa wahay mnduha ta ghəŋa hadik ka wahu, ŋa nghay tan ŋa Zwanja mndu ta saha ta luwa ma ghwayak nda inda mbrakwani, nda inda glakwani§.

³¹ Na ghunaftani ta duhwalha Lazglafta ŋa vyata tan ta duli ta taw katakata, ŋa tsakakta tan ta gwal ya dagap tsi ta slərpa luwa fwađ, sli’aftani ta mndəra luwa dikw dista luwa*.»

[‡] **24:29** Ngha ta Isaya 13:10, nda 34:4, Izekiyel 32:7, Yuwel 2:10, 3:4.

§ **24:30** Ngha ta Daniyel 7:13. * **24:31** Ngha ta Vrafta ta Zlahu 30:4, Zakari 2:10, Nehemi 1:9.

Tagha skwi ta ghəŋa ghuraf
Mak 13:28-31, Luk 21:29-33

³² «Mamu skwi ŋa taghay ghuni ma nzakwa ghuraf. Ka nda sta ghuraf ta ďakuďaku sluhwa tida katsi, nda sna kuni kazlay: Ndusa duwiŋ tama kə'a.

³³ Manda va tsaya guli ná, ka nda ngha kuni ta inda tsa skwiha ya, grafwa gra kazlay: Ndusa Zwaŋa mndu, manda skwi ta watgha nzakwani kə'a.

³⁴ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ta sagha tsa skwiha ya ná, rwuta a na mnduha ta na fitik na demdem wa.

³⁵ Dza'a lula luwa nda hadik, ama gwaďa ďa ná, walaŋta a ta luta wa.»

Nzawanza hzleŋa
Mak 13:32-37, Luk 17:26-30,34-36

³⁶ «Tsa gwaďa ta ghəŋa fitik ya dza'a magaku tsa skwiha ya, nda ya ka ta wati luwa tsi ya ná, had mndu nda sna wa. Dər duhwalha Lazglafta, dər Zwaŋ, sna a wa. Da turtukwani yeya nda sna.

³⁷ Ma tsa fitik dza'a sagha Zwaŋa mndu ya ná, manda va skwi ta luta ma fitika Nuhu ya dza'a magakwa tsi.

³⁸ Manda va ya ma tsa fitik ma kdaku tsa ima mabudbuď ya dza'a nzakwa tsi, laghula mnduha da hamtá ghəŋ ma za skwi, nda ya ma sasaku. Laghula həŋ da hamtá ghəŋ ma kla makwa, nda valaŋtá kwagha taŋ ŋa zə'al, ha ka sagha fitik kəl Nuhu ka lamə da kwambalu†.

† 24:38 Ngha ta Zlrafta 6:9–7:6.

³⁹ Hađ sana skwi ndananj hən wu, ha ka sagha ima mabudbud hlaghatá hən demdem‡. Bađu tsa fitik dza'a sagha Zwanja mndu ya ná, manda va tsaya dza'a magakwa tsi.

⁴⁰ Ma tsa fitik ya, ta maga slna mnduha his ma vwah, ɲa klanaghutá sani ka zlanavata sani.

⁴¹ Mi'aha his ta hu'u ta buna, ɲa klanaghuta sani ka zlanavata sani.

⁴² Ka si mantsa tsi, nzawanza hzleɲa, kabga sna a kuni ta tsa fitik dza'a kəl mghama ghuni ka sagha ya wa.

⁴³ Wya skwi dīna ɲa snaɲta ghuni: Ka má nda sna daɲahəga ta fitik má dza'a lamə ghali da həgani ná, má dza'a nzanza hzleɲa, má zlanata a ta ghali ka lamani da həgani wa.

⁴⁴ Tsaya tama ná, nzawanza kaghuni guli nda payatá vgha, kabga ma tsa fitik kul faftá kuni ta ghən ya, dza'a sagha Zwanja mndu.

Nərma kwalva ya nda hidá

Luk 12:41-48

⁴⁵ «Wa na ɲərma kwalva nda hidá fanam daɲahəgani ma dzvu ta inda gwal ksanata slna, ɲa nghaptani ka hən ka dgayni ta skwa zay ɲa taɲ nda fitikani na na?

⁴⁶ Rfu ɲa tsa kwalva dza'a sagha daɲahəgani slanaghata ta magaymagay ta tsa slna ya.

⁴⁷ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a fanamfa daɲahəgani ta inda gadghəlani ma dzvu.

⁴⁸ Ala, ka ghwadaka kwalva tsi, “saghata a daɲahəga da misimmisim wu” ka'a dza'azlay ma ghəɲani,

‡ 24:39 Ngha ta Zlrafta 7:7-24.

⁴⁹ ƚa liƚtani ta psla grahani ta ksə həŋ slna ka skwa turtuk. ƚa laghwani zazakwani, ka sasakwani kawadaga nda gwal ghwayaku.

⁵⁰ Nda sagha danahəgani slanaghata dluk ma fitik kul faftá tsi ta ghəŋ, nda ya ka ta wati luwa tsi, sna a wa.

⁵¹ Dza'a dgapdga danahəgani, ƚa tsanaghatani ta guma kawadaga nda la ghwadak, ƚa taway tsa kwalva ya ta taw, ka hpada sli'injaniŠ hada,» ka'a.

25

Gwada ta ghəŋa ku'aha ghwan

¹ «Ma tsa fitik ya, dza'a gray lu ta ga mghama Lazglafta nda sana ku'aha ghwan ta klaftá pitirla tan ka dza'a da gəma zwanja midzi.

² Mataba tan, hutaf gwal kul hidaku, hutaf gwal nda hida.

³ Ta klafta tsa ku'aha kul hidaku ya ta pitirla tan ná, tana a həŋ ta rdi ƚa sgray da tsa pitirla tan ya wa.

⁴ Ama tsa ku'aha nda hida ya, tana'atá hahəŋ ta rdi ma hwarak ƚa sgray da ƚa tan.

⁵ Ka gərdatá zwanja midzi ka sagha misimmisim. Ka zunur hani ta həŋ, ka pslatá hani ta həŋ demdem.

⁶ «Ma takala tama, ka gugudatá lu: “Wa'a zwanja midzi kay ta sagha! Lawala da gmay,” ka lu.

⁷ Ka sli'avatá tsa ku'aha ya demdem ta hani, ka sganaghatá vu ma pitirla tan.

⁸ Ka tsa ku'aha kul hidaku ya nda tsaha nda hida ya mantsa: “Tanafwata ta na rda ghuni na, wana na ƚa ƚni ma pitirla na ta mtaku,” ka həŋ.

Š 24:51 Ngha ta Mata 8:12.

⁹ Ka tsaha nda hida ya mantsa: “Kay! Slaghwa a ka dgray mu wa, lawala da gwal ta dzawapta, ka skwakta kuni ta ɲa ghuni,” ka hən.

¹⁰ Ta laghu hahən da skwa rdī ya ná, ta ɓhagaghatá zwanja midzi. Ka lamə tsaha nda hba vgha tan ya kawadaga nda tsi da həga kla makwa, ka hawutá lu ta tgha.

¹¹ Bats nzda tama, ka vraktá tsa ku’aha ya. Ka hən mantsa: “Mghama da, mghama da! Gunanaguna ta watgha,” ka hən.

¹² Ka’a nda hən mantsa: “Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, sna a yu ta kaghuni wu,”» ka’a.

¹³ Ka Yesu sganaghata mantsa: «Nzawanza hzlenja, kabga sna a kuni ta tsa fitik ya, ka ta wati luwa tsi wu,» ka’a.

Gwada Yesu ta ghəja kwalvaha hkən

Luk 19:11-27

¹⁴ «Manda va tsaya ná, dza’a gray lu ta ga mghama Lazglafta nda sana mndu ma sli’ani dista luwa, ka hagaftá tsi ta kwalvahani, ka dganaftá tsi ta gadghəlani ta hən ma dzvu.

¹⁵ Ka klaftá tsi ta talaɲ* hutaf, ka vlanťá sani. His kə’a klafta ka vlanťá sani. Pal kə’a klafta guli ka vlanťá mahkənani. Taɓta mbrakwa tan kə’a dganaftá hən. Ka sli’aftá tsi ka laghwi.

¹⁶ Ka gi sli’afta tsa ta zlg haftá talaɲ hutaf ya da tsakala nda tsi, ka zanaghatá tsi ta ndeli ka talaɲ hutaf guli.

¹⁷ Ka sli’aftá tsa ta zlg haftá talaɲ his ya guli ka laghwi da tsakala, ka zanaghatá tsi ta ndeli ka talaɲ his guli.

* **25:15** Talaɲ: Tsaya tseɗi ta klaftá zlibi hutaf.

18 Tsa ta zlghaftá talan turtuk ya, ka laghu tsi da lapta ghurum ma hadik, ka difanatá tsa tse da danahagani ya.

19 «Nzdavanzda lu katakata tama, ka vraktá danahaga tsa kwalvaha ya dzagha. Ka daw tsi da han ta skwi maga han nda tsa tsedani ya.

20 Ka lagha tsa ta zlghafta talan hutaf ya, ka kladanaghata nda talan hutaf guli. Ka'a mantsa: "Mghama da, talan hutaf vliha ka, wana zanaghata yu ta ndeli ka talan hutaf guli," ka'a.

21 Ka danahagani nda tsi mantsa: "Dina tsa, nerman kwalva ka! Manda va tsa nzakwa gha ka nermani ma skwi kwitikw ya, ta vlaghavla yu ta skwi dagala. Saghusa gha da rfu kawadaga nda i'i," ka'a.

22 Ka lagha tsa ta zlghaftá talan his ya guli, ka kladanaghata nda sana talan his. Ka'a mantsa: "Mghama da, talan his vliha ka, wana zanaghata yu ta ndeli ka talan his guli," ka'a.

23 Ka danahagani nda tsi mantsa: "Dina tsa, nermani kwalva ka. Manda va tsa nzakwa gha ka nermani ma skwi kwitikw ya, ta vlaghavla yu ta skwi dagala guli. Saghusa gha da rfu kawadaga nda i'i," ka'a.

24 Tahula tsa, ka lagha tsa ta zlghafta talan turtuk ya guli. Ka'a mantsa: "Mghama da, nda sna yu kazlay: Nda bla gwada ta kagha ka'a. Ta tskey ka ta skwi ta vwah ma vli kul slagadata ka. Ta hlay ka guli ta skwi ma vli kul vihanata ka.

25 Ka zlghaftá yu ta zlan, ka laghu yu da difanatá tsa talana gha ya ma hadik. Wana tsi, kla ta skwa gha," ka'a.

26 Ka danahagani nda tsi mantsa: "Kagha na,

ghwadaka kwalva ka, yađi. Ka si nda sna ka kazlay: Ta ts kay yu ta skwi ta vwah ma vli kul slagadatá yu, ta hlay yu ta skwi ma vli kul vihanťá yu kə'a ya ní,

²⁷ má fafa ka ta tsa tseda dá ya ma banđi†, ma na vragaghata dá na ná, má saghasa yu da kla skwa dá nda imi ta ghəñani.

²⁸ Kləgadanaghwakla ta tsa talañ ya, ka gwana-vata kuni ta tsa nda talañ ghwañ ya,» ka'a.

²⁹ «Mantsa ya ná, ña mndu mamu tsi da tsi, ta sganaghata lu ta skwi ña nzakwani dagala da tsi. Ama mndu ya kul had tsi da tsi ya, kləgadanaghutá va tsa kwitikwatani da tsi ya.

³⁰ Klafwa kla ta tsa ghwadaka kwalva ya ka wuđidinta kuni dzibil da grum, ka dza'a tsi taw, ka hpađa tsi ta sli'ñani‡ hada,» ka'a.

Dza'a sasa Zwaña mndu da tsa guma

³¹ «Badu sagha dza'a sagha Zwaña mndu ma glakwani kawadaga nda inda duhwalha Lazglafta ná, dza'a nzafnza ta dughurukwa glakwani.

³² Dza'a ts kanatska lu ta inda mndəra mnduha ta ghəña hadik ta kəmani, ña dganatani ta sanlaha nda sanlaha manda ya ta dganata mnda ngha rini ta tuwak nda gu ya.

³³ Ña pghatani ta tuwak nda ga zeghwani, pghaha ta gu nda ga zlañani.

³⁴ Ka mgham dza'azlay nda tsaha nda ga zeghwani ya mantsa: "Saghawasa, kaghuni gwal tfanagha Da dá ta wi ya. Tsu'awa tsu'a, ta za

† 25:27 Banđi: Tsaya vla pgha tseda mnduha ma luwa. ‡ 25:30 Ngha ta Mata 8:12.

mgham ya payaghunaf Lazglafta daga ma zlrafta ghəŋa hadik ya.

³⁵ Ma fitika dzay maya ta i'i, vlihavla kuni ta skwa zay. Ma fitika dzay ndala ta i'i, tidiftá kuni ta imi ŋa say. Nzanza yu ka matbay, ka tsu'aftá kuni ta i'i.

³⁶ Ma nzakwa dá ka fərđi'u, sudifiva suda kuni ta lgut. Ma nzakwa dá kul dughwanaku, ng-hapngha kuni ka i'i. Ma nzakwa dá ma gamak, nghadighangha kuni," ka'a.

³⁷ Ka tsa gwal ta snatá gwada Lazglafta ya dza'azlay mantša: "Yawu nghanŋa ŋni ta kagha ta dzə maya, ka vlaghatá ŋni ta skwa zay? Yawu nghanŋa ŋni ta kagha ta dzə ndala, ka taghaftá ŋni ta imi ŋa say?

³⁸ Yawu nghanŋa ŋni ta kagha ka matbay, ka tsu'aftá ŋni ta kagha? Yawu nghanŋa ŋni ta kagha ka fərđi'u ka sudavaghatá ŋni ta lgut?

³⁹ Yawu nghanŋa ŋni ta kagha kul dughwanaku? Yawu nghanŋa ŋni ta kagha ma gamak ka lagha ŋni nghaghata?" ka həŋ

⁴⁰ Ka Mgham dza'azlay mantša: "Kahwathwata ka yu ta mnaghunata ná, inda fitik ya maga kuni ta tsa skwiha ya ŋa zwanama dá gwal ya nda hta katakata ya ná, magihatá i'i kuni nda tsa."

⁴¹ «Tahula tsa, ka'a dza'azlay nda tsa gwal nda ga zlaḅani ya mantša: "Laghwala tavata i'i, kaghuni gwal ksi'af Lazglafta. Lawala da həga vu ya ŋa kdekeden, payaf lu ŋa i halaway nda duhwalhani.

⁴² Ma fitika dzay maya ta i'i, vliha a kuni ta skwa zay wa. Ma fitika dzay ndala ta i'i, tidif a kuni ta imi ŋa say wa.

⁴³ Nzanza yu ka matbay, tsu'af a kuni ta i'i wa. Ma nzakwa da ka fardi'u, sudidiva a kuni ta lgut wa. Ma nzakwa da kul dughwanaku nda ya ma nzakwa da ma gamak guli, nghadigha a kuni wu," ka'a.

⁴⁴ Ka hən dza'azlay guli na: "Mghama da, yawu nghanṭa ṅni ta kagha ta dzə maya? Yawu nghanṭa ṅni ta kagha ta dzə ndala? Yawu nzata ka ka matbay? Yawu nghanṭa ṅni ta kagha ka fardi'u? Yawu nghanṭa ṅni ta kagha kul dughwanaku? Yawu nghanṭa ṅni ta kagha ma gamak kul kataghata ṅni na?" ka hən.

⁴⁵ Ka Mgham dza'azlay nda hən mantsa: "Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, inda fitik ya kul maganata kuni ta tsa skwiha ya ṅa gwal ya nda hta katakata ya, ṅa da kwalaghuta kuni ta magay nda tsaya."

⁴⁶ Na sli'a tsaha ya da vla ghuya danwa ṅa kdekeden, ta sli'i gwal ta snata gwada Lazglafta da vla hafu ṅa kdekeden§ guli,» ka'a.

26

Dzrawi ṅa dzata Yesu

Mak 14:1-2, Luk 22:1-2, Yuh 11:45-53

¹ Manda kdinta Yesu ta inda tsa gwadaha ya, ka'a nda duhwalhani mantsa:

² «Nda sna kuni kazlay: Ta his fitik ka skala Pak ka'a, ṅa vlatá Zwanṅa mndu ṅa zlanṅafta,» ka'a.

³ Ka tskavatá la mali ta ghənṅa gwal dra skwi ṅa Lazglafta, nda la galata mndu mataba mnduha

§ 25:46 Ngha ta Daniyel 12:2.

ma daɓa hɛga ga mali ta ghɛŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ta hgɛ lu Kayifa ya.

⁴ Ka dzraftá hɛŋ ta ksafatá Yesu ma dɪfa ma dɪfa ŋa dzata.

⁵ Ama ka hɛŋ mantsa: «Yaha da nzakway baɗu fitika skala Pak tama, kabga yaha da sli'anaftá ŋudufa mnduha,» ka hɛŋ.

*Pghɛganata sana marakw ta rdɪ ta Yesu ma ghɛŋ
Mak 14:3-9, Yuh 12:1-8*

⁶ Ta nzaku Yesu ma hɛga ga Simuŋ, sana mndu nda rdɪ mndu tida ma luwa Betani,

⁷ ta za skwa zay hɛŋ, ka lagha sana marakw tavata Yesu nda klatá hwaraka albastra nda ndɛghatani nda urdi ya nda bla dzvani. Ka pghɛganatá tsi ma ghɛŋ.

⁸ Nghay duhwalhani ta tsa skwi ta magɛ tsa marakw ya, zdɛgana a ta hɛŋ wa. «Kabgawu ta kɛl lu ka ɓadza skwi manda na na?

⁹ Skwi ma ŋa skwapta na urdi na ka tsemi dagala, ka daganaftá la ka pɗu ná,» ka hɛŋ.

¹⁰ Snaŋta Yesu ta tsa gwada taŋ ya, ka'a nda hɛŋ mantsa: «Kabgawu ta kɛl kuni ka ghuya ɗaŋwa ŋa na marakw na na? Dina skwi magiha tsi ta i'i.

¹¹ Kawadaga a kaghuni* nda la ka pɗu inda fitik wu ra? Ama i'i ná, gɗavata a yu kawadaga nda kaghuni inda fitik wa.

¹² Nana pghata urdi pghidigha tsi na ná, paya i'i ŋa dza'a da kulu† ya.

¹³ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ma inda vli dza'a mnɛ lu ta na Lfidá Gwada na ta ghɛŋa

* 26:11 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 15:11. † 26:12 Ngha ta Markus 14:8.

hadik tender ná, dza'a gđagđá lu ta rusa skwi maga na marakw na ŋa havay,» ka'a.

Kurata Zudas ta dza'a skwaptá Yesu

Mak 14:10-11, Luk 22:3-6

¹⁴ Ka gi sli'afta sani mataba duhwalhani ta hgə lu ka Zudas Iskaryut, ka laghwi slanaghata la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta.

¹⁵ Ka'a nda həŋ mantsa: «Nu dza'a vlihata kuni ka vlaghunavla yu ta Yesu na?» ka'a. Ka vlanťá həŋ ta suley hkən mbsak.‡

¹⁶ Daga ma tsa fitik ya, ka zbə tsi ta tvi ya nda ra ŋa vlatani ta Yesu.

Payafta Yesu ta skwa zaya skala Pak

Mak 14:12-21, Luk 22:7-14,21-23, Yuh 13:21-30

¹⁷ Bađu tanťanťa fitika skala buradi kul had is mida, ka duhwalhani nda Yesu mantsa: «Ga ta kuma ka ta payaghafta ŋni ta vla skwa zaya skala Pak na?» ka həŋ.

¹⁸ Ka'a nda həŋ mantsa: «Lawala da huđá luwa, ka lagha kuni da sana mndu. Ka kuni dza'azlay nda tsi na: “Wana ndusakndusa fitika đá, ga ghuni dza'a za yu ta skwa skala Pak kawadaga nda duhwalha đá, ka Mghama ŋni, ka kuni dza'azlay,» ka'a.

¹⁹ Ka laghu duhwalhani magata manda va ya mnana Yesu ta həŋ. Ka payaftá həŋ ta skwa zaya skala Pak.

Mamu sani ma kaghuni dza'a skwaptá i'i, ka Yesu

²⁰ Gahawani, ka nzata Yesu kawadaga nda duhwalhani ghwanťpdə his ka za skwa zay.

‡ 26:15 Ngha ta Zakari 11:12.

21 Ta zə həŋ ta tsa skwa zay ya, ka'a mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mamu sani mataba ghuni dza'a vlatá i'i ma dzva mnduha,» ka'a nda həŋ.

22 Rmasas ka vgha inda taŋ. «I'i a wu su'u ní Mghama dá! I'i a wa su'u ní Mghama dá!» ka inda hahəŋ.

23 Ka'a nda həŋ mantsa: «Tsa mndu tsghada ŋni da hliba§ ka guram nda tsi ya, tsa mndu ya dza'a vlatá i'i ma dzva mnduha.

24 Dza'a laghulani Zwaŋa mndu manda ya nda vinda ma gwada Lazglafta ta ghəŋani*. Ama danwa ŋa mndu dza'a vlatá Zwaŋa mndu ma dzvu ŋa mnduha. Ta dran ya má kwal lu kul yatá tsa mndu ya,» ka'a.

25 Ka Zudas dza'a vlata ma dzva mnduha ya guli mantsa: «Ari i'i a ní Mghama dá?» ka'a. «Manda va ya mna kagha nda wa gha,» ka Yesu nda tsi.

Skwa zay na slu'uvgha dá, ka Yesu

Mak 14:22-26, Luk 22:14-20, 1Kwa 11:23-25

26 Ta za skwa zay həŋ, ka klafta Yesu ta buradi. Tahula rfanaghatani ta Lazglafta, ka banaptá tsi ka vlanťá duhwalhani. Ka'a mantsa: «Zlghawazlgha ka za kuni. Nanana ná, slu'uvgha dá ya,» ka'a.

27 Ka klafta tsi ta leghwa ima inabi guli. Tahula rfanaghatani ta Lazglafta, ka vlanťá tsi ta həŋ. Ka'a mantsa: «Sasa'awasasa kaghuni demdem,

28 kabga nanana ná, usa dá ya, usa slərba zughu† dza'a pghinťa lu ŋa pla dmakwa ndəghata mndu.

§ 26:23 Ngha ta Markus 14:20. * 26:24 Ngha ta Zabura 22:2-19, nda Isaya 53. † 26:28 Ngha ta Sabi 24:8, nda Irmiya 31:31-34.

29 Ka yu ta mnaghunata ná, had yu dza'a sɛglantá na ima inabi na wu, ha ka sagha fitik ya dza'a kɛl yu ka sɛgɛltá lfidani kawadaga nda kaghuni ma ga mghama Da da,» ka'a.

*Dza'a zlidivazla ka, ka Yesu nda Piyer
Mak 14:27-31, Luk 22:31-34, Yuh 13:36-38*

30 Tahula fafanafta taŋ ta laha skala Pak, ka laghu hæŋ ta ghwá Zaytuŋ.

31 Ka Yesu nda hæŋ mantsa: «Ta na rvidik gita'una, dza'a hwayaghuhwaya kuni ka zlihata. Ka lu vindafta ma defteri Lazglafta na: Dza'a dzadza lu ta mnda ngha tuwak, ŋa gazlata tuwakha demdem ta bra‡.

32 Ama tahula sli'agapta da ma mtaku, dza'a tinlaghutinla yu ta bhata ma Galili ka kaghuni,» ka'a.

33 Ka Piyer nda tsi mantsa: «Dər ma dza'a hwayaghuhwaya lamndu ka zlavaghata ná, had i'i dza'a walaŋta hwayaghuta ka zlavaghata wu,» ka'a.

34 «Kahwathwata ka yu ta mnaghata, ta va na rvidik gita u na, ma kdaku vazak ka wahata, dza'a mnamna ka hkən sɛla kazlay: Sna a yu ta na mndu na wu kə'a,» ka Yesu nda tsi.

35 «Dər ŋa mtuta da kawadaga nda kagha tsi, had yu dza'a mnay kazlay: Sna a yu ta kagha wu kə'a wu,» ka Piyer. Manda va tsaya ka inda sanlaha ma duhwalhani mnata guli.

*Maga du'a Yesu ma Getsemene
Mak 14:32-42, Luk 22:39-46*

‡ 26:31 Ngha ta Zakari 13:7.

³⁶ Ma va tsaya, ka 6hadaghatá i Yesu nda duhwalhani da sana vli ta hgə lu ka Getsemene. Ka'a nda duhwalhani mantsa: «Nzawanza hadna ta labə yu da maga du'a hada a,» ka'a.

³⁷ Ka klana'ata tsi i Piyer nda tsa zwana Zebedi his ya mistani. Ka tɔata ɲudufani ka ksay ka zləŋ.

³⁸ Ka'a nda həŋ tama mantsa: «Tɔatɔa ɲudufa ɔa manda skwi dza'a dzihata. Nzawanza hadna, ka nzata kuni ndiri kawadaga nda i'i,» ka'a.

³⁹ Zadaptani daw' ta kəma, ka zləmbatá tsi ka mbumba, ka maga du'a. Ka'a mantsa: «Da ɔa, ka ta magaku tsi, di'inɲi'ɲa ta na leghwa ghuya ɔaŋwa na nda i'i. Nziya nza tsi ná, manda ya ta kumə i'i a wu, manda ya ta kumə kagha,» ka'a.

⁴⁰ Ka sli'afɔa tsi ka vradaghata slanaghatá duhwalhani, pslapsla hani ta həŋ. Ka'a nda Piyer mantsa: «Traɔta ghuni ta nzata ndiri kawadaga nda i'i ɔar ka awa turtuk tsa ra?

⁴¹ Nzawanza ndiri ka ndəba kuni ta dzvu, kada ɲaŋta kuni ta skwi dza'a dzəghaghunata. Ta kumay kuni ta maga skwi ɔina mndani, ama had mbrakwa slu'uvgha ghuni wu,» ka'a.

⁴² Ka zəgladaptá tsi daw' ka mahis, ka ndəbəgəltá dzvu, ka'a mantsa: «Da ɔa, ka va a ka ta di'inagħuta na leghwa ghuya ɔaŋwa na nda i'i wu katsi, ka nda nza tsi ɲa say ɔa ná, ka maga tsi manda ya kumaŋ ka,» ka'a.

⁴³ Ka vrəglagaghatá tsi ka sləglanaghatá həŋ ta hani, nda ghərba həŋ da hani.

⁴⁴ Ka zləglanɲá tsi ta həŋ ka zəgladaptá daw', ka ndəbəgəltá tsi ta dzvu ka ma hkən, ka vrəgliŋtá tsi ta va tsa gwadaha mna tsi ya.

⁴⁵ Ka vrəgladaghatá tsi da tsa duhwalhani ya, ka'a nda həŋ mantsa: «Tata hana ghuni kuni ta mbi'a vgha ghuni 6a? Daswa ka kuni tama tsa, wana nda maga fitik dza'a kəl lu ka vlata Zwaŋa mndu ma dzva gwal dmaku.

⁴⁶ Sli'afwasli'a mbađma. Wa'a tsa mndu ta vlatá i'i ŋa dzata ya ta sagha,» ka'a.

Ksaftá Yesu ŋa dza'a dzata

Mak 14:43-50, Luk 22:47-53, Yuh 18:3-12

⁴⁷ Tata tsa gwada ya i Yesu, nda 6hakta Zudas ta nzakway tekwa mataba duhwalha ghwanpɔdə his ya. Kawadaga həŋ nda ndəghata mnduha nda kafay nda kafay, nda sarak nda sarak, ghunaf la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda la galata mndu mataba mnduha.

⁴⁸ Mnanafmna Yuda ta nzakway dza'a vlata ya kə'a dza'a magay nda tsi, ta həŋ. «Tsa mndu dza'a yu brusata ya ná, ya vani tsaya, ka ksa kuni.»

⁴⁹ Na gi ndusadaghatani tavata Yesu, ka'a mantsa: «Zgu tsa ŋa gha Mghama da,» ka'a ka gi brusay.

⁵⁰ «Gra da, maga ta skwi sagha ka magay,» ka Yesu nda tsi.

Ka gi sli'adaghata tsa mnduha ya, ka pghaftá vgha tida ka ksafta.

⁵¹ Gi fay, tshagaptsha sani ma duhwalha Yesu ta kafayani, gi tay, tsaghuta sləməŋa§ sani ma kwalva mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta.

⁵² Ka Yesu nda tsi mantsa: «Vradanamvra ta kafaya gha da kupakani. Inda gwal ta kla huzla vulu ná, tsa huzla vulu ya dza'a zadana ta həŋ guli.

§ 26:51 Ngha ta Yuhwana 18:26.

⁵³ Ka kagha ta gray ná, laviṇ a yu ta hgaṇta Da da, ṇa gi ghunigihatani ta bra sludza duhwalha Lazglafta ta malaghuta ghwanṇpda his ra?

⁵⁴ Kinawu tama dza'a nzakwa dzata ghəṇa skwi ya nda vinda ma deftera Lazglafta ta mnay kazlay: Mantsa ya dza'a magakwa tsi kə'a ya?» ka'a.

⁵⁵ Ma va tsa fitik ya, ka Yesu nda tsa mnduha ya mantsa: «Nya ṇa sagha ghuni da ksa i'i nda kafay nda kafay, nda sarak nda sarak, manda skwi ṇa ksa gənda na? Inda fitik yu ta nzaku kawadaga nda kaghuni ta tagha skwi ma həga Lazglafta, ksaf a kuni ta i'i wa.

⁵⁶ Kəl na skwiha na ka magaku ná, nda nza ṇa dzanaghata ghəṇa skwi ya vindaf la anabi ma deftera Lazglafta,» ka'a. Ka gi hwayaghutá* inda duhwalha Yesu krawats ka zlanavata.

Yesu ta kəma guma

Mak 14:53-65, Luk 22:54-55,63-71, Yuh 18:13-14,19-24

⁵⁷ Ka klaghatá tsa gwal ta ksaf ta ya ta Yesu da mali ta ghəṇa gwal dra skwi ṇa Lazglafta ta nzakway ka Kayifa, ma vla tskatá vgha gwal tagha zlahu ṇa mnduha nda la galata mndu ya tani.

⁵⁸ Mbadaka Piyer ka dza'a ta hulani ta hulani, ha ka lami da daḃa həga ga tsa mali ta ghəṇa gwal dra skwi ṇa Lazglafta ya. Ka nzamtá tsi mataba la kwalva ka nghay ka kinawu kdavaktani.

⁵⁹ Ka zbə la mali ta ghəṇa gwal dra skwi ṇa Lazglafta, nda inda gwal tsa guma, ta tsanavatá ghwadaka gwada ta Yesu prək ka dzata.

* 26:56 Ngha ta 26:31.

60 Trid, mutsaf a həŋ wa. Aŋ mndani, nda ndəgha tsakalawiha ya hładagha† lu. Ma kdavaktani, ka lagha sana mnduha his da mnay:

61 Ka na mndu na ná, laviŋlava yu ta tasiŋtá na həga Lazglafta na, ka bəgladafta da bađu mahkən‡, ka'a.

62 Ka sli'afta mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, ka'a nda Yesu mantša: «Zlgha a ka ta wani ra? Nu ta mnə na mnduha na ta kagha na na?» ka'a.

63 Pslaf a Yesu ta wani wa. Ka mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda tsi mantša: «Nda həga Lazglafta nda hafu mida, ta dawə yu da kagha, zlghidifzlgha ta wani. Kagha Kristi ta nzakway ka Zwaŋa Lazglafta ra?» ka'a.

64 Ka Yesu nda tsi mantša: «Manda va ya mna kagha nda wa gha. Ka yu ta sgaghunaghata ta ghəŋani ná, daga ndanana, dza'a nda ngha kuni ta Zwaŋa mndu ta nzaku nda ga zeghwa Lazglafta ta mbruta, dza'a nda ngha kuni ta sahani ma kusay ta luwa§ guli,» ka'a.

65 Lagha tsa mali ta ghəŋa gwal dra skwi ya ka kuhinťá lgut ta vghani. Ka'a mantša: «Ya wana kwara ta kwarakwara ta ghəŋa Lazglafta. Mndəra wati gwada ya ta psəgəltə mu, ya wana nda sna sləməŋa ghuni ta kwarakwara ya kwara tsi na?

66 Kinawu ka kaghuni ta gray na?» ka'a. «Nda ra ka dzata* na mndu na,» ka həŋ hlafta wi.

67 Ka gi tafə həŋ ta sərđək ma kuma ŋa Yesu, ka

† 26:60 Ngha ta Zabura 27:12, nda 35:11. ‡ 26:61 Ngha ta Yuhwana 2:19. § 26:64 Ngha ta Zabura 110:1 nda Daniyel 7:13.

* 26:66 Ngha ta Zlahu 24:16.

dəŋəzl sanlaha, ta dgharu† ya laha.

⁶⁸ «Ka si Kristi ka ná, tsatsaftsatsa ka waya ta dza kagha,» ka həŋ.

Wadutá vla Piyer

Mak 14:66-72, Luk 22:56-62, Yuh 18:25-27

⁶⁹ Ma tsa fitik ya, ta nzaku Piyer ma bli ma da6a tsa həga ya. Ka lagha sana kwalva ka marakw slanaghata. «Kagha guli ná, si ka kawadaga kagha nda tsa Yesu mnda la Galili ya,» ka'a nda tsi.

⁷⁰ Əŋ, ya'! «Sna a yu ta skwi ta kumə ka ta mnay wu,» ka'a ta kəma mnduha demdem.

⁷¹ Tahula tsa, ka sli'afta tsi ka nzata ma dzuguva watgha. Ka nghanťá sana kwalva ka marakw guli. «Si ka kawadaga na mndu na nda Yesu mnda la Nazaret,» ka'a nda tsa gwal hada ya.

⁷² Əŋ, ya'! «Sna a yu ta tsa mndu ya wu,» ka'a ka wadgəłta.

⁷³ Bats nzda, ka gavanavatá tsa gwal ma tsa vli ya ta Piyer, ka həŋ nda tsi mantsa: «Dər ki tsi, tekw kagha mataba tsa mnduha ya, ta tsatsaku ta lwa gha,» ka həŋ nda tsi.

⁷⁴ «Kusekw!» ka Piyer ka waday. «Ka ksi'afksi'a Lazglafta ta i'i ka tsakalawa da tsi. Sna a yu ta na mndu na wu,» ka'a. Gi ka wahatá vazak.

⁷⁵ Ka gi havaktá Piyer ka gwada ya si mnana Yesu kazlay: Ma kdaku vazak wahata ná, dza'a mnay ka hkən səla kazlay: Sna‡ a yu ta tsa mndu ya wu kə'a ya. Ka gi sli'afta tsi ka laghwi dzibil ka hər6a taw.

† 26:67 Ngha ta Isaya 50:6. ‡ 26:75 Ngha ta 26:34.

27

Kladaghatá Yesu ta kəma Pilatus

Mak 15:1, Luk 23:1-2, Yuh 18:28-32

¹ Tsadakwa vli gasərdək, ka tskavata la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda la galata mndu, ka dzraftá gwada ta ghəŋa Yesu, ŋa dzata.

² Ka habaftá həŋ, ka klaghatá həŋ vlanťá Pilat ta nzakway ka ŋumna.

Mtakwa Yuda Iskaryut

Slg 1:18-19

³ Nghay tsa Zudas ta vlatá Yesu ya, ta tsanaghatá guma ŋa dzata ná, ka hagə tsi ta madər. Ka klaftá tsi ta tsa suley hkən mbsak ya, ka lagha vranavatá tsa la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda la galata mndu ya.

⁴ «Gaga yu ta dmaku ta vlatá mndu kul had dmakwani ŋa dzata,» ka'a nda həŋ. «Nu gwada aŋni! Dzik nda kagha tsaya,» ka həŋ nda tsi.

⁵ Ka pghidinťá Yuda ta tsa tsemi ya ma həga Lazglafta, ka laghwi hamťá ketsin ma ŋurzluŋani, ka dzuvťá htsinani.

⁶ Ka hlafta la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ta tsa tsemi ya. «Ra a ka gwafta na tsemi na nda tsemi ma vla tskatá skwa Lazglafta wu, kabga tseda nasa ya,» ka həŋ.

⁷ Ka dzraftá həŋ, ka laghwi skwatá vwaha sana mnda tsa huzla nda tsi, ŋa la mbla la matbay.

⁸ Tsaya tama ta kəl lu ka hga tsa vwah ya ka «vwaha nasa» kulam gitana.

⁹ Tsaya dzatá ghəŋa skwi ya mna anabi Irmiya kazlay: Ka klaftá həŋ ta tsa suley hkən mbsak ya, tsa mbsaka tsemi kura la Isra'ila ta planata ya,

¹⁰ ka vlatá həŋ ɲa skwatá vwaha sana mnda tsa huzla, mantša ya mndifta* Mgham Lazglafta kə'a ya.

Yesu ta kəma Pilatus

Mak 15:2-5, Luk 23:3-5, Yuh 18:33-38

¹¹ Ka kladaghatá lu ta Yesu ta kəma Pilat ta nzakway ka ɲumna. «Kagha na mghama la Yahuda na ra?» ka ɲumna dawanta da tsi. «Manda va tsa mna ka ya,» ka Yesu nda tsi.

¹² Ama, ta ghəŋa hamata tsakalawa la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ɲa Lazglafta, nda la galata mndu ya ná, zlgħa a ta wani wa.

¹³ «Sna a kagha ta inda na skwi ta gwadə həŋ ta kagha na ra?» ka Pilat nda tsi.

¹⁴ Ama mbədanagħa a Yesu dər te' ta inda tsa daway ta daw tsi ya wa. Ka ndərmim ɲumna Pilat katakata.

Tsanagħata lu guma mtaku ta Yesu

Mak 15:6-15, Luk 23:13-25, Yuh 18:39–19:16

¹⁵ Inda fitika skala Pak ya, ta snusna ɲumna ta zligiŋtá mndu turtuk ma gamak. Mndu ya dawəŋ mnduha da tsi ta zliŋta tsi.

¹⁶ Ma tsa fitik ya, mamu sana mnda dmaku snəŋ lu ksamə lu da gamak, Barabas hgani.

¹⁷ Nghay Pilat ta tsa tskata mnduha ya, ka'a nda həŋ mantša: «Wati ta kumə kuni ta zlighunista da na? Barabas re, ari Yesu ta hgə lu ka Kristi ya a na?» ka'a nda həŋ.

¹⁸ Nda sna Pilat kazlay: Ka draku vlata həŋ ta Yesu kə'a ya kay.

* **27:10** Ngha ta Zakari 11:12-13 nda Irmija 18:2-3 nda 19:1-2 nda 32:6-15.

19 Ta nzaku Pilat ma vla tsa guma tama, ka ghunafta markwa tanj ta mndu nja mnanata kazlay: Ma famə ka ta ghəŋa gha ma gwada ta na mndu kul had dmakwani na. Ya ghuyə ghuya yu ta danwa katakata ta ghəŋa na mndu na ma suna da ta na rvidik gita u na kə'a.

20 Lagha la mali ta ghəŋa gwal dra skwi nja Lazglafta, nda la galata mndu, ka lintá bara mnduha nja daway tanj ta slintá Barabas, ta dzatá lu ta Yesu.

21 «Wati mataba na mnduha his na ta kumə kuni ta zlighunista da na?» ka Pilat nda həŋ. «Barabas! Barabas! Barabas!» ka həŋ hlaftá wi.

22 «Nu dza'a yu magay nja Yesu ta hgə lu ka Kristi na tama?» ka Pilat dawantá da həŋ. «Zlənaftha ta udzu! Zlənaftha ta udzu! Zlənaftha ta udzu!» ka həŋ hlaftá wi.

23 «Nahgani va skwi maga tsi?» ka nɔmna nda həŋ. «Zlənaftha ta udzu! Zlənaftha ta udzu! Zlənaftha ta udzu!» ka həŋ hlaftá wi nda mbraku.

24 Nghay Pilat ná, zlamta a mataba tanj wu, ta sgaku nda sga sli'avafta nɔdufa mnduha, ka ta'atá tsi ta imi, «wya dzva da, wya dzva da,» kə'a mbazintá dzvani ta kəma mnduha†. «Sabsa dzva da ta ghəŋa gwada ta na mndu na, dzik nda kaghuni tsa,» ka'a.

25 «Ka la usani ta ghəŋa anni nda zwana nni tani!» ka həŋ hlaftá wi.

26 Lagha Pilat ka zlinistá Barabas ta həŋ. Tahula slvaptani ta Yesu nda krupi, ka vlatá tsi nja zlənaftha ta udzu.

† 27:24 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 21:6-8.

Ghubasay sludziha ta Yesu

Mak 15:16-20, Yuh 19:2-3

²⁷ Ka kladamtá la sludza numna Pilatu ta Yesu da daði ma hudá hëga, ka hagadaghata hëñ ta inda la sludzi demdem ka tskanaghatá ghëñ.

²⁸ Ka sudatá hëñ. Ka sudanavatá hëñ ta lguta dva ma mgham mgham.

²⁹ Ka dáftá hëñ ta zewazewa teki, ka fanamta ma ghëñ, fanamha hëñ ta dafa ma dzva zeghwi. Ka lagha hëñ da tsëlbu ta kəmani ka gagay. «Zgu tsa ña gha mghama la Yahuda,» ka hëñ.

³⁰ Ka tafa sərđək tida, ka klaghutá tsa dafa da tsi ya, ka dzay nda tsi ma ghëñ.

³¹ Manda kdakwa tan ta gagay, ka sudaghutá hëñ ta tsa lguta ma mgham mgham ya, ka sudglanavatá tsa ñani ma lgut ya. Ka klə hëñ ña dza'a zləñafta ta udza zləñay.

Kla Yesu ña zləñafta

Mak 15:21-32, Luk 23:26-43, Yuh 19:17-27

³² Ta sap hëñ ma hudá luwa, ka guyatá hëñ nda sana mnda la Sireñ, ta hgə lu ka Simuñ. Ka mblanaftá hëñ ta kla udza zləñə Yesu.

³³ Manda bhadaghata tan da vli ta hgə lu ka Gwalgwata, manda mnay kazlay: Vla ghudzifa ghëñ kə'a ya,

³⁴ ka vlanťá hëñ ta ima inabi nda skwi ya dah dāha‡. Tapanata Yesu ná, ka kwalaghutá tsi ta say.

³⁵ Tahula zləñafta tan, ka vzə hëñ ta vindima§, ña daguvustá lguthani.

³⁶ Tahula tsa, ka nzatá hëñ ka nghay.

‡ 27:34 Ngha ta Zabura 69:22. § 27:35 Ngha ta Zabura 22:19.

37 N̄a maraṅtá skwi kəl lu ka tsanaghatá guma, wya ká lu vindafta nda ta ghəṅani: «Nana mndu na Yesu, Mghama la Yahuda, ka lu.»

38 Ka zlaṅaftá lu ta gəndaha his kawadaga nda tsi. Pal nda ga zeghwani, pal nda ga zlaḅani.*

39 Ka rarazə gwal ta mbaḁa ta tvi ka kəktsa ghəṅ†.

40 «Kagha dza'a tasiṅtá həga Lazglafta ka bəgladafta gha ma fitik hkən‡ ná, mbanafmba ta ghəṅa gha tama ḅa, ka si Zwaṅa Lazglafta ka. Sasa gha ta na udza zləṅay na tama ḅa,» ka həṅ.

41 Ka gagə la mali ta ghəṅa gwal dra skwi ṅa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ṅa mnduha, nda la galata mndu guli, ka həṅ mantsa:

42 «Mbanafha ta sanlaha ná, triḁ trapta ma mbanafha ghəṅani. Ka si mghama la Isra'ila tsi ya ní, ka sasa tsi ta na udza zləṅay na kada grafta mu.

43 Faffa yu ta ghəṅa ḁa ta Lazglafta, ka'a. Ka mbanafmba Lazglafta ndana§ tama, ka si ta ḁvay tsi. "I'i ná, Zwaṅa Lazglafta yu," a katsi kay ra,» ka həṅ.

44 Ka rarazə tsa gəndaha zlaṅaf lu kawadaga nda tsi ya manda va tsaya guli.

Mtakwa Yesu

Mak 15:33-41, Luk 23:44-49, Yuh 19:28-30

45 Zlrafta ta fitik ḁək ma ghəṅ ha ka laha ta nzemndi hkən ta fitik hawu, ka nutá vli tḁik ka grum ta ghəṅa haḁik demdem.

46 Lagha vli ta nzemndi hkən tama, ka wahatá Yesu nda lwi dagala. «Eluwa! Eluwa! Lama

* 27:38 Ngha ta Isaya 53:12. † 27:39 Ngha ta Zabura 22:8.

‡ 27:40 Ngha ta 26:61, Yuhwana 2:19. § 27:43 Ngha ta Zabura 22:9.

sabaktani,» manda mnay kazlay: «Da da! Da da! kabgawu kəl ka ka zlidivata* na?» kə'a ya.

⁴⁷ «Wya ta haga Iliya,» ka tsa gwal ta snay hada ya.

⁴⁸ Ka gi hwayaftá sana mndu turtuk mataba taŋ, ka laghwi klaftá susu, ka tsumamta ma imi masmasa, ka hbun̄ta ta wa udzu, ka vlay ŋani ŋa sayni†.

⁴⁹ «Zlaŋzla ka ngha mu, ka dza'a saghasa tsa Iliya ya da mbanaf̄ta,» ka sanlaha.

⁵⁰ Ka wahglatá Yesu nda lwi dagala, ka sap hafu mida.

⁵¹ Ma va tsa fitik ya, ka gi tavaptá zlala ma həga‡ Lazglafta his, daga ta ghəŋ dikw ta mndəŋ, ka gigdavaftá hadik, ka tatavaptá palaha,

⁵² ka gwanutá wa kuluha, ka sli'agaptá ndəghata mnduha Lazglafta si ta rwuta, nda hafu.

⁵³ Tahula sli'agapta Yesu, sli'agapta hahəŋ ma kulu, ka laghu həŋ da luwa Ursalima ta nzakway ka luwa nda ghuḅa. Nda ndəgha mnduha ta ng-haŋta həŋ hada.

⁵⁴ Nghay mghama sludza la Ruma nda sanlaha ma sludzi kawadaga nda tsi ta ngha Yesu ta tsa gigdavafta hadik, nda tsa skwi ta magaku ya ná, ka ksutá zləŋ ta həŋ katakata. «Kahwathwata ná, Zwaŋa Lazglafta na mndu na,» ka həŋ.

⁵⁵ Hada guli ná, nda ndəgha mi'aha ta nzakta di'ŋ ka nghay. Tsaw daga ma luwa Galili sli'afta həŋ mista Yesu ŋa maganata slna.

* **27:46** Ngha ta Zabura 22:2. † **27:48** Ngha ta Zabura 69:22.

‡ **27:51** Ngha ta Sabi 26:31-33.

⁵⁶ Mataba tsa mi'aha ya, hada Mari makwata Magdala, nda Mari mani ma i Yakubu nda Yusufu, nda mani ma zwana Zebedi.

Padamta Yusufu ta Yesu

Mak 15:42-47, Luk 23:50-56, Yuh 19:38-42

⁵⁷ Laha fitik hawu, ka sagha sana mnda luwa la Arimate ta hgə lu ka Yusufu. Tsa mndu ya ná, gadghəl ya, duhwala Yesu ya guli.

⁵⁸ Ka lagha tsi da Pilat da dawaftá mbla Yesu. Ka vlatá Pilat ta tvi ŋa vlanja.

⁵⁹ Ka klaftá Yusufu ta tsa mbli ya, ka mbsamta ma wupaya ŋusliŋ.

⁶⁰ Ka klaftá tsi ka laghwi da famta ma kulu ta ka lfiɗ, si lap tsi ma kluluh ŋa ghəŋani. Ka tanwalunjá tsi ta mghama klam ta wa tsa kulu ya. Ka sli'aftá tsi, ka laghwi.

⁶¹ Ka nzaktá i Mari makwa ta Magdala nda tsa sana Mari ya mbəŋ nda tsa kulu ya.

Nghay la sludzi ta kula Yesu

⁶² Gamahtsimani, tahula fitika paya skwi ŋa baɗu Sabat, ka sli'aftá la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta kawadaga nda la Farisa, ka laghu slanaghatá Pilat.

⁶³ Ka həŋ nda tsi mantša: «Mghama ɗa, mamu sana skwi havagagha ŋni. Ka tsəna mnda tsakalawi na mnata ta ma nzakwani ta ndiri ná, “tahula fitik hkən dza'a sli'agapsli'a yu nda hafuŦ,” ka'a.

⁶⁴ Tsaya tama ná, mnanamna ta la sludzi ka dza'a həŋ ngha tsa kulani ya, ha baɗu mahkəna fitik, da lagha duhwalhani da ghalaghata mblani,

da mnə həŋ ɲa mnduha kazlay: Wa a sli'agapsli'a ma mtaku, kə'a. Ya dza'a malaghumala tsa tsakalawi ma kdavaktani ya katakata ka tsa taŋtaŋ ya,» ka həŋ.

⁶⁵ «Ya mamu sludziha, hlawa həŋ ka dza'a kuni da nghanay, manda ya ta kumə kuni,» ka Pilat.

⁶⁶ Ka laghu həŋ da vla tsa kulu ya, ka ɲərzlaftá həŋ ta tsa klam ya, ka pghatá həŋ ta la sludzi ɲa nghanay.

28

Sli'agapta Yesu ma mtaku

Mak 16:1-10, Luk 24:1-12, Yuh 20:1-10

¹ Tahula luta Sabat, wurək tgha bađu Dəmas, ka sli'afta i Mari makwa ta Magdala nda tsa sana Mari* ya ka laghu ta kulu.

² Gi ka gigdavaftá hadik katakata. Ka saha duhwala Lazglafta daga ta luwa, ka taŋwalaghutá tsa klam ya, ka nzafta tida.

³ Ta wudaku manda wuda luwa. Ka ɲusliŋ lgutani tilil manda papla.

⁴ Ka ghudzaku tsa sludziha ta nghanay tsa kulu ya da zləŋ. Ka zlambutá həŋ manda gwal nda rwa.

⁵ Ka tsa duhwala Lazglafta ya nda tsa mi'aha ya mantsa: «Kaghuni, ma zləŋ kaghuni ta zləŋ. Nda sna yu kazlay: Tsa Yesu si zləŋaf lu ta udzu ya ta zbə kuni kə'a.

⁶ Ta had hadna wa, sli'agapsli'a ma mtaku manda va ya si mna tsi. Sawa nghanatá vli si hanana lu ɓa.

⁷ Ka dza'a kuni misimmisim da mnanatá duhwalhani kazlay: Sli'agapsli'a Yesu ma kulu, wa'a

* **28:1** Nghanay ta 27:56.

ta kzla kaghuni ma luwa Galili† kə'a. Hada dza'a gmakwa kuni nda tsi. Tsaya skwi mnaghuna yu,» ka'a.

⁸ Ka gi sli'afta tsa mi'aha ya ta kulu nda zləŋ nda zləŋ, nda rfu nda rfu guli, ka laghu nda hwaya nda hwaya mnay ŋa duhwalha Yesu.

⁹ Ka gi lagha Yesu da guyaku nda həŋ. «Zguwa tsa!» ka'a nda həŋ. Ka gavadaghatá tsa mi'aha ya tavatani, ka ŋaŋanata sələhani, ka tsələbu ta kəmani.

¹⁰ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ma zləŋ kuni ta zləŋ! Lawala da mnanata zwanama da, ka dza'a həŋ da luwa Galili, hada dza'a gmakwa ŋni nda həŋ,» ka'a.

Rusay la sludzi ta skwi ta maguta nda mbla Yesu

¹¹ Tata tvi tsa mi'aha ya, ta sli'amtá sanlaha ma tsa gwal si ta ngha kulu ya da luwa, ka laghu da rusay ŋa la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ta inda skwi ta maguta.

¹² Ka tskavatá la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la galata mndu, ka dzraftá həŋ ta klafta tsemi dəmblək ka vlaŋtá tsa la sludzi ya.

¹³ Ka həŋ nda həŋ mantsa: «“Duhwalhani ta sagma ghalaghata girvidik ta hani‡ aŋni ná, kiáa” ka kuni dza'azlay, ka həŋ.

¹⁴ Ka snanaghasna tsa gwada ya ta ŋumna ya, dza'a nda sna aŋni ta skwi ŋa mnanata, had sana skwi dza'a ksaghunata wu,» ka həŋ.

¹⁵ Ka zlghaftá tsa la sludzi ya ta tsa tsemi ya, ka laghwi magata manda ya mnanaf lu ta həŋ. Ka tutá tsa gwada ya mataba la Yahuda, ta mnə həŋ ha gita.

† 28:7 Ngha ta 26:32. ‡ 28:13 Ngha ta 27:64.

*Maravata Yesu da duhwalhani ta ghwá**Mak 16:14-18, Luk 24:36-49, Yuh 20:19-23, Slg 1:6-8*

¹⁶ Ka sli'afɗa tsa duhwalha Yesu ghwanɗɗe nden ya ka laghwi da luwa Galili ta ghwá ya mnanafɗe Yesu ta hən.

¹⁷ Na gi nghay tan ta Yesu, ka tsalbatá hən ta kəmani. Ama ta dga ghən sanlaha.

¹⁸ Ka gavadaghatá Yesu, ka'a nda hən mantsa: «Inda mbraku ta luwa nda ya ta hadik tani ná, vlihavla lu.

¹⁹ Lawala ta ghəja hadik demdem, ka nanafta kuni ta mnduha ka duhwalha* ɗa, ka maganafta kuni ta batem ta hən ma hga Da, ma hga Zwan, nda ya ma hga Sulkum nda ghuɗa.

²⁰ Ka taghanafta kuni ta hən ta snatá inda skwiha ya mnaghunaf yu. Ya wana yu kawadaga nda kaghuni ha kdavakta ghəja hadik,» ka'a.

§ 28:16 Ngha ta 26:32. * 28:19 Ngha ta Slna gwal ghunay 1:8.

Deftera Lfida Dzratawi New Testament in Hdi

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Hdi

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Hdi

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 28 Dec 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

f257b780-c0dd-5cce-9b20-430484439898